

DADZIS★83

DADZIS★83

LATVIJAS PSR ŽURNĀLISTU SAVIENĪBA

DADZIS—1983

RĪGA «AVOTS» 1983

Выпущено по заказу Союза журналистов Латвийской ССР

В юмористическом календаре 1983 года помещены обширный
литературный материал и карикатуры. Издание предназначено
для широкого круга читателей.

Sastādītājs *Jāzeps Jaunzems*

Albildīgais redaktors *Igors Patkovs*

***Imanta Melgalša* mākslinieciskais iekārtojums**

Apsveikumu autori *Arnolds Auziņš, Valdis Grenkova,*

Jāzeps Osmanis, Jānis Rokpelnis, Ojārs Vācietis

Draudzīgo šaržu autori *Gunārs Vindedzls un Uģis Mežavilks*

Vāku zīmējis *Edgars Ozoliņš*

Mēnešu titullapas zīmējis *Uģis Mežavilks*

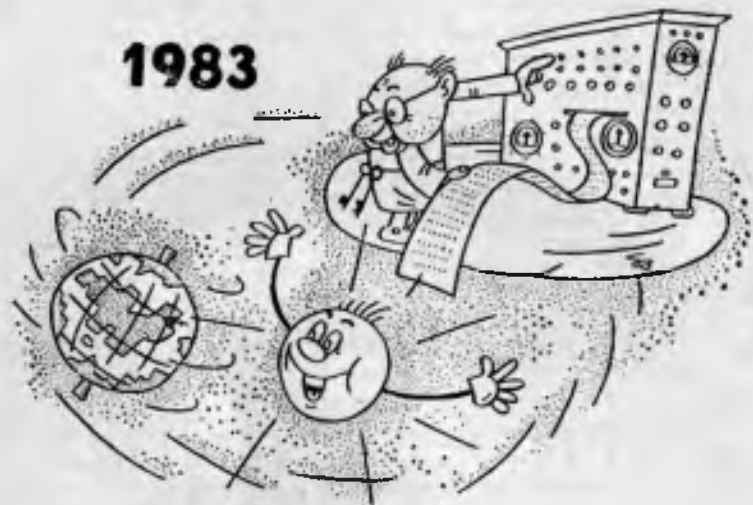
Literāros materiālus ilustrējuši *Imants Melgailis, Eriks Ošs un*

Edgars Ozoliņš

Tulkotājs *Igors Patkovs*

Izdots pēc Latvijas PSR Zurnālistu savienības pasūtījuma

1983

Latvijas PSR, tāpat kā visa PSRS rietumu daļa (uz rielumiem no $37^{\circ}30'$ austrumu meridiāna), ietilpst 2. laika joslā. Šīs joslas vidējais Saules laiks ir par divām stundām priekšā t. s. pasaules laikam. Par pasaules laiku pieņemts skaitīt tā meridiāna laiku, kurš iet caur Grīničas observatoriju Londonā. No šī, t. s. nulles, meridiāna skaita ģeogrāfisko garumu.

Saskaņā ar PSRS Tautas Komisāru Padomes īpašu dekrētu, lai pilnīgāk izmantotu dienas gaismu, 1930. gadā visā Padomju Savienībā pulksteņi tika pagriezti par vienu stundu uz priekšu. Tātad 2. laika joslā laiku faktiski skaita pēc 3. joslas (t. i., pēc 45° meridiāna), 3. joslā — pēc 4. — utt. Sādu laiku, kam pieskaitīta viena stunda, sauc par attiecīgās joslas dekrēta laiku.

Sākot ar 1981. gadu, pavasara — vasaras periodā no 1. aprīļa līdz 30. oktobrim visā Padomju Savienībā lieto t. s. vasaras laiku,

kad katrā joslā pulksteņu rādītājus pagriež vēl par vienu stundu uz priekšu. Tātad šajā periodā 2. laika joslā pulksteņi faktiski rāda 4. joslas (t. i., 60° meridiāna) laiku, 3. joslā — 5. joslas laiku utt. Vasaras laiks ieviests ekonomisku apsvērumu dēļ — lai vēl vairāk izmantotu dienas gaismu un taupītu elektroenerģiju.

Minot kādas joslas dekrēta laiku, resp., vasaras laiku, saistnāšanas dēļ vārdus «dekrēta» vai «vasaras» parasti izlaiz (ja nevar rasties pārpratums). Tā, piemēram, par «Maskavas laiku» ziēmā sauc 2. joslas dekrēta laiku (īstenībā tātad 3. joslas laiku), bet vasaras laika lietošanas periodā tāpat sauc 2. joslas vasaras laiku (resp., 4. joslas laiku). Tālāk uz austrumiem — 3. joslas un tālāko joslu t. s. «vietējie laiki» nozīmē attiecīgo joslu dekrēta, resp., vasaras laikus.

Kalendārā visi laika apzīmējumi izteikti visam gadam nemainīgā sistēmā — Maskavas (dekrēta) laikā, kas ir par 3 stundām priekšā pasaules (Griničas) laikam. Lasītājiem pašiem jāpieskaīla viena stunda Saules un Mēness lēktu un rietu, Mēness fāžu un citiem astronomiskajiem datiem kalendārā laikapsmā no aprīļa līdz oktobrim. Arī citās valstīs, kur lieto vasaras laiku (piemēram, VDR), dati par debess spīdekļiem kalendāros doti visam gadam nemainīgā laika skaitīšanas sistēmā.

Saules un Mēness lēktu un rietu momentu aprēķināti Rīgai. Tie rāda Saules un Mēness augšējās malas redzamo lēkta un rietu momentu, ievērojot gaismas laušanu (refrakciju) Zemes atmosfērā. Mēnesim ievērota arī paralakse — leņķis starp skata virzienu uz Mēnesi no Zemes centra un no novērošanas vietas (t. i., Rīgas).

GADALAIKI 1983. GADĀ

Pavasara sākums	— 21. martā	plkst.	7 ^h 39 ^m
Vasaras	— 22. jūnijā	„	2 09
Rudens	— 23. septembrī	„	17 42
Ziemas	— 22. decembrī	„	13 30

Gadalaiku sākumu nosaka Saules atrašanās noteiktās ekliptikas vietās — pavasara punktā, vasaras saulgrīžu punktā, rudens punktā

un ziemas saulgriežu punktā. Gadalaiku atkārtotais periods ir t. s. tropiskais gads, kas ilgst vidēji 365 dienas 5 stundas 48 minūtes un 45 sekundes. 1983. gada tropiskā gada sākuma moments ir 1983. gada 1. janvārī plkst. 58^m.

Zeme atrodas perihēlijā (vistuvāk Saulei) 2. janvārī plkst. 8^h54^m — attālums apmēram 147 miljoni kilometru.

Zeme atrodas afēlijā (vistālāk no Saules) 6. jūlijā plkst. 12^h54^m — attālums apmēram 152 miljoni kilometru.

APTUMSUMI 1983. GADĀ

1983. gadā notiks divi Saules un divi Mēness aptumsumi.

1. Pilns Saules aptumsums 11. jūnijā redzams Indonēzijā, Indijas okeānā un Klusajā okeānā; kā daļējs aptumsums tas novērojams Austrālijā un Āzijas dienvidaustrumu daļā. Latvijā nav redzams.

2. Daļējs Mēness aptumsums 25. jūnijā redzams Amerikā, Antarktīdā, Austrālijā, Jaunzēlandē un Klusajā okeānā. Aptumsuma sākums novērojams arī Atlantijas okeāna rietumu daļā. Latvijā nav redzams.

3. Gredzenveida Saules aptumsums 4. decembrī redzams Atlantijas okeānā un Āfrikā, kā daļējs aptumsums tas saskatāms arī Eiropas rietumu un dienvidu daļā, Āzijas dienvidrietumu daļā, Indijas okeānā un Dienvidamerikas ziemeļaustrumu daļā. Latvijā nav redzams.

4. Pusēnots Mēness aptumsums 20. decembrī redzams Eiropā, Amerikā, Āfrikā, Grenlandē, Atlantijas okeānā un Ziemeļu Ledus okeānā. Daļēji tas redzams Āzijā, Indijas okeānā un Klusajā okeānā. Aptumsums redzams arī Latvijā. Tā gaita ir šāda:

Mēness sāk ietiet Zemes pusēnā	plkst. 2 ^h 46 ^m
Vislielākās lāzes moments	„ 4 49
Mēness iziet no Zemes pusēnas	„ 6 52

Mēness ietiešana pusēnā un iziešana no tās praktiski nav pamanāma. Ar neapbruņotu aci varēs vērot vienīgi vislielākās fāzes momenta pilnmēness diska daļēju satumsumu.

MĒNESS FAZES

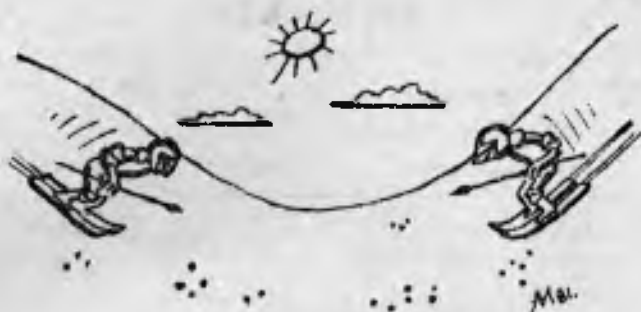
- ☾ jauns Mēness
 - ☽ pirmais ceturksnis
 - ☾ plns Mēness
 - ☾ pēdējais ceturksnis
-

Bez vārdiem.

U. M. 1964

Bez vardiem.

A. Mukšns

Bez vardiem.

A. Mukšns

Pirms loogadiem

NO IEKŠZEMES

No Stalbes mums šāds raksts piesūtīts: «Runā, ka Stalbē (Straupes draudzē) atasts pagrabs ar 9 zagtiem zirgiem. Nezinam, cik runām patiesības; bet arī pēdīgais šonedēļ zagtais zirgs ticis uz to pusi aizbraukts.»

Atzistu par vajadzīgu uz šo ziņojumu atbildēt, ka visā Stalbes pagastā nav nekas dzirdēts par šādu pagrabu, kurā zagti zirgi tiktu slēpti, ka ziņojums ir pilnīgi nepatiesa un varbūt tikai tadēļ izdomāts, lai policijas maldinātu, jeb varbūt ar to gribēts Stalbes pagastam un viņas policijai celt jaunu slavu.

Stalbes pagasta vecakais: M. Bērziņš.

«Baltijas Vēstnesis», 1883. gada 12. janvāris

SLUDINĀJUMI

Cigaru Bīrupe

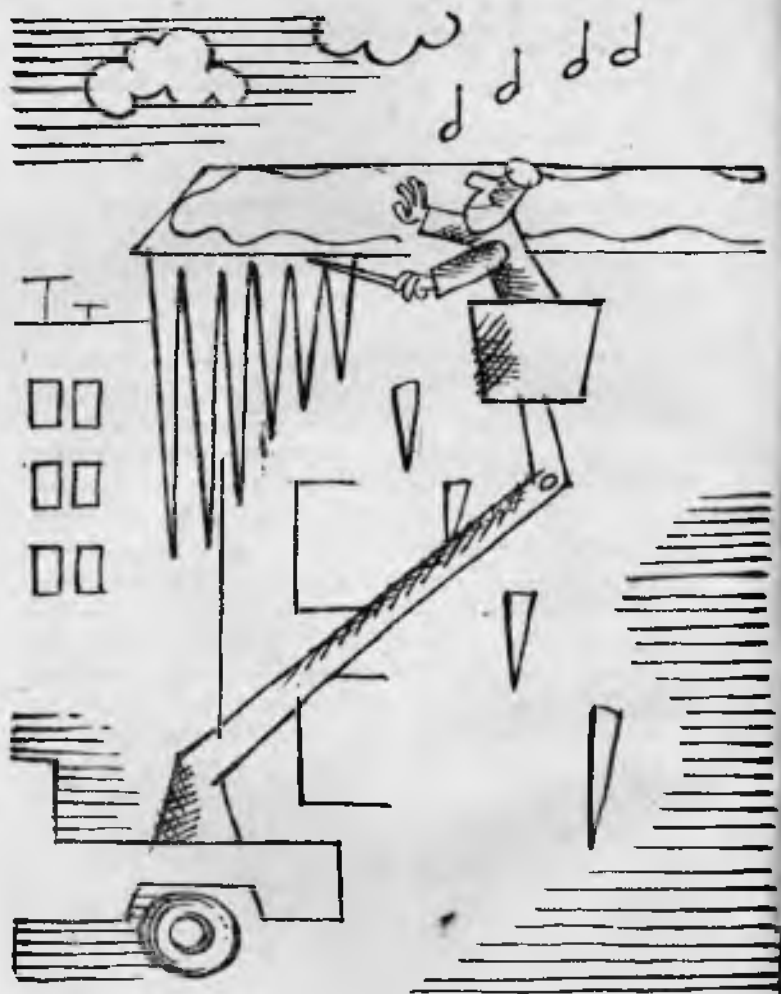
Pirmdien, 24. š. m. un nākošās dienās pēc pusdienās pulksten 5, Ārriģas Kaļķu ielā Nr. 30, izpārdos atklātā vairāksolīšanā pret skaidru aizmaksu mazās daļās dažādu cigaru un cigarešu (vecām banderoļēm).

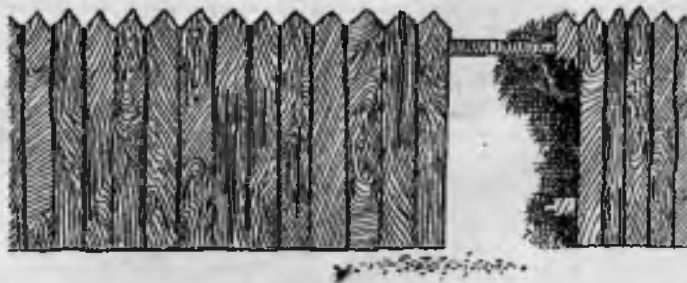
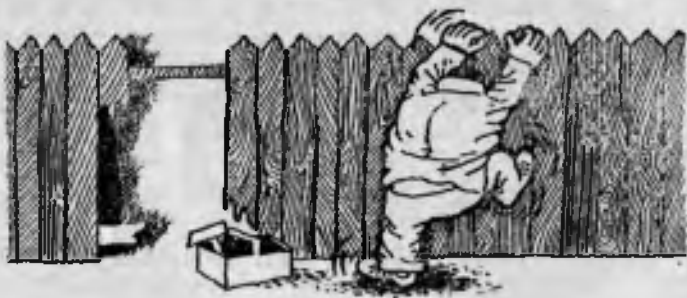
Izpārdošana iesāksies ar 1 lepnu bodes letaisi, 1 pulsti, 1 darba ratiem. Šis lietas var apskatīt priekšpusdienām.

I. Geerk, pilsētas aukcionators.

«Baltijas Vēstnesis»,
1883. gada 19. janvāris

Bez vārdiem.

T. Sergļenbo

Pirms 100 gadiem

IZ RIGAS

Atrastas lietas. Uz Jelgavas dzelzsceļa 16. februāra rītā dzelzsceļa sargs Zvaigznis starp 6. un 7. sargu būdu atrada komodi un kasti. Policijai atradumu tūlīt darīja zinamu, un viņa uz dzelzsceļa vēl atrada: eļļas pudeles atliekas, aknu desu gabaliņus, cīšenās, sieviešu mašīti, papīra lapa ar Ebrīšu rakstiem un salmus. Pēdīgi vēl Ebola muižinās mežā izgāja kasti ar uzrakstu: «A. Gasper, Rīgā.» Jādoma, ka šīs lietas atradušās kādā Jelgavas dzelzsceļa braucienā, iz kura tās vāj nu nolīzu vāj tīšu izzudušās; tadēj būtu ļoti derīgi, ja tie, kas par šīm lietām zinātu dot kādus sīkumus, grieztos pie Jelgavas dzelzsceļa direkcijas.

«Baltijas Vēstnesis», 1883. gada 18. februāris

IZ RIGAS

Neuzticamam vīram noņemts zelta laulības gredzens, zīmēts S. C. J. 1849 un katru dienu apskatāms policijas detektivnodaļā no pulksten 10—12 dienā.

«Baltijas Vēstnesis»,
1883. gada 28. februāris

— Tu nevari iedomāties, kā viņš uz mani noskatījās!

M. Ramane

Pirms 100 gadiem

IZ RIGAS

Ermots viesis. Pirmdienas vakarā plkst. 11 man gadījās iziet ārā (uz Bauskas ceļa Nr. 14 c, četrās verstēs no Rīgas). Te leraugu pie savas kūts durvīm kādu ērmu kustoties. Laikam mani pamanījis, tas, kā jau ērms, rāpu aizskrēja līdz R. S. kga sētai un ar ātru lēcieni tai pāri. Tā es negaidot biju viņu iztraucējis viņa nodomā. Cik nomanīt vareju, tad ērma āda bija — uz āru apgriezts kažoks, un kažoka iekšā bija ne vis pats ērms, bet viņa manīgais pēcnacējs — cilvēks.

*«Ballijas Vēstnesis»,
1883. gada 17. martā*

SLUDINAJUMI

Sirsnīgas laimes vēlēšanas, augstu laimi un pērkondimdošu urrā!

JĀZEPAM

uz vārda dienu, 19. martā 1883, lai visa Lietuva nodimd.

M. V. J. B. J. R.

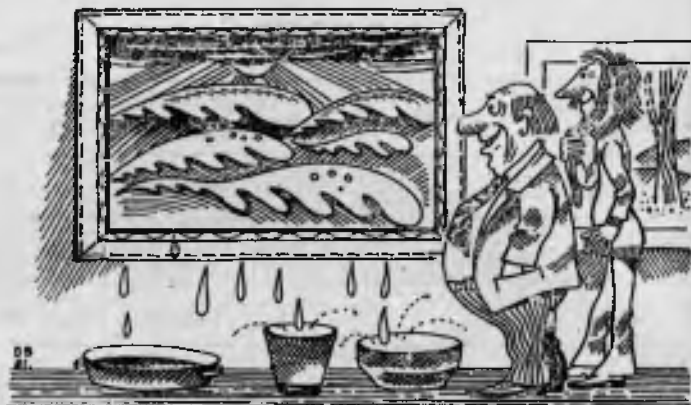
«Ballijas Vēstnesis», 1883. gada 18. martā

Smieklu
diena
ceļnieku
klubā

Smieklu
diena

— Tiešām ļoti reālistiska glezna...

D. Breičis

Bez vārdiem.

D. Breičis

Pirms 100 gadiem

IZ RIGAS

Ermots līgums aizvakar noticis kādā kneipē. Viesi omulīgi sā-

dejuši pie glāzes alus, pārrunādami plūdus, laikus, zirgus u. c. l., kad uz reizi A. kgs uzaicinājis savu kaimiņu B. kgu pārdot savu skaisto bārdu. Visiem par jo lielu jautrību arī saīta, pie kam A. apsollījās dot 3 pudeles alus un samaksāt barbieri. Atsauca barbieri, un kas tuliņ arī sāk strādāt savu posta darbu; bet kad bārda pa pusei bijuse nodzīta, tad A. ziņoja, ka nu esot mierā, otras puses arī neprasot. Barbieris 10 kap. vietā dabuja tikai 5 kap. un aizgāja. B. ar savu leziepeto pusbārdu nu prasīja, lai A. liekot nodzīt arī otro pusi, bet tas liedzās darīt, tā ka jautrība pārvērtās kulkās un policijai lielu vajadzēja izšķirt.

«Baltijas Vēstnesis»,
1893. gada 2. aprīlī

IZ RIGAS

Sunis sava kunga denunciants. Kādā dzērienu pārdotavā uz Katrindambja bij nolikuse neliela zādzība caur ielaušanos. Kad komijs otrā rītā devās pārdotavā, viņš slēgus atrada attaisītus un rūti iespiestu, bet pārdotavā, iz kuras bij izzagtas kādas pudeles šnaba un drusku naudas, — suni. Komiji suni pazina par kādam pastāvīgam viesim piederīgu un, to vīru izkratot, arī atrada zaglās pudeles un naudu. Bet kā tad sunis bij ticis pārdotavā? Viņš vis nakti nebij paņemts līdz, bet vakaru priekš tam, kad viņa kungs ar to bij nogājis pārdotavā, palicis turpat guļot un tā nu ticis par sava kunga denunciantu. Minētais kungs arī atzinies par vainīgu,

«Baltijas Vēstnesis», 1893. gada 12. aprīlī

— Ak tu, draņķis! Kur viņš bija pirms gadiem divdesmit?!

E. Ols

Pirms 100 gadiem

NO IEKŠZEMES

S. pagastā (Rīgas tuvumā) notika it jocīgs māņticības gabals. Te pastāv tas ieradums, ka bērnu pie kristības vedot, tam dod tīdzi kādu lapu iz garīgu dziesmu grāmatas, — jo tad ceļā uz baznīcu tam nevarot jaunais piekļūt un turklāt bērns uzaugot par krietnu cilvēku. Nesen kādu dēlenu pie kristības vedot, kristībnieki tikai tad atminejās, ka feicamā lapa nav līdz doša, kad visi jau bija sasēduši ratos. Veca māmiņa izskrēja elsdama iz istabas un aizbāza bērnam aiz villainītes kādu drukatu papīra gabalu. — Kad pēc kristības bērnu pārveda mājā un to izlīna, tad atrada, ka vecene nebija vis pielikuse dziesmu—grāmatas lapu, bet lapu ar visu bildi iz kādas joku—grāmatas, ar virsrakstu: «Tīls Pūcēspieģelis».

«Balliņas Vēstnesis», 1883. gada 3. maijā

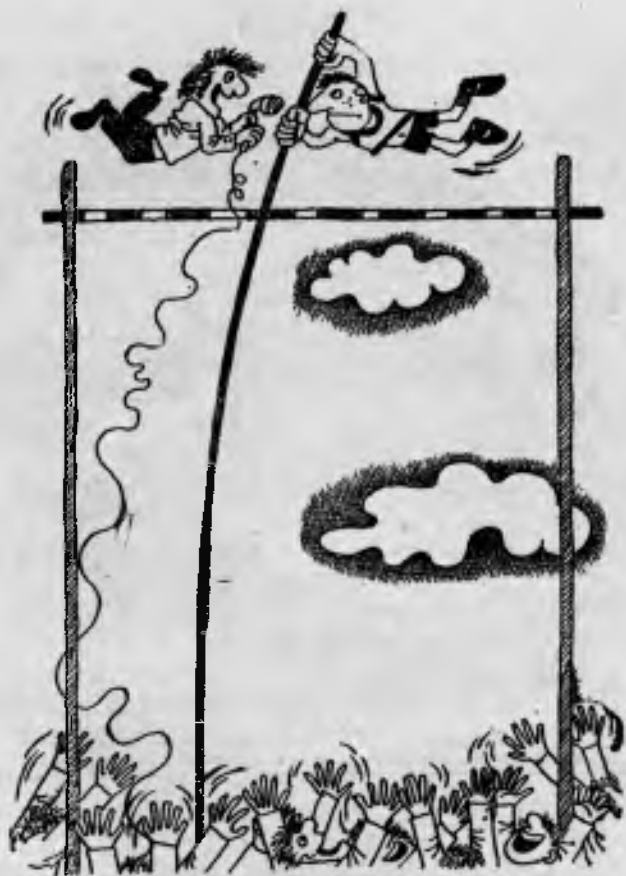

NO IEKŠZEMES

Liela pērkonis 25. aprīlī Peterburgas apgabālā dārzos padarījis lielu skādi, tadēj ka bij savienots ar stipru lielu un krusu. Krusa bijuse it liela, iegarena, kas ar tādu joni nākuse zemē, ka logu rūķis faisnī lesituse caurumus.

«Balliņas Vēstnesis»,
1883. gada 4. maijā

Bez vardiem.

V. Sergijenko

Pirms 100 gadiem

NO IEKŠZEMES

No Rundales. Rets atgadijums notika svētdien, 1. majā, Bauskas baznīcā. Pie viena pāra laulāšanas, cien. mācītajam brūtei prasot, vaj ta savu brūtganu mīļot, pie tam ta noģība. Pēc, kad tika atdzīvināta, ta atteica, ka nemīlot vis. Šaprotams, ka tos cien. mācītājs arī nelaulāja.

(L. Av.)

«Baltijas Vēstnesis»,
1883. gada 16. jūnijā

IZ RIGAS

Drošības špicki. Daudz Rīgas bodēs pārdod špickus ar šādu virsrakstu uz kastītes: Baltische Zündwaaren—Fabrik Paraffinirte Sicherheits—Zündhölzer ohne Schwefel und Phosphor. Vēl uz kastītes redzams medāls ar virsrakstu: Zur Erinnerung an die Gründung. Baltische Zündwaaren—Fabrik. Riga 1875. Šie špicki vienā ziņā tiešam droši, ne vien caur to, ka tos citur nevar aizdedzināt, kā tikai pie kastītes sāniem, bet arī caur to, ka varbūt no desmitiem tikai vienu var pie kastītes aizdedzināt. Šo špicku galiņi, velkot aizdegušies, bieži vien nolūzt un švirkstēdami aizskrien projām. — Caur šīm rindīņām negribēju ne fabrikas, nedz viņas fabrikantu nosmādet, bet gribēju tikai cien. lasītājus darīt uzmanīgus uz špickiem, caur kuriem it viegli var notikt nelaime.

«Baltijas Vēstnesis», 1883. gada 29. jūnijā

— Sodien septiņu gulētāju diena. Ja ielīs...
— Mudīgi modinī visus augšā!

— Dārza godu es prātīšu aizstāvēti

D. Melvotīks

Pirms 100 gadiem

IZ RIGAS

Salamonska cirkā, kā iz studinājuma redzams, no rītdienas kāds B. Hempel kgs ar 5 lauvām, 1 leopardu un 1 suni stādisies publikai priekšā, likdams tiem izdarīt būrī visādus lēcienus, gan pār spieķi, gan caur stīpu. Pēterburgā Hempel kungam nesen nogāja gandrīz plāni, jo minētie mākslas zvēri bija palikuši nepaklausīgi un sākuši zobus rādīt, tā ka Hempels ko tik izspruka. Tomēr vēlāk tam tak ir izdevies tos atkal padarīt klausīgus.

«Baltijas Vēstnesis», 1883. gada 13. jūlijā

IZ RIGAS

No Mīlgrāvja mums ziņo par kādiem tur noturetiem zaļumu svētkiem. Svētdien 10. jūlijā Mīlgrāvī bija atbraukuši Bolderajas sevvaļeji ugunsdzēsēji «zaļu-

mos.» Mīlgrāvja ugunsdzēsēji tos saņēma kādā laipni priekš tam atvēlētā parkā ļoti viesmīlīgi. Saticība un līgsmība starp abjiem ugunsdzēsēju pulciņiem bija it karsta un putodamais alus staigāja it naigi apkārī. «Bruder ich und du!» bija šo svētku motto. Bet ne ilgi. Drīzī starp viesiem un saimniekiem radās dažī pārmešumi, kas tapa arvienu asaki; cēlās rupjības un jaunie brāļi no Pārdaugavas palika beidzot tik nelaipni, ka Mīlgrāvja ugunsdzēsēju komandierim nekas neatlikās, kā savejos sapulcēt un kommandēt: «Vorwärts — Marsch!» Un projam bija svētku saimnieki, alstādami viesus vienus pašus. Tā beidzās šo divu Vācu biedrību izbraukumu svētki!

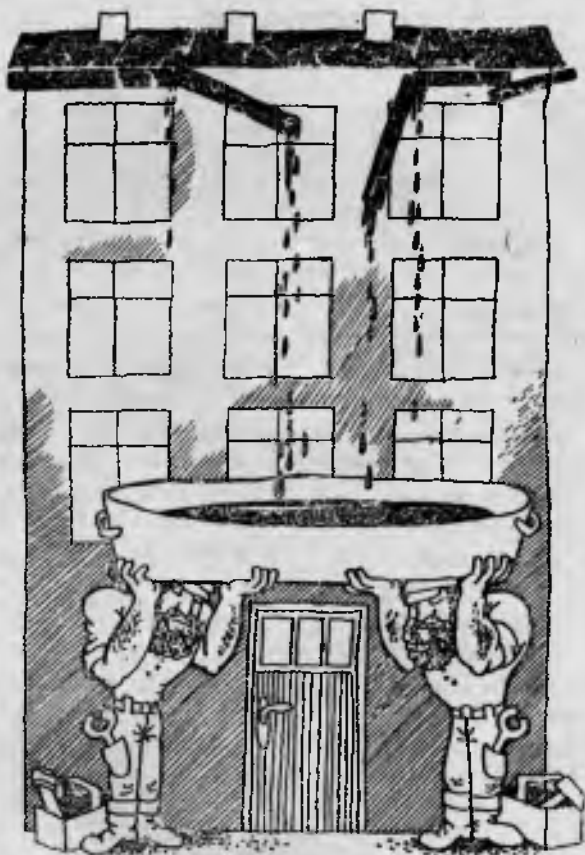
B.

«Baltijas Vēstnesis»,
1883. gada 19. jūlijā

— Vai apkārteja nav?

Bez vārdiem.

F. Sergijenko

Pirms 100 gadiem

IZ RIGAS

Gaisa—balona uzkāpšana no Salamonska kga hippodroma uz Esplanades plača, svētdien 31. jūlijā izdevās it laimīgi. Uz pie balona piesietā koka zirga uzsēdās ne vis viens jājejs, kā bija izsludināts, bet divi. Balons ar saviem drošiem jājejiem drīz vien pazuda iz lielā pulkā sānākušās publikas acīm — augstā padebešu zilumā. Pēc brangas izjāšanās viņi it veseli un sveiki nonākuši atkal zemē pie Jugias ezera, kādas 18 verstes no Rigas.

«Baltijas Vēstnesis», 1883. gada 2. augustā

NO IEKŠZEMES

No Stokas mums piesūta šādu joku ziņojumu, kuram arī sava nopietna puse: Pagājušā ziemā

man gadījās Rigā, kādā labi pazīstamā bodē, pirkt 14 oļektes kleitu—drēbes priekš manas meitas; bet kā izbrīnījos, kad mājās pārmēridams atradu tikai 13 oļektes. Dusmas par tādu krāpšanu man bija ne mazas. Bet ne ko darīt, skāde bija jāpiecieš, jo kā lai pierāda, kas vainīgais, Bet kā izrūkos, kad nesen vaļonā braucot no konduktora dabuju zināt, ka dzelzsceļa sliedes ziemā aukstā laikā mēdzot par kādu $\frac{1}{4}$ colu sarauties; nu lik nopratu, ka manas dusmas gluži veltīgas bijušas, jo cik atminos minētā bodē kleitu drēbe arī fika mērita ar — dzelzs oļekti, kas aukstā laikā, kā protams, bij palikuse tsaka.

I. B.

«Baltijas Vēstnesis»,
1883. gada 8. augustā

— Glābīti! Direktors parakstījis skolas pieņemšanas aktu un tagad grib izlēkt pa logu
— Nebaidies! To logu viņš vaļā nedabūsi!

M. Ramane

Pirms 100 gadiem

NO IEKŠZEMES

Polos divi muižnieki, E. un U., priekš 15 gadiem taisījuši savā starpā nolīgumu, ka tie ņem katrs pa divi pāri vistu, pīļu un zosu un šos putnus un viņu pēcnākamus audze, ne vienu pašu nekaudami. Kuram pēc 15 gadiem būs pieaudzis visvairāk putnu, tas dabun no sava pretinieka visus putnus un vēl 10.000 rubļu. — Šinī gadā noliktais termiņš bija pienācis, un kad nu pārskaitīja abu deretāju putnus, tad izrādījās, ka E. kgam bija 1084 vistas; 965 pīles un 895 zosis, kopā 2944 putni, un U. kgam — 1890 vistas, 530 pīles un 476 zosis, kopā 2996 putni. Tā tad U. kgs pēc līguma dabuja no E. kga viņa 2944 putnus un 10.000 rb], naudā.

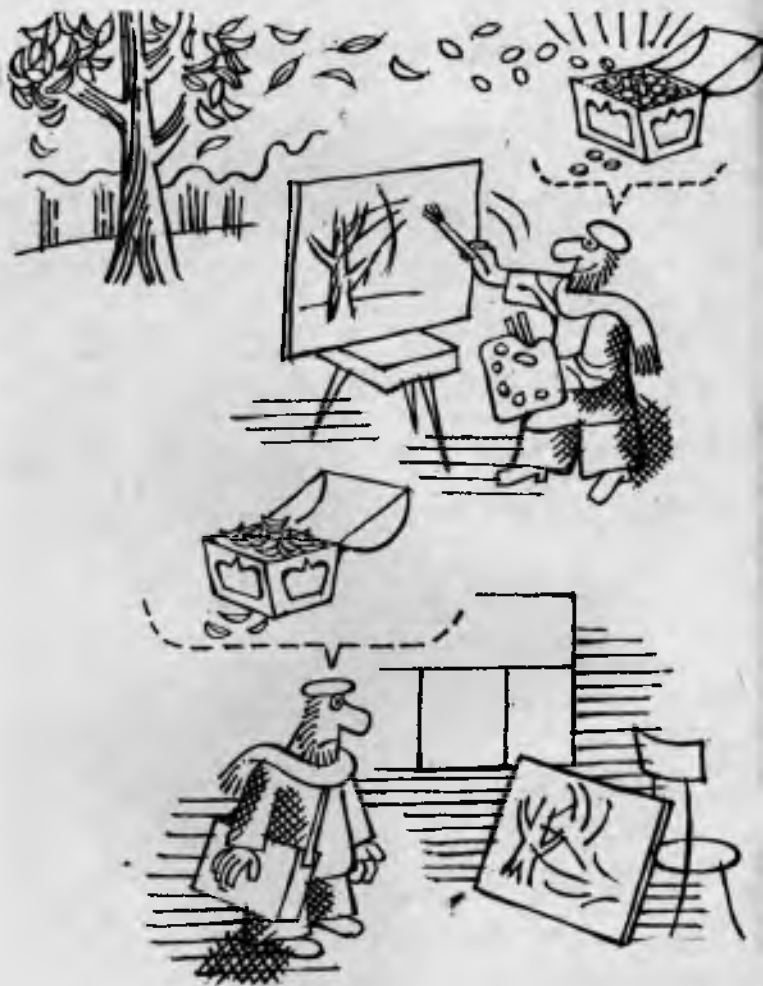
«Baltijas Vēstnesis», 1883. gada 1. septembrī

NO IEKŠZEMES

Rūjenes mēstiņa vecakais, Eihmann kgs apliecina iekš «Zitgas f. St. u. L.», ka draudzes priekšnieks tiešam prasot no katra skurstēņa pa 1 rbl. 20 kap. priekš mācītāja uzturešanas; tikai tas neesot tiesa, jeb — kā Eihmann kgs savā vīzē it smalki saka — tie esot pilnīgi meli, ka lādā maksa arī jau agrakos gados reizi bijuse.

*«Baltijas Vēstnesis»,
1883. gada 3. septembrī*

- Kāpēc netek?
- Naivais! Sulas taču tecina pavasarī!

E. Ošs

Pirms 100 gadiem

SLUDINĀJUMI

Tas kungs.

kurš sestdienā naudas maku ar 43 rubļiem Lielā Parka ielā Nr. 10, pie Cvirkova nama pacēla, top lūgts, ja no nepatikšanām grib izsargāties, nodot turpat alus bodē.

«Ballijas Vēstnesis», 1883. gada 3. oktobri

IZ RIGAS

Rudeņa jaunības untumi. Vakar mums pienesa ābeļu ziedus, tik ko plūktus dārzā, Suvorova ielā Nr. 100. — Liepājā, kā nesen ziņots, ziedot ķiršu koki.

*«Ballijas Vēstnesis»,
1883. gada 4. oktobri*

— Tagad jau kaklakungu vaīrs nav, vai ne, tēt?

Bez vardiem.

1. Sergļenko

Pirms loogadiem

IZ RIGAS

Nākošu svētdienu mūs iepazīstinās ar jaunu teātra lugu, kura ir satīra uz mazpilsoņu kaitēm un vājībām un kura laimīgā humorā zobu kādas kliķes dziļanos pēc slavas un lavriem. Luga saucās «Jaun—Malenieši», bet pie tam nemaz nav identiska ar kādus gadus atpakaļ izrādīto lugu «Malenieši». Svētdienas luga pilna komisku situāciju. Tā no savas sīvas briesmīgi savaldīta pilsētas galva ir ar to mierā, ka rātes sulainim jānāk pie viņa mājās mazgāt vešu, labdarības biedrība izīrē to pašu sulaini, lai to nostādītu par dzīvošu bildi, zināms, laba mērķa dēļ, dažu biedrību priekšnieki ieskata par vajadzīgu, sapulces pārvēst «kongresos» u. t. j. pr. — Kā mums teic, tad luga esot tāda, kas vienumēr modinot skaļus smieklus un visu jocīgākās tomas atrodās Brīvnieces jaunkundzes un Allunana un Feita kgu rokās.

«Baltijas Vēstnesis», 1883. gada 1. novembrī

NO IEKŠZEMES

No Lipstu muižas. Glūdu baznīcā oktobra beigās kāds nedarbīis bija naktī pa ģērbkambara logu iekāpis iekšā un tur izdzēris trīs pudeles baznīcas vīna un izbārstījis Dieva—maizi no kastītes.

*«Baltijas Vēstnesis»,
1883. gada 24. novembrī*

- Kāpēc eglītēs sūkāri cigaretes un alus pudeles?
- Tavā mājā cita nekā nav! ...

Bez vārdiem,

K. Līdē

Bez vārdiem,

I. Melgailis

Pirms loogadiem

NO IEKŠZEMES

Mīžu desa. Liepajas policijai 29. novembra rītā nodota viena kaste ar jēlu desu un šādu Vācu uzrakstu: «Lai ļabi smeķētu» — «viena desa, 19 pēdu gara.» Uzraksta burti pa daļai Vācu, pa daļai Krievu. Vaj kaste kur zagļa, vaj lišu nolikta, vaj desa saģifteta, to cere caur izmeklēšanu gaismā vest.

(Latv.)

«Baltijas Vēstnesis»,
1883. gada 27. decembrī

NO IEKŠZEMES

Tirgotāju bankrotes, kā «Eesti Postimees» raksta, pēdējā laikā atgādotes itin bieži un padarot ļaudim daudz skādes, jo bankrotē kritušie tirgotāji aizņēmušies daudz naudas no zemniekiem, kuri katrā bankrotē afgangījumā to zaudējo. — Visvairak sūdzību dzirdot par to, ka daži tirgotāji vilīgi taisot bankroti. Viņi sataisot daudz parādu, izdalot aizņemto naudu un mantu radniekiem un — izsludinājo tad bankroti. Dažs bankrotējis tirgotājs pēcak dzīvojot zaļi ar aizņemto un paslēpto naudu,

«Baltijas Vēstnesis», 1883. gada 27. decembrī

26.

JANVĀRIS

Paiet 60 gadl, kopš
dzimis (1923) Imants
Melgailis, latviešu pa-
domju karikatūrists.

IMANTAM MELGAILIM — 60

*Rīgas gallis tornī spārnus vēcīna:
— Brāl! Lai humors Tevi spēcina!
Tavam knābim darba vienmēr daudz,
Humors ir Tavs zelta grauds,*

Bez vārdiem.

I. Melgailis

Bez vārdiem.

A. Melgailis

12.

FEBRUĀRIS

Palet 75 gadi, kopš dzimis (1908)
Zans Efels, ievērojamais franču mākslinieks
karikatūrists. Miris 1982. gadā.

PAR ZANU EFELU

Franču karikatūrists Fransuā Ležēns (nosaucot vārda un uzvārda pirmos burtus, iegūstams viņa pseidonīms — Efels) dzimis komersanta ģimenē. Mācījies valodas, filozofiju, mūziku, zīmēšanu. Tēvs viņu gribēja izskolot par komersantu, pats Fransuā vēlējās būt dramaturgs, bet kļuva par karikatūristu. Būdams karikatūrists, kopš 1933. gada viņš sadarbojās galvenokārt ar kreisi noskaņotiem izdevumiem. Efela smieklu diapazons ļoti plašs — no viegla, labsirdīga humora līdz sarkasmai. Fašisma okupācijas gadus Zans Efels piedalījās Pretisanas kustībā un kopīgi ar Luiju Aragonu pagrīdē izdeva antifašistiskās satiras lapīnas. Apbalvots ar Vispasaules Miera Padomes zelta medaļu.

— Mēs viņam palikam, viņš luncina isti!

Z. Efels

— Ko viņš vēl radījis pēc sievietes?
— Vairāk neko: viņa ir gals visam.

22.

FEBRUĀRIS

Paiet 150 gadi, kopš dzimis (1883) Jēkabs Zvaigznīte, latviešu rakstnieks — stāstu un satīru autors. Miris 1867. gadā.

JĒKABS ZVAIGZNĪTE

PAR MALĒNIEŠIEM

(Fragments)

Gandrīz nu katru dienu rātūzi bij sēdēšana. Darba bij diezgan, jo tie nopūlējās valsts būšanā ir vismazākās vainas uzmeklēt un pār-labot. Tā ne diena nepagāja, kad nebūtu rātūzi būt jābijis. Reiz gadījās, ka nāburgu valsti karš bij un caur to visu vajadzīgākās lietas sāls nevarēja ievest. Ilgi domāja un sprieda, kā tai notei pali-dzēt, kamēr pēdīgi padoma dabūja.

Viens rātskungs tā macēja sacīt: cukurs sālam visādi līdzīgs. Kad to tīrumos audzē, tad tak sālam ar vajadzētu augt. Tāpēc labi būtu, kad kādu valsts gabalu ņemtu, labi uzstrādātu un sāli sētu. Tad pašiem sava sekla un savi angļi būtu un vairs nevajadzētu par grūtu mandu tālienā pirkt un atvest.

Kas bij prēcīgāks kā malēnieši. Tie domāja ne tik vien savas iztikas dabūt, bet ar labi paandelēt.

Tāpēc tie, tūlīt labu gabalu zemes apstrādājuši un sāli iesējuši, lika sargus ar gariem stobriem klāt, lai zvirbuļus un citus putnus, kas sāls grandīnus uzlasīt gribētu, nogainītu.

Pēc kādam dienām tīrums ar jau sāka zaļš mesties un malēnieši gauži prēcējās. Tie gāja ikdienas apskatīt un, redzēdami to jauki zaļojot, ļoti prēcējās. Arī lika ikreiz ausi pie zemes un dzirdēja rik-tīgi, kā sāls auga. Jo zaļāks tīrums palika, jo prēcīgāki tie bij un jo vairāk cerēja un katram malēniešam tā bij, kā kad sieku sāls apēdis būtu.

Tāpēc ar, lai nekāds lops tīrumam skādes nedarītu, vēl vairāk sargu pielika un cieti nozvērināja, lai paši sargoties virsū iet.

Bet, lai gan gars modrīgs, miesa tomēr ir vāja. Laikam sargi bij aizmiguši, naca sveši, nejdzīgi lopi un samina visu tīrumu, ka žēl bij skafīlies.

Ganiem uztrūkušamies un acis iztrīnušiem tādas noballes uznāca, ka kā nejdzīgi apkārt vien skraidīja un nezināja, ko darīt. Pēdīgi tak ieredzēja, ka kad paši vēl virsū iešot iopu nodzīt, skāde itelāka vien tikšot.

Pēdīgi iedrošinājušamies tak gudrāki likās būt, kad taisni uz Malienu ietu un rātei bez kādas slēpšanas visu priekšā liktu. Tā tie ar darīja. Kas var aprakstīt, cik gauži birģermeistars un visa rāts nobijās un ka šausālas vien visus pārņēma. Pēdīgi tak sprieda, ko būšot darīt, ka lopi tīruma vairāk neapskādētu un ka tie, kas viņus nodzitu, tā par daudz nenomīdītu.

Sur un tur izspriedušamies tā nolikās; četri rātskungi ņemšot krēslu, sēdišot vecāko ganu ar lielu garu riksti virsū un nesīšot uz tīrumu. Citiem ganiem tad nemaz nevajadzēšot virsū iet un savas zvērēšanas pārkāpt. Visi par tādu spriedumu bij gauži priecīgi, visvairāk vecākais gans. Rātskungi šo nēsāja pa tīrumu apkārt, kamēr ar garo riksti visus sāls tīruma ienaidniekus bij aizdzinis. Rātskungi paši tīrumam nekādas skādes nedarīja; jo kur jau draudzes priekšnieki iet, tur draudzei nekas neskādē.

Tā nu sāls auga, ziedēja, gatavojās, kā kad nezāle būtu bijusi; jo no tās saka, ka viņas uz nekādu vīzi nevarot iznīcināt. Tādēļ ar malēnieši kādu dienu domāja, ka laiks esot nopļaut.

Kā nolikušies visi taisījās un visu apgādāja, kas vien vajadzīgs bij. Citi nāca ar cirpēm, ko nogriezti, citi ar vāģiem un zirgiem, ar ko tūlīt šķūņos vest, kur jau spriguli bij sataisīti, jo tūlīt gribēja izkult. Bet tā priecādamies un cerēdamiem, tikko ar rokām aizskārušiem atradās, ka sāls zāle varen dūra, koda un dzēla, ka nemaz ar cirpēm griezt nevarēja.

Citi gan padomu deva, lai ar izkaptīm kā zāli plaujot; bet atkal sacīja, ka tad sēkla izbīršot. Atkal citi sacīja, kā vislabāki ar plinti varot nošaut. Šis padoms visiem patika, bet kad paši ne strēlnieki, ne ģēģeri nebij, tad bidamies, ka kad svešus ģēģerus sauktu, šie ar sāls audzināšanas skunsti iemācītos, to padomu ar atmeta. Tā tad uz nekādu vīzi nevarēja sadomāt, kā sāl no tīruma mājā dabūt. Un, kad nu tūlīt galvā padoma nebij, tad sālām tikmēr uz tīruma bij jāpaliek, kamēr kāds padoms prātā iekristu.

Bet pa to starpu bij liels sāls trūkums; jo ko nebij iztērējuši, to bij izsējuši. Skāde, ka nevienam prātā nenāca ziemā sniegu aizkrāsni kaltēt un par sāli taisīt. Bet tik tālu tie nemaz nevarēja tikt, jo šie pat jau diezgan galvas grozišanas bij; tie izdomāja prātu prātus, kā tas varot būt, ka sāls ass un durīgs esot, un apņēmās vēl no jauna izprovēt, domādami, ka laikam pie sēšanas kur misējies esot.

Bet ja kāds lasītājs toreiz Malienā būtu bijis, tad atlasītu, ka uz sāls tīruma cita nebij kā ērkšķi, dadži un dzeltenes.

26.

FEBRUĀRIS

Palet 175 gadi, kopš dzimis (1808)
Onorē Domjē, ievērojamais franču
gleznotājs un karikatūrists. Miris
1879. gadā.

PAR ONORE DOMJE

Mūsdienu modernās karikatūras pamalliecējs Onorē-Viktors Domjē dzimis strādnieka ģimenē Marselā; drīz vien ģimene pārcēlas uz Parīzi. Strādādams tiesā par izsūtāmo zēnu, grāmatu veikalā par pārdevēju, viņš agri iepazīna darba sūrumu, vienlaikus mācījās gleznošanu. Jaunā mākslinieka talantu pamanīja laikraksta «Caricature» izdevējs Fillpons, un drīz vien Domjē kļuva par šī opozicionārā laikraksta vadošo mākslinieku (šis laikraksts publicēja tikpat politiskās karikatūras). Taču avīzes mūžs nebija līgs. Vēlāk Domjē plevērsās sādzīves karikatūral.

Kā gleznotājs un skulptors Domjē mazāk pazīstams, taču arī šajos mākslas veidos viņa melstarība ir tikpat augsta.

Skaistais Narciss.

©. Domjē

— Taisnība. Jūs esat zaudējuši prāvu, bet jūs noteikti ar prieku klausījaties, kā es jūs aizstāvēju!

●. Domja

13.
APRĪLIS

Paiet 100 gadi, kopš dzimis (1883) Demjans Bednijs, krievu padomju dzejnieks. Miris 1945. gadā.

PAR DEMJANU BEDNIJU

Demjans Bednijs (istajā vārdā Jefims Pridvorovs) ir jauna tipa dzejnieks, kas savu daiļradi cieši saistījis ar boļševistisko presi. Literāro darbību uzsācis cariskās Krievijas pagrīdes avīzēs «Zvezda» un «Pravda», viņš to pilnībā attīsta padomju varas laikā, kļūdamas par dzejnieku-aģitatoru. Lielā Tēvijas kara laikā Demjana Bednija epigrammas, fabulas un feļetoni dzēla ieburcējus tikpat nesaudzīgi kā karavīru lodes.

Demjana Bednija satiriskā dzeja ir daudzpusīga. Tajā sastopams gan viegls joks un humors, gan arī asa un iznīcinoša satīra.

AUGŠAMCELŠANĀS

Svētajam tētiņam mājās

Naudiņa krājās.

Tur nebūtu ko brīnīties:

To dāvāja pats augstais diešs . . .

Bet antikristi dievu zaimot sāka

Un ņēmās purināt visnotaļ bagātos.

Tad popam metās krampji mājā:

ka naudas lādi nepiemeklē postsi

Un kādā naktī izdevīgā brīdī

Viņš lādi aizstiepa no mājām nemanīti

Uz dievnamu un to

Tur paslēpa kā dārgumu vissvētāko.

Raksts bijību no tālienes jau viesā:

«Te apglabāta Kristus miesa!»

Bet svētā tēva ķesteris,

šo noslēpumu atklājis,

Daudz nekavējās vis:

No lādes visu bagātību smēlies,

Klāt pierakstīja: «Kristus augšamcēlies!»

Diemžēl stāsts gauži «bēdīgs» —

Tā blēdi pieblēdīja blēdis.

Bet vai viens otru tiesā pūdz?

Nē, tie vēl karstāk dievu lūdzi

Atdzejojis Jāzeps Osmanis

23.
APRĪLIS

Pāiet 60 gadi, kopš dzimis (1923) Edvards Rusmanis, latviešu padomju karikatūrists.

**EDVARDAM
RUSMANIM — 60**

*Vīrs «Dadzi» — dadzisks,
Dzīvē — jauks,
Bet tikai labajam
Ir draugs,
Jo satīru viņš godā tur
Un blēžus asiem
Dadžiem dur.*

- Es tev izrāvu vislielāko deficītu!
- Kas tas par lielāko, ja uz pakājas nav ne vismazākās līmiņas!

E. Ruzmanis

- Es esmu satīcīgākā!
- Nē, esi!
- Nē, esi!

E. Ruzmanis

30.
APRĪLIS

Paiet 100 gadi, kopš dzimis (1883)
Jaroslavs Hašeks, ievērojamais čehu
rakstnieks humorists. Miris 1923.
gadā.

JAROSLAVS HASEKS

KĀ PIE MUMS VĀRĪJA KARTUPEĻU VIRU TRŪCĪGIEM BĒRNIEM

Firsts Roberts bija ļoti humāns cilvēks. Kādu dienu viņam ienāca prātā izsniegt bezmaksas ēdienu trūcīgiem skolēniem ciemā, kur atradās viņa pils. Viņš par dārgu naudu lika uzcelt tur paviljonu un pasūtīja no Vīnes karalauka virtuvi. Kad to atgādāja šurp, firstiene, ceļos nometusies, lūdza vīru atsācīties no sava nodoma, laču firsts atbildēja:

— Neparko, es pats vārišu šiem plikadīdām kartupeļu vīru.

Arī firstienes brālis grāfs Meinhards lūdza firstu tā nedarīt, jo tā

esot firstu necienīga nodarbošanās, bet firsts Roberts uzbrēca, ka viņš pats vārišot viru un izviedišot pa durvīm katru, kas uzbāzīšoties ar saviem padomiem, Firsts Roberts bija ļoti humāns, bet arī ļoti straujas dabas cilvēks.

Un tā nu kādu dienu karalauka virtuvi un paviljonu izpušķoja ar priežu zariem, virs paviljona piestiprināja uzrakstu «Lai dievs Tev to atlīdzina!», skujās ievija divkrāsainas lentes un iesprauda karodziņus, un firsta majordoms aizkūra krāsni, tērpies frakā, ar cilindru galvā. Tā firsts Roberts bija vēlējies.

Firsts pats nepacietīgi lūkojās pa logu, kad majordoms noņēms cilindru par zīmi, ka ūdens uzvārijies un viņa gaišībai jāierodas tīrīt kartupeļus. Arī tas bija paredzēts firsta programmā.

Beidzot firsta kungs iznāca no pils un svarīgiem, cieņas pilniem soliem tuvojās paviljonam, kuram blakus atradās virtuve. Tur stāvēja ciema vecākais, kas bija ļoti aizņemts, jo grūda dunkas ribās trūcīgajiem bērniem, kuri pat tobrīd ar pirkšliem urbināja degunus, nelikdamies ne zinīs par viņa gaišību.

Ciema vecākais zināja, kas ir kārtība, Viņš pavēlēja visiem divdesmit trim ciema trūcīgajiem skolēniem uzsaukt firsta kungam «urra», pārlaida ašu skatienu, vai visiem nomazgātas mutes, un pamāja policistam Pazourekam, kas veicīgi pielaida uguni viena lielgabala deglim un naigi aizmelās pie otra lielgabala. Norībēja divi šāvieni, un firsta kungs parādījās no dūmu mākoņa, kas cēlās augšup no lielgabaliem. Bērni apdullinoši auroja. Firsta kungs laipni pamāja ar roku un apsēdās virtuves priekšā. Divi sulaiņi pasniedza viņam kartupeli. Firsta kungs paņēma to balti cimdotajās rokās, nomizoja un piegāja pie katla ar verdošo ūdeni. Bērni bija tā aizsmakuši, ka vairs nevarēja lāgā pakliegt, bet viņa gaišība sāka mīzot otru kartupeli. Kad viņš to atkal iemeta katlā, atskanēja jauns gaviļu rēciens, bet firsts Roberts piecēlās un sacīja:

— Jūs, bērni, būt prieks ēst zupa un lustēt, ka es to ir vārit. Jūs, bērni, būs pieminēt, ka es ir juns first, ka es ir juns māit, ka es...

Atkal atskanēja skaļi rēciens par zīmi, ka viņa gaišības jaukā runa visus ir varen iepriecinājusi.

— Jūs, bērni, būs zināt, ka to ir paš labāko monument, ko es jums vāra, — viņa gaišība svinīgi turpināja. — Jūs taisīt am am tā laba zupa, un es pats jūs kartofelēt. Lūgt dieva uz man!

Pēc tam katrs no divdesmit trim trūcīgajiem skolēntem saņēma no viņa gaišības kronu. Tad firsta kungs piegāja pie ciema vecākā, novilkta cimdus un pasniedza tos viņam, sacīdams:

— Aiz piemīņa no pirmā am am lab zupa, ko es kartofelēt. Lūgt dieva uz man!

Firsta medību pārzinis pieveda savam kungam zirgu, viņa gaišība rīkšiem aizjāja uz medību parku, bet sulaiņi un majordoms cienīgi aizsoļoja uz pili.

Ciema vecākais iebāza cimdus kabatā, paskatījās uz divdesmit trim trūcīgajiem bērniem, tad uz ciema policistu Pazoureku, vēlreiz aplūkoja cimdus, vai tajos nav kaut kas iekšā, un uzrunāja ciema padomes locekli Veršīnu:

— Kas lai tagad vāra to viru tiem diedelniekiem?

— Pazoureks, — Veršīna atteica, — un bērni nomizos kartupeļus.

— Pazourek, gādā, lai vīra tiek gatava, un jūs, skuķi, nomizojiet kartupeļus! — vecākais pavēlēja un aizgāja ar abiem padomes locekļiem, atstādams policistu ar bērniem dieva ziņā.

Bija neizsakāma tveice. Pazoureks nikni bolīja acis un rāja bērnus:

— Es jums gan sadotu viru! Viņa gaišība jūs lutina!

Pipi kūpinādams, viņš ar veca zaldāta rūpību salīka katlā uz galda sakrautos produktus. Tikmēr meitenes bija nomizojušas visus kartupeļus, un Pazoureks sāka maisīt katlu, rausdams ar piederkni sviedrus no pieres. Pēkšņi viņš pārtrauca maisīšanu, jo viņam iesāvēs prātā kāda doma. Paskatījies uz puikām, kas meta kūleņus zālē pie paviljona, viņš uzsauca caur ūsām:

— Malīna, panāc šurp!

Malīna, neko jaunu nenojauzdams, pienāca klāt.

— Tu pagāna puika! — Pazoureks viņam uzsauca. — Es tevī vakar redzēju ciema zirņos. Par to pienākas guldenis soda. Dod šurp kronu un pasauc brāli Pepiku. Pepik, tu pagāna puika, zini, ka es varu iebāzt cietumā tavu brāli Karelu, viņš vakar zaga zirņus. Par to

pienākas guldenis soda. Viņš saņēma kronu no firsta kunga, tu tāpat, un pateicieties dievam, ka mums ir tik labs firsts. Kas citādi maksātu sodu par jums, diedelnieki? Tātad krona no Karela un krona no tevis, Pepik, tur sanāks guldenis. Un, ja vēlreiz jūs redzēšu zirgos, tad ieslēgšu abus kūtiņā pie ciema valdes, noraušu bikses un likšu dībeniem trūkties. Zagl ir liels grēks, bērni. Šoreiz es jums piedodu, bet tagad, Pepik, aizteci pēc puslitra, un tu, Karel, maisi kallu.

Pazoureks mierīgi atļaidās zālitē. Kad Pepiks atnesa puslitru sīvā, Pazoureks ieņēma kārtīgu malku, sasauca bērnus un ilgi stāstīja tiem, kāpēc viņiem jācieni priekšniecība.

— Tāpēc ka priekšniecība ir no paša kunga un ķeizara, suseļnieki tādī! — viņš nobeigumā teica un aizsūtīja vēl pēc viena puslitra.

Saule jau bija augstu, un Pazoureks novilka garos zābakus. Tad, ērti izlaidies zālē, viņš iemīga katlam līdzās, kamēr firsta kartupeļu viras gaidītāji sāka spēlēt laupītājus.

Viņu kļaidas netraucēja Pazoureka miegu, turklāt drīz vien iestājās klusums, jo «laupītāji» aizskrēja uz medību parku.

Pēcpusdienā viņa gaišība atgriezās no izjādes mājās uz pili. Viņa skatiens krita uz lauka virtuvi, ko visi bija pametuši, un tukšo paviljonu.

No katla kāpa augšup garaiņi, tas mutuļoja, un šad tad virspusē parādījās ciema policista Pazoureka zābaki. Viņa gaišība pamodīnāja Pazoureku ar kājas spērienu, jo firsts bija gan ļoti humāns, tomēr visai straujas dabas.

Bet no paugura viņpus ceļa, paslēpušies dzelonplūmju krūmos, brāļi Malinas gaviļēdami priecējās par zābakiem katlā un par visu ainu kopā, tāpat kā mākslinieks priecējās par savu gleznu, kas izpelnījies pirmo godalgu.

Šī aina viņiem atlidzināja zaudētās divas kronas.

Viņa gaišība tūlī atcēla bezmaksas viras izsniegšanu, un, kad viņa svainis grāfs Meinhards, izcili labsirdīgs kungs, satika mežā ciema policistu Pazoureku un ziņkāri apvaicājās, kā viņi pirmo un pēdējo reizi vārijuši kartupeļu viru, tas vaļsirdīgi atbildēja:

— Ak, jūsu grāfa gaišība, tas bija šausmīgil Tāda smirdoņa, ka elpu rāva cietl...

3.

MAIJS

Palet 50 gadu, kopš dzimšanas (1933) Imants Ziedonis, Latvijas PSR Tautas dzejnieks.

IMANTAM ZIEDONIM — 50

*Ietiepiģi uzZIEDONIS,
ozolplaģi izZIEDONIS,
daudzū stigu izdZIEDONIS,
tukģam lidzi nedZIEDONIS,
meligajam pret dZIEDONIS,
nekad nebūģ klus dZIEDONIS,
nekad nebūģ pus dZIEDONIS,
nekad nebūģ noZIEDONIS!*

Ir viens vārds, kas, teikuma beigās sacījis, visu uzspridzina. Vārds DIEMŽĒL. Uzspridzina visu teikumu. Visu labo mūžu.

— Un tāda nu ir pateicība. Viņu dēļ es katru kumosu savai mutei esmu atrāvusi. (Un zem vārdiem dziļā tumsā paspīd vārds «diemžēl».)

— Man neviens nevar pārņemt. Līdz šai dienai tev esmu uzticīga. (Bet kā apslēpti draudi nāk no dziļuma augšā «diemžēl».)

Iznīcinošais vārds. Kā krusts pār teikumu. Šķērsām pār dzīvi! Pātaga pār seju, pārlauzts cirtiens: diem—žēl! (Šmiukšl Šmiukšl)

Baroju, kopu, diem—žēl. (Šmiukšl Šmiukšl)

Mīlēju tevi diem—žēl. Uzpurējos diem—žēl. Par nožēlošanu, nožēloju, nevajadzēja.

Pašsfādītai ābelītei galotnīli nocērt nazis

DIEMŽĒL. Lien diemžēlcūska, dzel

diemžēlskorpions. Mazs sērkocinš uzņirdz pie mājas stūra. Visu laiku šis cilvēks man stāstīja, kā cēlis brālīm māju, kādu gaišu un skaistu, un tad ņem pēkšņi akmeni un triec logos: diem—žēl!

Nem diemžēlsērkociņu un palaiž uguni jumfā.

Bīstams vārds. Nāk beigās, kad daudz kas padarīts vai kad viss jau gatavs. Nekad nesaka sākumā

«Diemžēl celsim māju», «Diemžēl precēsīmes»,

«Diemžēl būšu revolucionārs». Bet atnāk beigās

un iznīcina. «Uzcēlām to māju diemžēl.» —

«Sapinos ar revolucionāriem diemžēl.» Iznīcina uzlicēšanos. Izmežģt ticību.

DIEMŽĒL ir nāves punkts, robeža, aiz kuras mirst.

Mēs ceļam savu dzīvi un savu līdzcilvēku dzīvi tikai līdz vārdam «diemžēl».

Kad tu to esi pateicis (skaļi vai pie sevis klusībā),

kaut kas mirst, kādam tu esi nāves spriedumu

parakstījis — draugam, luvākojam vai sev pašam.

Kad saule no rīta kāpj debesīs, pasaki briesmīgo vārdu «diemžēl», un tā, zenītā nelikusi, norietēs.

13.
NOVEMBRIS

Palet 50 gadl. kopš dzimis
(1933) Ojārs Vācietis, Lat-
vijas PSR Tautas dzejnieks.

OJĀRAM VĀCIETIM — 50

*Naidnieki un draugi zina —
Bezgožiem Tu esi bistams:
Tava sirds spēj saledzināt
Visu to, kas dzīvē nīstams.
Vienmēr dziļāk saknes rokot,
Tiekdami uz jaunām tātēm,
Neaizmirsti arī jokot,
Kļūsti kaut vai dažreiz Vālel*

MĒ!

Tad, kad jēriņš nāca pasaulē,
Tad viņš skaji pasacīja: — Mē!
Kaut ko dumju? Kaut ko sliktu?
Nē.

Ļoti smalku, ļoti mīļu «mē».
Jēriņš sāka ielauzīties ābecē —
Divreiz divi, tas ir četri «mē».
Bet vai pieci nevar iznākt?
Nē.

Tikai četri, lieši četri «mē».
Paudzies viņš gāja pļavmalē
Pateikt visiem pieneņziediem «Mē!».
Bet vai mākonim to nedrīksi sacīt?
Nē.

Zālei — «mē» un tikai sienam — «mē».
Lielam aunam sagribējās skraidelēt,
Tik daudz visa kā, kam sacīt «Mē!».
Bet vēl lielāks auns tam teica:
— Nē!

Tur drīkst iet, kur visi cili. Mē!
Gaļa katrā, āda piesaulē...
Tā jau vienmēr nofiek pasaulē.
Ar ko?
Ar «mē».

1966

15.
NOVEMBRIS

Paiet 100 gadi, kopš dzimis (1883) Linards Laicens,
latviešu revolucionārais rakstnieks. Miris 1938. gadā.

PAR DZEJU

Vai saucieni šitie ir dzeja —
vai lozungi kaujām par cilvēces brīvi un mākslā?
Jūs prasāt.

Daudz runāt nav atbildēt tieši:
kas dzeja bez dzīves?

Kas nosaucas dzejnieks, bet nedzīvo jauni,
var vārdus viskrāsainos vārstīt kā kreiles un
skaistumus piedomāt viņiem un sevim — tek
dzejas fur nebūs.

Tā saprotat, draugi, un dzejnieki būsāt,
kaut rinda neviens jums drukāta nava.

Tā saprotat, jaunie, un dzejnieki būsāt:
vispirms jums ir jāsalauž apjēgums: dzeja —
un jāizmet vienkop ar pārspēto laiku.

Ne vārdi ir dzeja, bet darbi, bet darbi un
sāpes, un prieki, un vaļa uz jaunu.

Bet pārējais — izteikt.
Kā izteiksāt to, kas jūs neesāt?

21.
DECEMBRIS

Palet 45 gadi,
kopš dzimis (1939)
Andris Kolbergs,
latviešu padomju
rakstnieks.

ANDRIM KOLBERGAM — 45

*Kolbergs — to mēs zinām visi —
Nošaut buku prot ar bisi.
Bet nehad tam nenāk prātā
Bukus šaut ar spalvaskātu.*

*Andrim tostu nozviedz Pegazs:
Vien ar spalvu bukus negāz!*

MĪLĀ REDAKCIJAI

Mēs gribētu, lai jūs ielieciet avīzē Salamoviču, par ko viņš atbrauc no darbaļaužu kolektīva kā tāds klusais dzērājs vai knauzerīg-zīguļu krājējs.

Citādi neko nevar teikt, darbā Salamovičs strādā labi, bet arī Piķis Francis un Maknaks Edgars strādā labi un viņi atrod laiku būt kopā ar savu brigādi priekš un bēdās, turpretī Salamovičs vienmēr laiž taisni pie sievas, lai gan avansā un algā saņem tikpat, bet dažreiz vēl vairāk.

Mēs visi dzīvojam jaunā, sīnukā mājā, kurai stūrus mūrēja jau pieminētais Piķis Francis. Te nu Salamovičs parāda savu isto seju un rupji pārkāpj izpildu komitejas lēmumus, kad brigāde savācas uz kādu apspriedi vai simpozījumu. Lai gan izpildu komiteja simpozījumus atļauj līdz divpadsmitiem nakti, jau ap vienpadsmitiem — bet dažreiz vēl agrāk! — Salamovičs aiz sienas sāk daudzīties un čīkstēt: «Izbeidziet, man rīt jāiet uz darbu!»

Bet kam tad rīt nav jāiet uz darbu? Maknakam Edgaram un Piķim Francim arī rīt ir jāiet uz darbu!

Bez tam Salamovičs čīkst tik riebigā balsī, ka sāk raat žagas un nekā vairs nevar dabūt iekšā! Bet tā uzreiz pārtraukt ir slūkti priekš veselības vispār un priekš kuņģa kaitēm it īpaši.

Un vēl bez tam Salamovičs ceļ visai brigādei neslavu. Mēs piegānot trepes! Tā nav taisnība, vainīgs noteikti ir viņa paša kaķis, kam sieva grūz iekšā pa abi gali. Un tad viņš vēl saka, mēs esot allauzuši viņa antkambari un nospēruši četri kilo speķa! Ne mēs viņa speķi esam redzējuši, ne par to speķi ko zinām. Jāprasa, vai viņam tāds speķis vispār ir bijis. Un vispār, kas šņabi nedzer, priekš kā tādām mājā zakuska? Lai nu tā vai citādi, bet tai gabalā vairāk par divi kilo nebija. Vai nav viens, grib jau sākt iedzīvoties uz citu rēķina!

Tad nu, mīļā redakcija, mēs rakstām un prasām, cik ilgi no tā Salamoviča murns vēl būs jācieš pārestības? Ja ielikšana avīzēs neli-dzēs, vai viņu nevar dabūt iekšā uz sulkām?

Stūru mūrnieks Piķis Francis. Apmetējs Maknaks Edgars

Finansu inspektors mūsu izvēlē parasti ir briļļains sausīņš ar portfeli padusē un bargu, pat ļoti bargu ģīmi. Var jau būt, ka daži inspektori tā arī izskatās, bet Jānim Tēvitim ar brillēm un bargu ģīmi nebija nekā kopīga. Pamaza auguma, kautrīgs un neparasti inteligents cilvēks — tā visprecīzāk Tēviti varētu raksturot. Rīgas nomalē uz Ulbrokas pusi viņam bija mājiņa ar dārzu, kur ziedēja dālijas, asteres, ķeizarkroņi un citas, vēl brīnšķīgākas puķes. Pats par sevi saprotams, ka puķes ziedēja kārtīgi apkoptās dobēs, kam apkārt vijās grantēti celiņi. Dārza zālajā mākslinieciskā nekārtībā bija izvietoti izcili skaisti keramikas veidojumi, bet par to nav jābrīnās, jo šodien neviens patiesi inteligents cilvēks bez dārza keramikas veidojumiem dzīvot nevar. Taču Tēviša istā rota bija Odīlija — māksliniece un neparasti eleganta sieviete.

Tas gan izklausās drusku neticami, un rodas jautājums, kāpēc apgarota māksliniece ir ņēmusi par vīru visnotaļ neievērojamu un daļēji plikpaurīgu finansu inspektoru. Patiešām, kāpēc? Lūk, tāpēc, ka Tēvītis arī ir apgarots. Taisnība gan, ievērojami mazākā mērā nekā Odīlija, tomēr apgarots.

Kā jau apgarotam cilvēkam pieklājas, Tēvītis visai intensīvi gāja uz koncertiem, uz teātriem, uz operu un, protams, uz gleznu izstādēm. Visur viņš kautrīgi rāvās malīnā, it kā drusku kaunēdamies par savu mākslas mīlestību, jo tā, atklāti sakot, reāli domājotam finansu inspektoram diez kā nepiestāv.

Kādas gleznu izstādes atklāšanā Tēvitim stipri iepatīkās pāris kluso dabu ar krizantēmām, ko bija gleznojis Odīlija Cope. Liktenīgi sagadījās, ka tobrīd viņš rokās turēja piecas sevišķi skaistas

krizantēmas. Nez no kurienes Tēvītim radās tik liela dūša, bet viņš atrada iekšēju spēku mazliet nedrošiem soļiem pieiet pie mākslinieces un pasniegt viņai augšminētos ziedus.

— No mana dārza, — Tēvītis kautrīgi sacīja, un viņa daļēji plikais pakausis nosarka kā dālija *Isabella*.

Odīlija bija priecīgi pārsteigta.

— Cik burvīgil Jūsu dārzs laikam ir apbuross, vai ne?

— Nu tā... — Tēvītis, knibinādams žaketes pogu, pazemīgi atbildēja. — Man ir vairākas krizantēmu šķirnes. Dažas ar ļoti sulīgu dzeltenu toni...

— Tiešām? Tādas es neesmu redzējusi!

Māksliniece nav redzējusi krizantēmas ar sulīgi dzeltenu toni! Tēvīt, nesi mūļāps, pieklājība prasa, lai tu mākslinieci lūgtu apskatīt savas krizantēmas! Tātad, ja jūs pagodinātu manu dārzu, es būtu bezgala, tā sakot, priecīgs... Ļoti lūdzu... Jā, bet vai apburošais dārzs nav pārāk tālu? Nebūt ne, divdesmit minūšu brauciens taksometrāl!

Kāda necerēta laime — māksliniecei Tēvīša dārzs tīri labi patika. Un ne vien dārzs, bet arī glītā mājiņa, dekoratīvajiem gurķiem apaugusi sēta, nelielā siltumnica un centrālapkure, kas darbojās ar šķidro kurināmo. Starp citu, Tēvītis pats arī viņai tīri labi patika. Tāds kautrīgs, labi audzināts vīrietis tuvu pie labākajiem gadiem...

Tālāk viss notika, kā tam vajadzēja notikt. Padzirdējuši, ka Tēvītis apprecējis tik žilbinošu būtni, viņa kolēģi un īpaši kolēģes bija neizsakāmi pārsteigti. Mī un žē, vai tas var būt, šitāds mēmulis, šitāds pelēks miera mika nogrābj slavenu un feinu mākslinieci! Vienīgi finansu inspekcijas priekšniekam Svīlpējam bija vēl slavenāka sieva, bet... Nuja, par Svīlpēja laulāto draudzeni Anabellu šis tas jāpaskaidro tuvāk. Taisnība, viņa bija slavēna, pat ļoti slavēna, taču mākslas veids, kurā Anabella plūca laurus, viņas laulāto draugu druscīņ šokēja. Tie, protams, ir aizspriedumi, bet, ja atbildīga darbinieka sieva vingro galvu reibinošā augstumā zem cirka kupola, tad atbildīgais darbinieks par to sevišķi sajūsmināts nav. Nav tāpēc,

ka viņa padolie katrreiz pēc sezonas atklāšanas, valšķīgi sminēdami, sabāž galvas kopā un čukst:

— O, kas tā par sievieti! Un tērps! Bikini, es jums saku, ar sikiem vizuļišiem nobārstīts bikini...

Turpreti Tēvīti māksliniece Odīlija nešokēja nemaz. Lai arī slavā ar Anabellu viņa nevarēja mēroties, taču ievērojamais gleznotājs Caurums savā jaukāajā valširdībā bija teicis pravietīgus vārdus: «Es jums saku, tā drīgalka kādreiz iešļūks enciklopēdijā!» Ievērojiet, enciklopēdijā! Bet enciklopēdija nozīmē nemirstību, un būt nemirstīgam ir daudz cildenāk nekā vingrot bikini kostīmā zem cirka kupola. Vai ne? Taisnība, Odīlijai līdz-nemirstībai bija vēl gabaliņš ejams, taču neaizmirsīsim, ka Mikelandželo un... kā viņu sauca — Rembrants arī nekļuva nemirstīgi piecās minūtēs.

Pateicoties Odīlijas labajai gaumei, Tēviša nams kļuva arvien māksliniecišķāks un cēlāks. Pie sienām, protams, parādījās nama-mātes gleznas, uz galdiem lieliski porcelāna un mōla šķīvji, ko viņa iegādājās gan izstādēs, gan mākslas salonos. Grāmatu plauktos krājās bagātīgi ilustrētas monogrāfijas par ievērojamiem māksliniekiem un skapjos — Odīlijas garderobes piederumi. Tas bija pilnīgi dabiski, jo istai māksliniecei ir jāpievērš uzmanība savai ārienei, viņa nedrīkst staigāt šā un tā.

Diemžēl gan mākslas priekšmetu kolekcionēšana, gan bibliotēkas papildināšana, gan garderobes piederumi prasīja zināmus izdevumus. Par laimi, Tēvītis, kā jau minēts, bija dziļi inteligents un saprata, ka viņa pienākums ir Odīliju materiāli atbalstīt, ko viņš bez ierunām arī darīja. Ja Tēvītis būtu skopojies, viņa vārds tiklu apkrauts ar mūžīgu negodu un nākamās paauzdes enciklopēdijā varētu lasīt: «Ielās mākslinieces trešais vīrs bija gnīda.» Gnīda... Pretīgi, bezgala pretīgi!

Lai nu būtu kā būdams, par konfliktiem naudas dēļ Tēviša ģimenē nevarēja būt ne runas, kaut arī reizēm zināmu summu Tēvītim nācās aizņemties. Piemēram, tovasar, kad

Odilija lidoja atpūsties pte Melnās jūras, viņš tebrauca parādos diezgan dziļi. Bet kāda tam nozīme. — Te, mīlā Odilija, ir tavai atpūtai nepieciešamie līdzekļi! Kamēr tu uzkrāsi spēkus jaunam darba cēlienam, es kopšu puķītes, slaucīšu putekļus no tavām gleznām, no lieliskajiem šķīvjiem un vakaros skumīgi raudzišos rielošajā saulē. Jo es, redzi, būšu viens...

Tēvītis tieši tā arī darīja: kopa puķītes, slaucīja putekļus un skumji raudzišās rietošajā saulē. Kādu vakaru raudzišanos saulē iztraucēja nepazīstams cilvēks.

— Saimniek, vai jums nevajag draņķi?

Tēvītis bija ļoti pārsteigts.

— Kā, lūdzu?

— Draņķi. Nu, ēdienu pārpalikumus cūku barošanai.

— Piedodiet, man nekādu lopu nav!

— Nav? Kāpēc nav? — nepazīstamais izbrīnījies jautāja. — Jums, reku, ir šķūnītis, taisni kā radīts cūkas turēšanai. Es katru dienu savācu draņķi pilsētā un vedu uz lielo fermu. No šosejas līdz jūsu mājai ir minūtes pūtiens. Katru dienu es varētu jums uzstāt gaisā trīs spaiņus draņķa par smiekla kapeikām.

Tālāk viesis norādīja, ka cūku turēšana, ja tās haro ar gaisā uzstātu draņķi, ir ļoti izdevīga. Pa gadu var nobarot vismaz divas cūkas, un tas nozīmē sešus septiņus simtus tīras peļņas.

Sešus septiņus simtus! Cik nejauša sakritība — Tēvītim bija tieši septiņi simti rubļu parāds...

Jā, bet cūku turēt ir sarežģīti. Katru dienu tā vairākas reizes jāēdina, turklāt cūka smird.

Viesis tam nepiekrīta.

— Par smirdēšanu nav ko runāt! Ja rītos aizgaldau kārtīgi iztīra, cūka smird mazāk nekā kanāriļputniņš. Edināšana ir vēl vienkāršāka. Pāris reižu dienā iegāz draņķi silē, un skaitā!

— Nezinu, nezinu, — Tēvītis izvaiņīgi atbildēja. — Šī lieta ir rūpīgi jāpārdomā.

— Pārdomājiet, — viesis piekrīta. — Pēc pāris dienām es plebraukšu. Adjē!

Tovakar Tēvītim nenāca miegs. No vienas puses, cūkas turēšana,

bez šaubām, būs saistīta ar klapatām un krenčiem. No otras... Atklāti sakot, Tēvītis nevarēja tedomāties, kur viņš ņems tos septiņus simtus parāda atdošanai. Pamazilēm sakrāt? Bet Odilijai arī nākotnē būs jābrauc atpūsties, būs jāšuj jauni tērpi, jāpērk mākslas grāmatas un mākslas priekšmeti... Tiešām ļoti, ļoti sarežģīta problēma!

Un te sarežģītā problēma atrisinājās pati no sevis. Pēc pāris dienām nepazīstamais vīrs parādījās atkal, rokās viņš turēja maisu. Maisā kaut kas spārdījās un kvieca. Apzēlojieties! Vai tik tur nav sivēns?

Jā, tur bija sivēns. Tiklīdz Tēvītis to ieraudzīja, viņš saprata, ka cūkas turēšanas jautājums ir izlemts. Jo tas, goda vārds, bija brīnšķīgs sivēns! Mazs, rozā ar aizkustinošu, gredzenā sagrieztu asti. Dzīvespriecīgs, omulīgs un simpātisks. Neizsakāmi simpātisks!

Tēvītis ar miļu skubu izsvieda no šķūniša visas drizas, uz ātru roku sanagloja aizgaldū un aizgaldā ielaida sivēnu.

— Viņam vajag silti un midziņu, — draņķa vedējs paskaidroja.

Būs, būs silte un midziņā! Un ēdināts viņš tiks pēc jūsu norādījumiem — sākumā ar putriņām un vārietiņiem sastampātiem kartupeļiem un pēc tam...

— Un pēc tam pakāpeniski sāksim viņam dot draņķi, — viesis sacīja. — O, man ir lielisks draņķis! Dažreiz no ēdnīcām nāk tīra rīsu putra ar sviestu, dažreiz makaroni ar gaļas mērci, dažreiz kompots un baltmaize. Sivēna vērtību, piecdesmit rubļu, jūs, saimniek, man atdosiet, kad lops būs nobarots un pārdots.

Paldies, labais cilvēk, atļaujiet jums sirsnīgi paspiest roku! Un vēlreiz paldies!

Tēvītim pēc sivēna ierašanās sākās laimīgas dienas. Ja bija silts un saulains laiks, viņš ļāva sivēnam skraidīt pa dārzu. Žip, žip, žip — sivēns izlaida vienu riksiti, žip, žip — otru riksiti un vienmēr atgriezās pie Tēvīša kājām. Ja Tēvītis viņam deva baltmaizes šķēlīti, sivēns, kāriģi rukšķēdams, slējās uz pakajkājām un stiepa purnu pretī maizei.

— Ak tu, mazā radibiņā! — Tēvītis, sivēnu barodams, mīlīgi runāja. — Tu esi tik apaļš, tik apetītīgs... Es tevi saukšu par Bumbuli!

Vakaros, palicis šķūnītī viens, Bumbulītis zēli kvieca. Tēvītis, kāš tobrīd skumji skatījās rietošajā saulē, tūlīt pārtrauca skatīšanos, steldzās uz šķūnīti, nodziedāja: «Labu nakti, don Baziliol!» — un sivēns aprima. Cuči, kunkulīt, lai tev salds miedzīņš.

Sivēna un Tēviša jauko draudzību negaidot aptumšoja melns mākonis. Kādu dienu pārradies mājās, Tēvītis priekšnamā ieraudzīja divus elegantus koferus. Odīlija bija atgriezusies! Sniegbaltā kostīmā, iedegusi, burvīga... Ļauj tevi noskūpstīt, mīļā sieviņ!

Ak, par skūpstīšanu nevarēja būt ne runas. Odīlija paskatījās uz Tēvīti ļoti, ļoti dusmīgām aciņām un iekliedzās:

— Mājās ir cūka!

Tēvītis nodrebēja.

— Tā nav cūka, tas ir sivēntiņš! — viņš atbildēja drusku trīcošā balsī. — Tu viņu noteikti iemīļosi. Tādu mazu cūkas bērniņu...

Odīlija satvēra mākslinieciski augstvērtīgu šķīvi (keramiķa Aizdusas darbs, vērtība piecdesmit rubļu) un trieca to pret grīdu.

— Vāc viņu projām! Acumirkli!

Aizvākt Bumbulīti? Uz kuriem, Odīlij? Kur lai Tēvītis viņu, nabadziņu, liek?

— Nokauj, pārdod, aizdzen, man vienai! Bet cūkas šajā mājā lai nebūtu!

Dzirdot tik bargus vārdus, arī Tēvītis sāka uztraukties.

— Es viņu nekaušu! Nemūžam! Un neviens viņu nekaus!

Odīlija paņēma otru šķīvi (keramiķa Tinteļa darbs, vērtība septiņdesmit rubļu), un tas sašķīda vēl smalkākās drumstalās nekā Aizdusas šķīvis.

Tēvītis vēl gribēja ko teikt, bet Odīlija ieskrēja savā istabā un aizcirta durvis. Ar blikšķi, protams.

Nekas, gan sieviņa nomierināsies, gan viņa apskatīs Bumbulīti vērigāk un redzēs, cik tas ir burvīgs dzīvnieciņš. Gan viss būs labi!

Tālākie notikumi diemžēl ievirzījās dramatiskā gultnē. Kad Tēvi-

tis otrā rītā gribēja Odīlijai pasniegt ugunsšķāru astero pušķi, Odīlija viņu nelaida savā istabā. Vēlāk, atgriezies no darba, viņš Odīlijas vietā atrada nelielu zīmīti. Tā un tā, cūkas sabiedrībā dzīvot viņa uzskata par neiespējamu, gau atradies kāds, kas viņu (t. i., Odīliju) sapratis labāk. Un viss.

Tagād nu Tēvilim vajadzētu raudāt, bet viņš to nedarīja, viņš aizgāja uz šķūnīti, paņēma Bumbulīti klēpī un skumīgi sacīja:

— Mēs gan nešķirsimies. Mēs ne...

Labi, labi, bet kas notiks ar enciklopēdiju? Vai dienā, enciklopēdijā par Tēvili būs rakstītas briesmīgas rindas: «Lielās mākslinieces trešais vīrs bija gnida, kas gribēja, lai viņa dzīvotu mājā, kur tika turēta cūka, ko baroja ar gaisā uzsīstu draņķi.» Un tas vēl nav viss. Par Odīlijas aiziešanu neizbēgami uzzinās Tēviša kolēģi finansu inspekcijā. Māksliniece pametusi Tēvili! Pamelusi sakarā ar cūku! Šis fakts bez kavēšanās tiks ziņots inspekcijas priekšniekam biedram Svilpējam. Nav izslēgts, ka Svilpējs paaugstināsies, kur Tēvilis ņem cūkai barību, un gaisā uzsīstais draņķis tad nenovēršami uzpeldēs visā savā jaukumā. Ļoti skaisti — finansu inspektors, kam jācinās pret dažāda veida nelikumībām, pērk zagļu draņķi! Bumbulīt, Bumbulīt, tu nemaz neapjēdz, kāds posts nāks pār tava saimnieka daļēji pliko galvu!

Un posts nāca. Jau otrajā dienā pēc Odīlijas aiziešanas Tēviša kolēģi priecīgi satraukti cits citam čukstēja:

— Māksliniece ir aizmukusi! Cūkas dēļ! Aizmukusi! Jā, jā, cūkas dēļ!

Kad pamestais vīrs ieradās darbā, viņu pavadīja smīnīgi kalieņi. Kāds negēlis kaktā slepus rukšķēja... Tad nāca pats smagākais trieciens — finansu inspektors Tēvilis tika uzaicināts pie inspekcijas priekšnieka biedra Svilpēja.

Gods kam gods, briesmīgā ziņa tika uzklusīta mierīgi. Ja Svilpējs Tēvilim pavēlēs likvidēt cūku, viņš kategoriski atteiksies pavēli izpildīt. Dariet ar mani, ko gribat, bet Bumbulītim nenokritis ne matiņš, respektīvi, ne sariņš. Tēviti atlaidīs no darba? Tas ir ļoti iespējams, jo mēs nedrīkstam aizmirst Svilpēja laulāto draudzeni, cirka mākslinieci Anabellu. Viņa savam vīram droši vien ieteiks tikt

valā no padotā, kas pērk zagtu draņķi un kam cūka ir svarīgāka par sievu. Labi, tādā gadījumā Tēvītis aizies ar cūgu. Aiziesana, protams, būs smags trieciens, jo alga inspekcijā bija samērā preklājīga, darbs kaulus nelauza... Ak, dzīve, dzīve, cik nežēlīga tu es! Svīlpējs Tēvīti sapņina aizdomīgi laipni. Lūdza apsēsties un, iepriekš atvainojies par netaktisku ziņkārību, pavaicāja, vai tā esot taisnība, ka māksliniece Odilija Cope viņu atstājusi.

— Jā! — Tēvītis atbildēja. — Atstāja... Sakarā ar cūku.

— Ak tā, sakarā ar cūku! Un viņa aizvācās bez skandāla?

— Pavisam klusu. Atstāja zīmīti un — projām...

Tēviša atbilde, kā likās, Svīlpēju iepriecināja. Viņš uzlika Tēvītim roku uz pleca un paklūsām sacīja:

— Es griežos pie jums ar lielu lūgumu. Vai jūs savu cūku uz laiciņu nevarētu man aizdot?

Redzēdams, ka Tēvītis uz viņu skatās absolūti stullām acīm, Svīlpējs savu lūgumu izskaidroja sīkāk.

— Man, zināt, cūkas patīk... Tā nu tas ir... Atvediet lopiņu uz manu māju, jo gaisa pārmaiņa cūkām nāk par labu. Visus izdevumus es, protams, atlīdzināšu. Vai jums būtu kādi iebildumi?

Tālākais noritēja kā sapnī. Pēdvakarē Svīlpējs sīvēnu kopā ar Tēvīti un draņķa spaini žiguli aizveda uz savu māju, kas, starp citu, bija ievērojami lielāka un glītāka nekā Tēviša māja. Brauciena laikā Tēvītis Bumbulīti turēja klēpī, lai tas nepārbitos un nepieslapinātu mašīnu. Viņš arī piedalījās Bumbuliša ievietošanā būdā, kas bija sanaglota tieši zem mājas logiem.

— Piedodiet, bet būdas vieta nav izvēlēta visai pārdomāti, — Tēvītis pazemīgi iebilda. — Šis, protams, ir ārkārtīgi tīrīgs sīvēns un tomēr... Zināms aromāts...

— Nekas, nekas, — Svīlpējs mierīgi atbildēja. — Man patīk viss, kas saistās ar cūkām. Nu, lops, pastaigājies pa dārzul!

Bumbulītis, vaļā palaists, labprāt pastaigājās. Drusku parakņājās rožu dobē, paberzēja sānus pret mākslinieciski augstvērtīgu strūklaku, aizgāja līdz mājas kāpnēm un...

— Atļaujiet, es satīrišu! — Tēvītis, stipri samulsis, sacīja un skatījās pēc lāpstas.

Svilpējs viņu satvēra aiz elkoņa.

— Nekādā gadījumā! Lai paliek viss, kā ir. Kam manā mājā nepatīk, tas var aizvākties. Vai ne?

Tēvītis Svilpējam piekrita. Patiešām, tāds viedoklis ir pareizs, bet... Kā likās, pašreiz Anabella ir cirkā vakara izrādē, taču viņa būs šeit. Un kas tad notiks?

— Lai tikai kāds pamēģina tam lopam likt pirkstu klāt! — Svilpējs, Tēviša domas uzminējis, kareivīgi paziņoja. — Tad es nekaļvejties izsaukšu milicijul!

Tēvītim sirds kļuva vieglāka, taču īsti mierīgs viņš nejutās.

— Nakli sivēntiņš droši vien kvieks un traucēs jūsu mieru. Nodziediet, lūdzu, viņam «Saldu dusu, don Bazilio!» — un viņš nomierināsies.

Svilpējs pakratīja galvu.

— Lai kviec. Jo skaļāk, jo labāk! Ja sakarā ar cūku man radīsies kādas problēmas, rīt darbā es lūgšu jūsu padomu.

Tas bija smalks mājiens, ka Tēvītim laiks doties prom, un to viņš arī darīja. Mīļi pakasīja Bumbulītim aiz auss, atvadījās no Svilpēja un aizgāja. Diezin, diezin, kas ar tevi notiks, mazā radibiņa...

Kā jau tas bija paredzams, Tēvītis nakli nevarēja aizmigt. Tiklīdz viņš aizvēra acis, viņam rādījās bēgošs sivēns, kam pakal dzinās satracināta cirka māksliniece ar nazi zobos. Tēvītis gribēja skriet palīgā, bet viņu ielenca Tēviša kolēģi un visi ņirdzīgās balsīs skaļi lasīja enciklopēdiju: «Lielās mākslinieces trešais vīrs bija gnīda, kas, materiālu apsvērumu vadīts, ar savu cūku ļējaucās augstākstāvošu amatpersonu ģimenes dzīvē.»

Briesmīgie murgi turpinājās visu nakti, un otrā rītā Tēvītis pirmo reizi mūžā nokavēja darbu. Savādas sagadišanās dēļ arī inspekcijas priekšnieks Svilpējs nokavēja darbu un arī pirmo reizi mūžā. Tātad kaut kas ir noticis, kaut kas ļoti briesmīgs...

Aizgājis garām savam kabinetam, Svilpējs ašiem soļiem devās pie Tēviša.

— Es jūs lūdzu tūlīt aizvākt cūku! — viņš laipnā un drusku drebošā balsī sacīja. — Mašīna gaida pie durvīm.

Tēvītis nodrebēja, piecēlās un sekoja Svilpējam. Beigts, viņa ma-

zais sivēntiņš ir beigts, to viņš saprata pilnīgi skaidri. Kāpēc, kāpēc sivēntiņu vajadzēja pamest vienu!

Brauciens uz Svīlpēja māju bija mēms un mokošs. Svīlpējs, ne vārda nerunādams, sēdēja pie stūres kā drūma statuja. Tēvītis, iespiedis pieri plaukstās, atcerējās, cik ļauki nelaimīgais sivēntiņš bija skratiļiņš, rukušķējis un skatījies uz viņu, Tēvīti, priecīgām aciņām. Tagad viss ir pagalam...

Nē, nē un lūkstokārt nē! Svīlpējs vēl nebija apturējis zīguli pie savas mājas vārtiem, kad Tēvītis ieraudzīja Bumbulīti sveiku un veselu. Viņam ap vēderiņu bija apsieta skaista zila zida bante, un pašreiz ļoti simpātiska dāma baroja sivēntiņu no porcelāna bļodiņas.

— Ir ieradies cūkas īpašnieks, — izkāpis no mašīnas, Svīlpējs dāmai vēsi paziņoja. — Viņš lomu tūlīt aizvāks.

Dāma paskatījās uz Tēvīti lūdošām aciņām.

— Vai tiešām? Alstājiet viņu mant! Es jums maksāšu jebkuru summu!

— Lops nav pārdodams! — Svīlpējs cieti atbildēja un arī paskatījās uz Tēvīti, bet Svīlpēja skatišanās bija neganta un drūma.

Tēvītis apjuka.

— Ko nu par pārdošanu... Es tiešām nezinu...

Dāma pakasīja Bumbulītim muguru, un Bumbulītis tūlīt nogāzās garšļaukus.

— Viņš man bezgala patīk. Tāds mazs kunkulītis, vui, vui, **vui**, rukušķītis!

— Cūka te nedzīvost! — Svīlpējs baigi iebļāvās un mēģināja sagrābt Bumbulīti aiz kājiņas.

— Tūlīt es viņu izviedīšu no sava dārza pie visiem velniem!

Tēvītis aizvēra acis. Nē, to skatīties cilvēks nespēj!

Kad viņš acis atvēra, Svīlpējs sēdēja flokšu dobē. Viņa priekšā kā varena klints stāvēja simpātiskā dāma un turēja rokās Bumbulīti.

— Zorž, — dāma maigi ierunājās. — Sivēns dzīvos pie mums. Vai tu saprati, Zorž?

Svilpējs lēnām pīccēlās. Viņam trīcēja rokas un trīcēja lūpa. Viņš gribēja kaut ko teikt, kaut ko kliegt, bet nespēja. Izgrūdis dažas neartikulētas skaņas, Svilpējs apsviedās rīķī un skrēja pie mašīnas. Mašīna ierūcās, un Svilpēja vairs nebija.

Dāma paskatījās uz Tēviti.

— Sivēntiņš prot staigāt uz pakaklājām, — viņa sacīja. — Tas nozīmē, ka viņš ir talantīgs.

— Bez šaubām!

— Man viņš ļoti palik. Un jums?

— Man arī! — Tēvītis atbildēja. Turklāt viņa daļēji plikais pakausis nezin kāpēc nosarka.

... Pēc sešiem mēnešiem visur bija izlīmētas lielas afišas: «Jauna, sensacionāla atrakcija! LIDOJOŠA ČŪKA! Vēl nebijis brīnumi!»

Un tas patiešām ir nebijis brīnums. Vispirms arēna iegrims tumsā. Tad sāk ribēt bungas, iedegas prožektoru un, aplausu pērkonam dārdot, arēnā iesoļo Anabella, dūšīgs vepris un Tēvītis. Anabella tērpusies savā vizuļiņiem nobārstītajā bikini, veprim mugurā ir rozā vestīte, arī vizuļiņiem nobārstīta, bet Tēvītim — smokings un galvā sarkans turbāns ar lielu, mirdzošu stikla dārgakmeni. Viņi visi trīs uzkāpj uz elastīga paklāja, paklanās — jā, arī vepris paklanās! — un sensācija sākas. Vispirms Anabella kopā ar Tēviti palecas. Tiklīdz viņi nokrīt uz paklāja, tas skaisti nošūpojas un uzmet gaisā veprī. Kad nokrīt vepris, augšup šaujās Anabella ar Tēviti, un tā tālāk. Pamazām lidojumi kļūst arvien augstāki, prožektoru pavēršas un apgaismo vienīgi telpu zem cirka kupola, kur pārmaiņus ielido gan vepris, gan Anabella ar Tēviti. Tajos acumirkļos, kad gaismas lokā parādās vepris, skan fanfāras, kad parādās Anabella ar Tēviti, — smeldzīgs vijoliņu solo.

Tiklīdz atrakcija beidzas, cirkā saceļas ovāciju vētra. Orķestris spēlē tušu, skan urrā saucieni, un visi sit plaukstas. Tikpat necili kā uznākuši, trīs mākslinieki pazūd aiz priekšvara.

Pats par sevi saprotams, Tēvītis finansu inspekcijā vairs nestrādā. Svilpējs gan vēl sēž priekšnieka krēslā, taču viņš tagad ārkārtīgi

neieredz cūkas. Nesen kāds negēlis bija slepus nolīcis uz Svīlpēja rakstāmgalda porcelāna sivēnu gandrīz dabiskā lielumā. Tiklīdz Svīlpējs to ieraudzīja, viņš satvēra sivēnu un, briesmīgi rēkodams, trieca pret grīdu.

Kas attiecas uz Odiliju, tad viņa, kā jau pareģots, noteikti iekļūs enciklopēdijā. Tur sējumā ar burtu C varēs lasīt: «Cope Odilija. Ievērojamā cūku dresētāja Tēviša pirmā sieva. Nodarbojas ar gleznošanu.»

Tā lieku reizi piepildīsies senā paruna — kam lemts likt pakārtam, to striķis atradis, kam lemts kļūt slavenam, tas no lauriem uzbēgs. Nekādā ziņā!

Bez vārdiem.

U. Mežautiķis

AIZMETŅI

Vīrs pamostas no dzēruma. Bet nevar lāgā izrunāt, svepst vien.

— Atceros, ka ar kalmiņu saķīvējos, bet, ka viņš man būtu gāzis, to gan ne.

Vēlāk noskaidrojās, ka mēlē spindzele iekodusi.

•

— Strādājošie liekēži.

Labi teikts par tiem, kas darbā nogrozūs.

•

Ministrijas kolēģija apstiprina jaunu cilvēku atbildīgā amatā. Arā iedams, viņš atsveicinās:

— Uz redzēšanos.

Kolēģijas zālē kāds nočukst blakussēdētājam:

— Cilvēks nedomā, ko saka. Uz šejieni nevienu nealcina glāstīt. Kad pienāks atkal-redzēšanās reize, tad sapratīs.

•

Saimniecībā sapuva 500 tonnu ābolu.

— Jūs taču varējāt piedāvāt kaut vai par piecām kapeikām kilogramā. Lai cilvēki brauc un lasa.

— Tā jau nedrīkst.

— Vai tad nevarējāt nokārtot?

— Godīgi sakot, mazāka ķēpa, ja sapūst.

— Kādreiz teica — slaucēja, tagad saka —
operatore. Kādreiz teica — brūlgāns, tagad
saka — ģimenes draugs.

Ja no govs izslauc 3000 kilogramu, tad
plens ir slaucējas rokās. Ja no 3500 līdz
4000, tad zootehniķes rokās. Ja 4500 līdz
5000, tad saimniecības vadītāja rokās. Bet
ja 6000, tad zinātnieka rokās.

Tā referents stāsta lopkopļiem. Jauna
slaucēja klausās un plebiksta blakussēdētā-
jai.

— Es nemaz nezināju, ka mana mamma
bijusi zinātniece.

— Tehnikas jau nu saņemam daudz. Bet
daudz ir arī brāķa. Vienīgais labums — var
viegli izpildīt lūzņu sagādes plānu. Un par
to priekšsēdētājs saņem prēmijas.

Pirmajā klasē skolotāja grib uzzināt, kā
bērni iepazīnuši sev vlstuvāko apkaimi.

— Un tagad pasakiet — ar ko baro cūci-
ņas?

Cita pēc citas gaisā slejas rokas.

— Soreiz lai runā Jānis.

— Mamma atnes no fermas miltus, lejauc
karstā ūdenī un dod cūciņai.

- Cik govij kāju?
- Kā — cik?
- Vajag prast skaitīt un atskaitīties.
- ?
- Divas priekšējās. Divas pakaļējās. Divas labās. Divas kreisās. Un pa vienai katrā stūrī. Cik tad iznāk? Divpadsmit!

★

DAGNIJA ZIGMONTE

NABAGA MĪLĒTĀJI

Stāsta, mīlestība uznākot kā orkāns. Iespējams, ka tai ir arī citas izpausmes formas, taču Andžu un Marutu mīlestība apmeklēja tieši tādā veidā.

Kad Maruta pavēstīja, ka Andžu mīlot, Andžs izteica šaubas, vai gan viņa necilā būtne būtu pelnījusi tādu laimi. Maruta sacīja, tas nekā, viņa par savām jūtām atbildot.

- Tu nezini, cik laimīgu tu mani dari, — Andžs sacīja.
- Es tevi darišu vēl daudz laimīgāku, — Maruta apsolīja.
- Es nevaru būt vēl laimīgāks, — Andžs zvērēja.
- Vairi gan, — Maruta atteica un dāvāja viņam skūpstu.

Ja mīlestības aprīti pielīdzinātu gadam ar visām tā sezonām, tad Andžam un Marutai sākās pati burvīgākā, proti, sākās debešķīgais ziedonis. Maruta apbēra Andžu skūpstiem, viņš centās atbildēt ar to pašu, taču Marutas jūtu kvēli pārspēt nevarēja.

— Marutiņ, tu taču esi kaut kas vienreizējs, — Andžs apmulsis sacīja.

- Es domāju gan, — Maruta atbildēja sevi apzinošā lepmumā.

Maruta nebija no tām jauniešiem, kuras savu mīlestību un tās objektu slēpj no citu acīm, vienalga, vai tās būtu skaudīgas vai lab-

vēlīgas. Maruta paziņoja, ka lepojas ar Andžu, un stiepa viņu sev līdzī visur, kur vien tai nācās pabūt. Andžs, pēc dabas kautrīgs jauneklis, sākumā izjuta mokošu neveiklību, kad Maruta aicināja viņu uz visiem deju vakariem, kādi tika sarīkoti mazajā pilsētiematā, kuru pirms gadiem kāds stārķis līdz ar Marutas un Andža vecākiem bija izvēlējis par savu apmešanās vietu. Nu protams, ka stārķi

vīspirms izvēlas, kur dzīvo potenciāli vecāki, kā citādi viņi pēc noteikta laika mācētu atnest bērņus vienā noteiktā vietā! Kādam tas var izklausīties nelicami, un sarežģīti tas ir katrā ziņā, bet tas ir tā un tikai tā, un, ja nelicāt, pajautājiēt stārķim.

Maruta tāpat staipīja Andžu pa deju vakariem vai, kā tagad modernāk sauc, pa diskotēkām, un Andžs savas arvien košāk saplaukstošās mīlestības vārdā staigāja iecerētajai līdzī. Arī Andžam šīs bija sarežģītas dienas. Ja Marula viņu dāsni apveltīja ar savu mīlestību, kurai, kā viņa pati pavēstīja, neeksistējot nekādi šķēršļi, tad Andža vecāki pie reizes nekautrējās iemest pa bruņakmenim Andža maigi saudzētajā mīlestības dārziņā un aprādīja, ka Maruta nav Andžam piemērota.

Nav piemērotai Daudz gan viņi saprata!

Viņi nesaprata, piemēram, to, ka Maruta, vēlu vakarā no kaut kurienes nākdama, mīļi piekļāvēja pie Andža lodziņa (ne tikai Andžs, bet arī viņa vecāki mitinājās pirmajā stāvā) un uzmodināja mīļoto no salda un visuotaļ pelnīta miega. Kad Andžs bija logu atvēris, Marula veikli ielēca pa to iekšā un pasēdēja ar iecerēto stundu, divas, bet dažreiz arī vairāk. Gadījās, ka Marutai līdzī bija pudele pašdarināta vīna, un Andžam tad bija jāpalīdz to tukšot. Andžs jauki kautrējās un bilda — vecāki otrā istabā izdzirdēšot. Un no vīna viņam sāpēt galva.

— Es jau arī saku, konjaks ir labāks, — Maruta sirsnīgi piekrita, — bet kur tu tik vēlā stundā konjaku rausī?

— Kad mēs apprecēsīmies, brauksim uz Rīgu, — Maruta sacīja.

— Man... — Andžs sāka.

— Man Rīgā ir tante, un viņai ir mājiņa, — Maruta pavēstīja. — Tā tante ir veca, viņa drīz mirs. Kā tu domā, kam tā mājiņa paliks? Un mēs viņu uzsitīsim gaisā un nopirksim kooperatīvu dzīvokli, šodien daudzi tā dara. Priekā! — un viņa pielika pie mutes pudeli ar mājas vīnu. Maruta, protams, mācēja dzert arī no glāzes. Bet kad visas glāzes atradās Andža vecēku istabā! Un kad viņam bija tādas bailes no saviem vecākiem! Andžs, protams, neteica — bailes. Viņš teica — respekts. Kas tur bija īstenībā, Maruta zināja labāk. Viņa svēti apņēmās, cik vien ātri iespējams, audzināt Andža raksturu. Bet viņš jau neļāvās.

— Iedzer, — viņa teica Andžam un sniedza pudeli, un Andžs bailīgi ieslēpās dažus malkus, pie tam tik nemākulīgi, ka vairāki pilieni noritēja uz Andža baltās krūts.

— Rīt Zaķišos diskotēka, — Maruta pēc brīža pavēstīja. Andžs neērti sagrozījās.

— Es mammai apsolīju uzrakt dobes tomātiem. Mamma saka — tomātiem pats pēdējais laiks.

Maruta neteica neko. Viņa pagriezās pret logu, tā ka bija redzama pusprofilā, un klusitiņām sāka kaut ko dungot. Tas bija no tā pašā repertuāra, kādu rīt varēs klausīties visi Zaķišu diskotēkas apmeklētāji. Pusprofilā Maruta izskatījās neparasti valdzinoša. Viņa sēdēja un dungsāja, un Andža sirds klusitēm smeldza.

— Sestdien diskotēka tepat pie mums, — viņš mēģināja, — un mēs taču varam paciesties līdz sestdienai...

— Tu vari, es nevaru, — Maruta atteica, galvu nepagriežusi.

— Miļā...

— Es braucu uz Zaķišiem!

— Tas ir tik tālu! Miļā, tu nevari tik tālu viena pati!

— Kas teica, ka es braukšu viena pati? — Maruta pārsteigta apvaicājās. — Ludis aizvedīs. Ludis man vienmēr jautā, vai nevajagot kaut kur aizvest. Es viņam vienmēr teicu nē. Es zināju — man pašai savs vedējs. Bet kad nu reiz nav...

— Tās nolādētās dobes! — Andžs ievaimanājās mazliet par slīpru, un pats sabijās. — Marutiņ, sestdien!

Maruta purināja galvu.

— Tevis dēļ es kāpju pa logu, — viņa pēc brīža sacīja, — un nerēķinos ne ar kādiem sabiedrības aizspriedumiem... Bet tev, lūk, ir tomātu dobes! Nožēlojamais mietpilsonis!

— Tā nesaki, — Andžs vārgi iebilda. — Personiskās saimniecības visādi jāstimulē, es pats lasīju...

Maruta iesmējās.

— Tad stimulē vien, — viņa atļāva. Viņa jau bija pie loga...

— To viņu izdzer, mani pieminēdams, — viņa teica. — Ludis arī nav zemē metams puika. Ardievu, žēl, ka viss tā beidzās...

Maruta jau atradās uz palodzes, un, ja viņa vēl tikai īsu mirkli nepavilcinātos, kas zina, mūsu vēstījumam būtu beigas. Bet viņa pavilcinājās, Andžs to izmantoja, un...

— Lai holentoti rok tās dobes! — Andžs iesaucās, kad bija attāpies no Marutas versmainajiem skūpstiem. — Braucam uz Zaķišiem!

— Cik tu esi vīrišķīgs, — Maruta čukstēja viņam pie krūts, maķēnit aizsūsies. Karstu skūpstu sērija ir gandrīz tas pats kas sprinta distance.

Viņi aizbrauca uz Zaķišiem. Maruta bija apmierināta.

Apmierināti nebija Marutas vecāki. Mamma teica, tas Andžs taču esot īsts mīkstsčaulis, ko Maruta viņā esot atradusi? Un viņa māte esot skolotāja un tēvs sakaru nodaļas priekšnieks, kāds no tādiem cilvēkiem varot būt labums? Tāpēc viņa kategoriski bija pret abu jauniešu gaišajai draudzībai. Maruta tikai pasvilpoja, mamma saviebās un teica, vēl jau diena neesot vakarā, un, kas no rītiem svilpojot, tas... Maruta paraustīja plecus un aizgāja uz diskotēku, un mamma palika guļojamies. Viņai bija pamats tā darīt, viņa pazina dzīvi. Un uz ielas viņa vairs nesveicinājās ar Andža mammu. Bet Andža mamma sacīja, viņa savukārt degribot teikt jā un āmen uz visādu svešu skuķu iegribām. Tādu skuķu, proti, kuri paši rāpjas pie puīšiem pa logu.

— Agrāk to darija puisīl — viņa teica un izteiksmīgi skatījās uz Andžu.

— Viņa taču dzīvo trešajā stāvā, — Andžs prātīgi atteica.

— Viņa tev neder! — mamma uzsprēgāja.

— Es viņu mīlu, — Andžs nobubināja un lasījās laukā no istabas. Un, kad viņš no Zaķišiem atgriezās tikai agrīnā rīta stundā, tad mamma bija palikusi nomodā, lai šo atgriešanos redzētu. Andžs dzina šķūnītī savu javiņu, un mamma teica, no šīs javas viņam piederot labi ja rāgi, pārējais esot vecāku gādāts, un to visuotaļ varot sacīt arī par Andža gaumīgo ekipējumu un allaž bagāti klāto pusdien-galdu. Un ka tas, kas visu laiku tā bijis, reiz varot kļūt arī citādi. Un lai Andžs padomājot. Andžs stāvēja, skatījās un klausījās, un viņa vaigā atspoguļojās visdažādāko jūtu un izjūtu maiņa.

— Mēs grauzisim sausu maizīti, ja vajadzēs! — Andžs negaidot iesaucās, un mamma papleta acis un jautāja, ko tas nozīmē. Andžs atteica, viņš domājis, kopā ar Marutu.

— Tad grauziet vien, ka tikai jums plombes neizkrīl, — mamma cietsirdīgi noteica. Un vēl viņa piemetināja, lai Andžs neaizmirstot, Marutas ģimene esot zema prakticisma vergi.

— Un tavas tomātu dobes? — Andžs iebriecās un iegāja savā istabā, durvis aizcirdams. Vēlāk viņš nesēdās pie vakariņām, kuras mamma atstāja uz galda. Un, kad bija satumsis, pie Andža pa logu ielēca Maruta, viņai vēl gribējās dalīties ar Andžu diskotēkas iespai-dos. Viņi dalījās līdz rīta svīdumam. Protams, vasarā rīts svist daudz agrāk nekā ziemā. Tajā naktī viņi Andža istabā nemaz nebija tik klusi. Vismaz Maruta. Ja Andža ve-cāki zina, lai tad arī zina skaidri. Neskries jau istabā un nedzīs Marutu laukā. Un, pat ja dzītu, Maruta domāja, viņa laikam neietu vis.

Nākamajā dienā viņš sastapa Marutu uz ielas. Nav svarīgi, vai šī tikšanās no Marutas puses bija plānota vai ne, sva-rīgi ir, ka Maruta apķērās Andžam ap kaklu un noskūpstīja viņu un tā bija

pilsētelemata galvenā iela, bez šīs tajā bija vēl trīs negalvenās, kur iedzīvotāji ganīja savas kazīņas, un notikumam bija septiņi ielcētki, neskaitot skolas bērņus, kuri tai bridī nāca no skolas laukā. Pēc pusstundas par notikušo uzzināja Andža mamma, apmēram pēc četrdesmit piecām minūtēm kaimiņiene par notikušo skaļi pavēstīja Marutas mammal.

Andža mamma vēlāk jautāja Andžam, ko tas viss nozīmējot. Andžs dziļi ievilkā elpu un teica, viņi ar Marutu milot viens otru. Mamma ievaidējās un iedzēra zeļepinu. Citu pilnienu mājās nebija.

Marutas mamma vēl vēlāk jautāja Marutai, ko tas viss nozīmējot. Maruta pilnīgi ikdienišķā tonī atbildēja, viņi ar Andžu jūtot neapslāpējamas savstarpējas simpātijas. Un jaunībai reiz esot savas tiesības un šīs tiesības viņi sev neļaušot laupīt.

— Kādas tiesības? — mamma jautāja.

— Milēt un tikt milētiem, — Maruta laipni paskaidroja.

— Es jums rādišu milēties! — mamma iesaucās. Maruta pasmaidīja un izgāja no istabas. Raksturu viņa bija mantojusi no mammas.

Aiznākamajā dienā nenotika nekas. Naktī Maruta atkal ierādās pie Andža. Viņa tikai gribēja pārliecināties, vai mīļotajam ir pietiekami ciets raksturs. Rādījās, ka tā ir. Maruta bija apmierināta. Viņai runāja par sestdien gaidāmo diskotēku. Andžs tikai noklusēja Marutai, ka mamma noslēpusi šķūniša atslēgas. Tai šķūniņi, redz, glabājās java.

Notikumī lēnī, taču secīgi virzījās pretī gaidāmajam, vēl nezināmajam nobeigumam. Divas reizes Andža mamma izteica vēlēšanos parunāties ar Andžu. Viņš sacīja — papriekš atslēgas.

— Papriekš tu nāksi pie sajēgas, un tad būs atslēgas! — mamma nobrēcās.

— Tad nekā... — Andžs atteica likteņsmagā balsī un iegāja savā istabā.

— Vai vakarnakt tā kaza atkal bija pie tevis? — mamma brēca pakaļ.

— Vakarnakt ne, tas bija aizvakar, — Andžs izlaboja faktisko kļūdu.

— Andžin... — mamma ievaidējās.

— Es nevaru bez Marutas, — dēls sacīja un aizvēra aiz sevis savas istabas durvis. Te nu bija. Mammai bija šķūniša atslēga, bet atslēga uz dēla sirdi, tā viņa juta, bija pazaudēta. Vai uz visiem laikiem? Mamma apraudājās.

Un notikumi tā vien gāja, tā gāja preti savam vēl nezināmajam atrisinājumam.

Kādu vakaru Andža mamma viena pati bija mājās. Tēvs bija kultūras namā viru dubultkvarteta mēģinājumā, bet Andžs vēl nebija atgriezies no kārtējā reisa. No mīlestības brīvajā laikā, proti, Andžs strādāja par šoferi rajona patērētāju biedrībā. Mamma cepa pīrāgus. Grūtos brīžos cilvēks rod mierinājumu darbā. Tāpēc mamma bija izdomājusi pīrāgu cepšanu.

Pie durvīm zvanīja. Tas nevarēja būt ne tēvs, ne Andžs, jo abiem pašiem bija atslēgas. Mamma atvēra durvis un, lai gan bija drošsirdīga sieviete, sagrīļojās.

Viņas priekšā stāvēja Marutas mamma un laipni sveicināja.

Mamma skalījās.

— Man liekas, mums būtu pēdējais laiks iepazīties, — Marutas mamma sacīja, kad klusums ieilga pāri normai. Tā kā Andža mamma neatbildēja, Marutas mamma viņu mīļi pabīdīja sānis un ienāca. — Iesim istabā, ja? Nekas, neuztraucieties, ka jums priekšauts, mājā jau var vienkāršāk.

— Es nezinu, kas mums būtu runājams... — Andža mamma izstomāja.

— Kā nu nav, kā nu nav! — Marutas mamma sirsnīgi atcīvīnāja. — Mūsu bērni, tā sacīt...

— Mans dēls nekāpj pa svešiem logiem! — Andža mamma apskaitās.

— Tieši tāpēc, miļā, tieši tāpēc! — Marutas mamma veikli novilkta mēteli un pakāra to. — Mums ir ko runāt, miļā, un, jo ātrāk mēs izrunājamies, jo labāk tas būs mums visiem...

— Es nemūžam neļaušu Andžīņam precēties ar...

Marulas mamma teveda Andža mammu viņas pašas istabā. Apsē-

dās Andža mamma pati, tas notika kaut kā automātiski, Varbūt arī, ka tā vieglāk uzklausiť satriecošas vēstis. Ka tādas būs, par to Andža mamma bija pārliecināta.

— Kā ar veselību? — Marutas mamma sirsnīgi apvaicājās.

— Nekas... — Andža mamma izstomija.

Marutas mamma izņēma no somas viņa pudeli un uzlika uz galda.

— Glāzītes jūs pagādāsīt, ja? — viņa apvaicājās. Andža mamma piecēlās un gāja pēc glāzītēm, un kājas viņai mazdruscīņ tricēja. Marutas mamma ar brašu žestu izsita pudelei korķi un salēja. Andža mamma gribēja teikt, viņa nedzerot, bet paspēja tikai teiciena pirmo daļu, viešņa viņu jautri pārtrauca:

— Vai tad tā kāda dzeršana! Kā šodien ļaudis met!

Andža mamma nočukstēja, viņa to nezinot, un Marutas mamma teica kādu vakaru aiziet uz «Miezīti», tas gan skaitoties alus bārs, taču alus tur trāpoties pareši, toties citi dzērieni — nul

— Vai jūs tur ejat?

— Pa reizītei, — Marutas mamma atbildēja burvīgā atklātībā.

Andža mamma nezināja, kā īsti tas noticis, taču savu glāzi viņa bija izdzērusi. Un tad viņa atcerējās pīrāgus.

— Ja pīrāgi, tad pīrāgi, — Marutas mamma nopriecējās. — Aiziet uz virtuvī! Paņemiet pudeli, es ņemu glāzes!

Andža mamma klusēdama paklausīja.

Andžs atgriezās diezgan vēlu. Viņš atgriezās, kad mājā vairs nebija ciemiņu, atgriezās, gatavodamies uz kārtējo kauju. Viņš bija sagatavojies visam, tikai ne tam, ka mamma apķērās viņam ap kaklu un, balsij nedaudz ķeroties, pavēstīja, ka viņa vairs netaisās līkt šķēršļus sava mīluļša (domāts laikam taču Andžs!) ceļā. Un ka viņa līdz šim bijusi īsta kraukļu māte. — Pat bibelē teikts, cilvēks nedrīkst būt viens! — mamma jūsmīgi sauca un centās piedāvāt ūelam pīrāgus. Vairums bija apdeguši. Savādi, mamma nemēdza sadedzināt pīrāgus.

— Precielies, bērniņi! — mamma liksmēja. — Precieties, sāciet patstāvīgu dzīvi, mēs, vecie, netaisīsimies jums pa kājām, netraucēsim, dzīvojiet kā divi balodiši, un mēs no sirds priecāsimies, maliošā stāvēdami...

Andžs iebēga savā istabā. Mamma sekoja.

— Nevajag gaidīt rudeni, — viņa centās iestāstīt. — Precieties, cik drīz varat, dzīve ir īsa, nevajag nokavēt!

— Mēs negribam precēties!

— Kā tāds joks, — mamma labsirdīgi smējās. — Kurš tad negribēs precēties, kad tāda liela mīlestība!

Istabā glābiņa nebija. Andžs izlaidās uz ielas. Un viņam nenācās tālu iet vienam, pretī nāca Maruta. Apmulsusi un izbijusies Maruta.

— Mijā, kas tev noticis? — Andžs salvēra mīļotās roku. — Vai tev kāds ko nodarījis? Ko sliktu pateicis?

— Jā... nē... — Maruta elsoja.

— Bet kas tad noticis? — Andžs saprotamā kārtā vēlējās zināt.

— Viņa... viņas grib, lai mēs precamies! — Maruta izgrūla.

— Vai tava mamma arī tā teica?

— Un tava mamma arī?

Viņi uzlūkoja viens otru mēmās sāpēs.

— Un kāzas mēs svinēšot «Miezīti!» — Maruta pavēstīja un sāka aumaļīgi raudāt.

— Jā, tā viņa saka, — Andžs piekrita.

— Mana mamma!

— Nē, mana mamma!

— Mūsu mamma! — Maruta sacīja. — Abas divas! Bet es visu laiku domāju, viņas mūs mīl.

— Lai mēs dzīvojam pašī par sevi...

— Un rūpējoties par sevi...

— Bet ja nu mēs teiksim, ka mēs negribam? Precēties un dzīvot par sevi?

— Es jau teicu, — Maruta izelsoja.

— Un viņa?

— Negrib ne dzirdēt. Viņa saka — vajagot.

— Tev vajag teikt, ka tu mani nemaz nemīli, — Andžs proponēja. — Ka tu tikai tāpat. Un es arī teikšu to pašu. Galu galā, — viņš pacēla balsi, — nav vairs vecie laiki, kad cilvēkus ar varu apprecināja!

— Viņas apprecinās, — Maruta bēdīgi šūpoja galvu. — Es jūtu,

viņas to izdaris. Maināte teica, daudzieni mīlestība atnākusi tikai pēc kāzām!

— Ka viņas tā drikst, — Andžs sūrojās. — Maruta, man vairs negribas dzīvot!

— Bēgsim uz Rīgu, — Maruta ieminējās. — Tur viņas mūs nedabūs rokā.

— Dabūs, — Andžs zeinu nokāra galvu. — Noķers. Ar miliciju aizvedīs...

— Līdz dzimtsarakstiem?

— Līdz dzimtsarakstiem, — Andžs apliecināja.

Maruta aizsedza seju rokām un atkal sāka raudāt, un Andžs tikai klausījās, viņš nespēja neko palīdzēt savai mīļajai, ak, tik mīļajai meitenei.

VALDIS LUKSIS

PAR ŽAGATU

Tā stāsta daudzas pasakas
un zin to visi —
liels un mazs —
ka žaģalas uz spīguļiem
kā trakas krīt
un zilus brīnumdarbus
spēj tās padarīt...
ja kaut kas nepiesiets
pa rokai spīd —
tā tūdaļ žvīks...
un ticēf man —
no spožuma ne smakas nepaliks,

Un tad jau ziņo kāds if možs:
— Te, priekšniek, kaut kas bija,
glīts un spožs...

bet nu vairs nav,
ne ēnavas vairs nav.
— Ko lieki vārdus šķiedf
Valsts neizputēs —
norakstief!

Bet ligzdā
augšminētai žaģalai...
ai, vai!
Viss vizuļo,
viss spīdin spīd.
Un saulēs zaķēni
pa zetta brīnu slīd...
Ko teiksi tu?
Lai būtu mazāk tādu žaģalu!

KĀ NODEGA RĪGAS. HIPODROMS

Ko, ko? Eita! Es lai nebūtu redzējusi, kā nodega hipodroms, kad mans dārziņš ir tepat pāri ceļam, ja tā izmaltā un piedrazātā zemes sļepsna vispār saucama par ceļu! Braukāt jau braukā, kur šie liksies, zemenes piesvēpē lā, ka bez mazgāšanas nav mutē ņemamas, — un vai tad mazgātai zemei vairs kada garša, lai tā būtu kaut simtreiz ananass, kā manējās! Pati jau es tās savas zemenes neēdu, tikai uz līngu. Ķēpa liela, bet atmaksājas, nu jau zem četri rubļi ne pašā istakā ogu laikā neiet, un es taisni zemeņu dobi ravēju, kad tur pāri saka klaigāt. Ko lodējuši, ko ne, bet iešāvuši liesmu tajās vecajās koka sienās, un tad nu skraidīja un dzēsa, un domājās apdzēsusi, bet re — liesma loslarp tornī augšā, un ta rūkšus, un ta rūkdama, jo vējš rīta pusē bija — nedod dieviņ!

Mans vecais, kā salātus laistījis, ar visu kannu uz vārtiņiem — dzēsējs būšoll! Labi, ka noķēru aiz krekla stērbeles, tik vien kā ar viņu cikstidamās pašu brango zemeņu ceru izminu, tādu ceru, ka vai puskilo ogu būtu noņēmusi, un kas man to skādi atmaksās? Vecais, vai?

Tāds viņš no laika gala. Cita pēc skries, kaklu lauздams, pašu labumam — ar kāsi veikams, ar kruķi kruķējams. Tad viņam rokas sāp, tad kājas, tad laužējs mugurā, tad žņaudzējs pakrūtē — līri vai zārkā liekams uz lidzenas vietas. Bet pagaidi vien, cits pasvilpj — augšā kā Lācars no miroņiem! Ne šim vairs kas sāp, ne ir. Ko es ar viņu savu mūžu esmu izcietusies, tas nav vārdos izsakāms! Ielieciet gan viņu kādā stāstā vai romānā, lai izlasa un nokaunas — viņam jau vaļa lasīt, ne tā, kā man, uz deguna krizdamai jāplēšas. Es nodzinusies pēc nabaga, bet šis redz — virielis labākos gados. Tā viņi visi. Paši lielās, paši tic. Būtu paprasījuši sievietēm, kādi viņi ir tais savos labākajos gados. Kā tādi pārbrieduši pūpēži — meini kvēpi vien nokūp, ja pieduras. Virieša labākie gadi ir no divdesmit

astoņi līdz trīsdesmit pieci, bet ej iestāstī! Tas pats mans vecais murmulis — lai tur vai pa kilometru kāds skuķis brunčus paplivina, šis saļecas, itin kā viņam karsta ogle pie mikstumiem piegrūsta. Ko viņš teiktu, ja es šitā lēkātu, katru puīku ieraudzījusi? Tad gan redzētu, ka nepiestāv.

Eitāl! Par to pašu hīpodromu vien jau stāstu. Saturēju veco aiz stērbeles, šis nospirinājās, nospirinājās, dabūja vēl tādu dunku zem ribas, ka domāju, būs jel uz britiņu elpa ciet — bet nei Vējš esot uz mūsu pusi, un, ka nāksot tas uguns blāķis virsū, tad redzēšot izmīto zemeņu ceru! I dārzs pagalam, i būda nosvilšot!

Un ko tad neskrēja ar savu kannu būdai jumtu un sienas laistīt? Ko uz vārtiņiem? Ugunsdzēsēji — vīri kā lāvas, tik vien tās darīšanas kā pabrūkāties ar mašīnu un šļūteni pacllāt. Tiem nu mans vecais buks ar savu muguras lauzēju un pakrūtes žņaudzēju palīgos vajadzīgs!

Un patiesi, kamēr mans vecais pukstēdams tēpītes slaistīja un būdu slapēja un es atkal visam, kam vien iespējams, gāzu ūdeni virsū tepat pa leju, atkauca tās sarkanās mašīnas no četrām debess pusēm. To gan es vairāk dzirdēju nekā redzēju, pašai vajadzēja glābt, kas glābjams.

Te uz reizi briķš! — brākš! — bums! Viens tādā raibā vējjakā un apspīlētās biksēs, visas viles baltas, žogam uzgāzies, met tās viņu sporta kantora penedes mūsu dobēs iekšā, un ja vēl dobēs vien — bet tads kā ragains čemodāns manai plēvju būdai virsū, steķītis pušu, plēvē caurums, pieci tomātu pudurī — vakar stādīt — pagalam, un žoga stabs — no sāhta gala teicu vecajam, ka nodarvoēt vajag, iztrupēs, un tak iztrupējis, pagāns, un apkārt, un žogs gāžas uz iekšu. Kā es grābu to ragaino čemodānu, kā atvēzējos — kur tikai spēki vēmās, smags pēc velna, — kā vilku tam raibajā vējjakā pa krūti un tad metu to čemodānu laukā uz ceļa — noblarkšēja vien.

Šis divos likumos un brēkt, tur esot aparatūra un es atbildēšot!

Val ne? Kad sviēda maniem tomātiem virsū, tad nebija aparatūrai Kamēr šis brēca, viens sleivišķis arī steberu steberēm ar paunām uz mūsu dārzu, it kā citas vietas pasaulē nebūtu. Tad gan es grābu kapli un kļiedzu — kas līdis, tam pauris pušu kā no rokām pašļucis ķirbīsi!

Vai es duļļa? Un kā man neesot kauna? Un nelaimes reizē!

Kas šiem par nelaimi! Ne jau pašu manta nosvīla, visu pados no jauna kā uz paplātes un vēl piemaksās par pretņemšanu. Bet man? Galdi ar maisu, ka atlidzinās! Par plēvēm! Par tomātiem! Par pašu brangāko zemeņu cerul! Un žogul Žogul! Lai kāds tas stabs bija, taču turējās! Kur nu es ņemšu citu? Grūtāk nekā personisku helikopterl dabūt! Par kaunu runās! Hipodroms šiem degot! Nevarēja lādēt savas grabažas blakusdārzā, kur tai resnajai balļai zāle vien aug zem kraupainām ābelēm? Iznieko tikai zemi. Šās mazbērniem vajagot, kur spēlēties! Ne viņiem spēlēties vajag, nekā. Citur viņu deguni nav, kā mana žoga starpās. Sirmus matus esmu dabūjusi, viņus gaiņādama! Ko es trakojot, bērni tikai paskatoties. Zinu tādu skatīšanos. Skatās, skatās, kamēr roka žogam cauri un nogrābj, kas pa ķērienam. Tie jau tā audzināli — kur grih, tur vāļājas, ko grih, to ņem — velnu viņa redzēs, kad šitie paaugsties.

Bet ej iestāstī! Man neesot, es nezino. Kā tad man nav, kad taisni ir! Tikai tā nu vedeklas darišana, pa manu dārzu nav nekāda mazbērnošana. Kas tirgum nederēs, to iedošu ar kļātpieņemšanu, bet bradāt, laužt, grābslīties, kaimiņu dārzos glūnēt — ne un nei! Es protos godu un rēķinos ar cilvēkiem. Es nestādu avenes gar žogu, lai saknes lien otra dārzā un visu labumu nosūc!

Bet ilgi viņai tie prieki nebija. Par ko tad pasaulē sālsūdēns? Si nevarēja vien nobrīnīties, ko viņai spirtas un veselās avenes kaist nost. Es lai pabrīnījos līdzī, sak, kas viss pasaulē nenotiek.

Hipodroms? Ko ta hipodroms! Dega kā traks, rūkdams un dārdēdams. Nekad nebūtu domājusi, ka uguns var tā dārdēt. Itin kā visi

Rīgas bundzinieki būtu kopā saskrējuši
un tik rībināti!

Un tad vēl iegrīcās uz mūsu pusi.
Dieviņ manul Vecais rāva aiz rokas, sak'
bēgam! Es viņam: skrien tu! Meklē
priekšniekus! Skaidrs, ka nav, kas izriko,
cītādi jau sen būtu nodzēsuši. Vīrs pie
vīra, mašina pie mašīnas, bet pa gabalu
redzams, ka priekšnieka galvas nav!

Vecais sazin ko par sausu kā pulveris koka šķūli un vēju, bet es
viņam — skrien, ka tev sakat Meklē priekšniekus! Droši vien plītē
un ar meitiešiem jārejas, viņi jau var izmeklēt, kādas gribēdami!

Tā es veco patrencu. Šis vēl nomekšķējās, ka es sadegšot, bet mani
lai nemāca. Es iegrūdu brezenta gabalu vannītē, kur ūdens rīminās,
paši saviem vārtiņiem šķērsu priekšā, slapjo brezentu pāri, un pa
apakšu lūru, kas nu būs. Jāiet bojā — iešu, bet viņi man te žoga
stabus vairs negāzīs un savas penedes manos tomātos nesviedīs!

Karstums bija, bet ne tik traks, kā gaidīju — tā uguns no torņa
uzkūkuinis manam dārzam pāri un šās pleķi iekšā. Stādī vēl avenes
gar cita žogu un ļauj saviem knēveļiem cita dobēs blīnēt! Viss līdz
pēdējai zālītei vienos melnos čokuros, un tie pa roku galam izsvai-
ditie plastmasas lēliši dega stāvu kā lāpas. Tad šās būdā norībēja —
nez, petrolejas pudele vai kas, un būda nosvīla, ka nebija ko redzēt!
Un tālāk tam, kura zeņķis ar savu motociklu manus miķelišus iz-
brauca, būdā benzīns sprāga — uhl! Kā ķinīti! Es jums teikšu —
kā ķinīti! Man taisni sirds nokutēja, un — ticiet vai neticiet — pēc
visiem tiem uztraukumiem ņēmu un aizmigu zem sava brezenta, jo nu
jau nekādas briesmas vairs nedraudēja — ko viņi nebija no kantora
iznesuši, tas tāpat sadedzis, un tornis, no kura liesmas nāca, gar
zemi. Ogles vien zvērojās, tikai tādu milīgu siltumīgu vilka vīrsū.

Pamodos, kad vecais rāva man brezentu nost — skatīties, vai
beigta gan. — Nekā nebija! — es viņam teicu. — Ja tu cerēji, ka
nu esi jautros atraitņos palicis, tad še tev pigat — šis atkal — vai
man smadzenes tajā karstumā izsutušas, ka tik aplam runājoj?

Gan es zināju, ko runāju. Kad uz pavakarī atļūnēja šī ar saviem

knauķiem un visi četri sāka uz balsīm ērgelēt, vecais pāri žogam šai plecus gļaudīt, un pašam asaras kā pupas, ne krunkāš neķerdamās. Kad domājās mani zem brezenta beigtu guļam, tad vis neraudāja, pasaulē brūtgāns! Sabrēcu viņam, lai slien to žogu augšā, un pati raudzīju plēves gabalu, ko siltumnīcu pielāpīt.

Skāde par tiem tomātiem, ka ne izteikt, bet, no otras puses, re — apkārt tīrais tukšnesis, melnums vien garojas, bet maņš dārzs slāv zaļš un košs — ne lapiņa nav apsvilusi. Dievs taisno reģzi Viņš zina, ko celt, ko pazudināt.

Zirgi? To nu gan nepateikšu, vai zirgi arī sadega. No tiem man ne silts, ne auksts. Zirga mēsli tāpat nekam neder, ja nu vienīgi lecektis sildīt. Un ko jūs ar to hipodromu un hipodromu? Tas nemaz nav hipodroms, bet kaut kāda sporta biedrība. Ja jums par maks varēm vajag — tur ap nodegām dažī vēl staigā ar šļūtenēm, uzmanā, vai nav kāda dzirksts palikusi, — viņiem par to naudu maksā. Viņiem tad arī prasiet.

ZANIS EZITIS

KUR PALIKA CŪKIŅU SPĒKBARĪBA...

Pie kultūras nama durvīm bija piesprausts liels paziņojums:
«Sovakar biedru tiesa Simansonam. Pēc Simansona notiesāšanas dejas.»

Vārdu deva tiesājamajam.

— Nu ko jūs visi brūk man virsū: kur tu liki cūkiņu spēkbarību, kur tu liki cūkiņu spēkbarību! Tu šitiem cūkiņiem un viņu spēkbarībai pieej zinātniskil Cūkiņš taču ir dzīvā daba un dabā viss iet uz augšu, bet cūkiņš kā bija, tā paliek alžvēsturisks cūkiņš — tikai rukkš un barojas, barojas un rukkš... Galu galā — veikatā pašapkalpošanās, ēdnīcā pašapkalpošanās, bet maniem cūkiņiem viss jāpiesnes aizgaldā klāt gatavs kā tādiem mamzeļiem! Varbūt es fermā taisu eksperimentu, varbūt es gribu savus cūkiņus arī pie pašapkalpošanās pieradināt! Lai paši iet un paši ēd! Lai paši nobarojas un paši skrien uz gaļas kombinātu! Jā...

Nav labi, neiet cauri? Cūkiņi ar tādu pieradināšanu met četras kājiņas uz augšu un astīti uz apakšu? Bet varbūt šitie cūkiņi iet bojā par zinātni, varbūt viņiem par to kādreiz pieminekli uzcelsi! Zinātnieki ar jūras cūkiņiem visādus zilus brīnumus dara, bet vai kāds viņiem par to rīko biedru tiesas?

Ak mums nav jūras cūkiņi, mums ir parastī nobarojami cūkiņi? Un nobarojamu cūkiņu fermā jābūt kārtībai? Pareizi! Bet kur tad mūsu fermā tā kārtība ir? Atskrien četri cūkiņi, vienu raksta atskaitē, trīs patur prātā. Varbūt man prātā patlaban jau vesels cūkiņu bars dzīvojas! Varbūt tas cūkiņu bars, kas prātā, man visas smadzenes jau krustu šķērsu izrakņājis... Varbūt man no tās rakņāšanās nakti miegs nenāk... Tāpēc es jums sacīs tā: pēdējais laiks ar tiem cūkiņiem kaut ko darīt! Ģēnu inženieri, rau, paņem gabaliņu ģēna no viena lopiņa, paņem gabaliņu ģēna no otra lopiņa, saliek visu kopā, iznāk tāds krusteklis, ka pašiem priekš! Ar ko mēs esam slīktāki? Sakrustosim mūsu cūkiņu ģēnus ar ziloņa ģēnu, dabūsim tādu lielu, pelēku putekļu sūcēju, šitādu lērumu gaļas un desu, palaidīsim mežā, lai pats meklē sev barību! Neviens plēsonis šitādam ziloņcūkbricsmōnīm pat tuvumā nenāks, toties saimniecība varēs suvenīrus nevis no plastmasas, no tīra ziloņkaula ražot!

Ziloņcūkiņš neder? Nu tad dodiet man kamieli! Vai kamielis kviec, ja viņam spēkbarību nedod? Nekviēc... Viņam taču uz muguras divas tādas milzīgas [urkanas tašas, kur visa spēkbarība jau iekšā! Sakrustosim cūkiņu ar kamieli, dabūsim kolosālus kamieļcūkiņus!

Astīte gredzenā būs, šķukurīnš būs, lašas uz muguras arī būs. Vasaru pieēdīs pilnas, ziemu varēs slāvēt tāpat. Un kāpēc lai nestāvētu, ja vienā tašā būs kartupeļi, otrā kombikorms ar skābsienu! Cūkiņam visu ziemu spēkbarība vairs nav jādod! No cūkiņa nekāds jaunums caur vīru dabai vairs neceļasi! Visi ir pricēģi, visiem ir labi!

Kas jums atkal nav labi! Kas jums atkal nepatīk Droši vien dzīvu ķīrzaku neesat redzējuši, ja tā runājat! Zini, ko ķīrzaks dara, ja viņam asti noranāj? Ķīrzaks paskatās atpakaļ — mammīt mīļot — astes vairs nav, piesit pēdu un audzē jaunu. Sakrustosim manus cūkiņus ar ķīrzakiem un turpmāk audzēsīm tikai ķīrzakcūkiņus. Tiklīdz vajag — ņem luteni, nogriez no šķiņķa puses, cik vajag, un slaiģā vesels. Ķīrzakcūkiņš manis — kaut kas nav labi, pametīs aci atpakaļ — mammīt mīļot — puse šķiņķa trūkst, piesitīs pēdu un audzēs jaunul!

Un vispār, kāpēc rīkot biedru tiesul! Varēja taču smuki sanākt kopā, prātīgi aprunāties, ko un kā krustot kopā, ko un kā darīt, lai saimniecībai iznāk lētāk un labāk!

Bet jūs tikai zināt bļaut: kur tu liki cūkiņu spēkbarību, kur tu liki cūkiņu spēkbarību! Nevajag nekādas spēkbarības, ja ir galva uz pleciem.

Un, ja jau kādam diktī gribas brēkt, lai brēc virsū zinālniekiem! Par to, ka nav ar mani aprunājušies! Par to, ka nav man padomu paprasījuši, jo es ir domājušs praktiķis! Bet, ja viņi guļ uz lauriem, manas vainas tur nav! Es nevaru gaidīt, kamēr zinātne no miega izrausīsies. Mani personiskie cūkiņi arī negaida, viņi kviec, prasa spēkbarību! Un kam es šito spēkbarību došu? Jūs taču paši tajā «Zibenī» dzejolīti ielikāt: «Tam, kas cūkiņfermā strādā, paša cūkiņš nemirs badā...». Vai jūs gribat, lai es savam cūkinam esmu tenaidnieks? Vai es varu pieļaut, ka mans cūkiņš metis kājiņas uz augšu un astīti uz apakšu? Man taču no tā zaudējums celsies! Arē nu!

— To es no savas saimnieces jau liku dzirdējis,
esot tādi pulnu suņi...

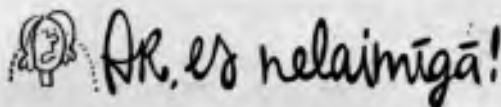
G. Bērziņš

— Nemaz nebrīnies, dārgā, esmu nolēmusi rīkot
personālo suņu izstādi.

G. Bērziņš

PETERIS ETERIS

Ģimenes drāma 4 ainās

Darbojas:

Vīrs

Sieva

1. AINA

VĪRS. Priecājies, mīļā! Piepildījies tavs kvēlākais sapnis!

SIEVA. Sunītis! Sunīti nopirki?

VĪRS. Mani paaugstināja. Tagad esmu priekšnieku rangā.

SIEVA. Apsveicu tev! Tu patiesi mani iepriecināji. Un mašīna —
būs?

VĪRS. Būs. Mani katru dienu pie durvīm gaidīs šoferis ar volgu,
priekšistabā sēdēs sekretāre.

SIEVA. Sekretāre... Jauna?

VĪRS. Jauna un gudra.

SIEVA. Gudra... Ak tad jau esi paspējis izpētīt? Atrī gan. Bet
es tev saku: tiec žīglāk no tās gudrinieces vaļā! Neder! Gudra sek-
retāre priekšniekam neder!

VĪRS. Gluži otrādi. Viņa būs man lielisks palīgs.

SIEVA. Jā, palīdzēs tev uzvilkt sakas kaklā. Aplīs ap mazo pirkstiņu
kā diegu. Viņai tu lēkāsi apkārt kā taksīlis, kamēr mūsu ģimenes
ligzdīņa pagalam. Ak es, nelaimīgā!

2. AINA

VĪRS. Varu tev paziņot, esmu nomainījis sekretāri!

SIEVA. Paldies, dārgais, ka mani paklausīji. Nu, bet jaunā —
kāda tā ir?

VIRS. Muļķe.

SIEVA. Muļķe, tu saki?...

VIRS. Jā. Tagad tu būsi apmierināta.

SIEVA. Neder. Dzen ratā!

VIRS. Ko?

SIEVA. Neder, jo muļķīti tu pats varēsi tīt ap pirkstu un viņa tev apkārt vien dancos! Teiksi «Iesim uz restorānu» — klausīs. Aicināsi vēl kaut kur, arī gatava nācēja...

VIRS. Bet mīļā...

SIEVA. Nepārtrauc! Liec aiz auss, muļķe visur plātīsties; «Es ar priekšnieku tur un šur, es ar priekšnieku tā un šitā...» Un ko par to runās iestādē, ko teiks priekšnieki, kā uz mani skatīsies radienieki!... Ak es, nelaimīgā!

3. AINA

VIRS. Mīļā, tava vēlēšanās izpildīta.

SIEVA. Padzini?

VIRS. Padzinu.

SIEVA. Jaunā sameklēta?

VIRS. Sameklēta.

SIEVA. Laba?

VIRS. Pagaidām grūti pateikt — laba vai slikta.

SIEVA. Grūti pateikt... Liekas, tu no manis kaut ko slēpi

VIRS. Ko tu runā, mīļā! Jaunā strādā tikai pāris dienu. Turklāt viņa ir lēna, klusa.

SIEVA. Re, kā nu vīriņš izplāpājās! Sākumā teica «grūti pateikt», bet nupat atklāja kārtis — «lēna un klusa!» Es jau sapņi skaidri redzēju, ka man draud briesmas.

VIRS. Briesmas? Kādas briesmas?

SIEVA. Jā, jā! Tās lēnās, tās klusās prot nozvejojot citām stīvām labākos vīrus! Viņi, auni, ne manīt nemana, ka jau lepinušies svešos brunčos. Glābies, kamēr nav cilpa kaklā! Ak es, nelaimīgā!

4. AINA

VIRS. Priecājies, mīļā, nu mums vairs nekas nedraud! Nu mūsu mājā būs miers!

SIEVA. Sameklēji kārtīgu sekretāri?

VIRS. Man sekretāres vairs nebūs!

SIEVA. Vai, cik labli Gudrs priekšnieks var iztikt bez sekretāres. Kā tu to izdariji?

VIRS. Atteicos no priekšnieka amata. Lai tu nebūtu nelaimīga.

SIEVA. Bet šoferis? Mašīna?

VIRS. Šoferis, mašīna, sekretāre paliek jaunajam priekšniekam. Es alkā strādāšu celi!

SIEVA. Tā jau domāju, ka tas viss nevar labi beigties. Vīriņš tikmēr pinās ar sekretārēm, kamēr amats pagalam! Ak es, nelaimīgā!

2. LESINSKIS

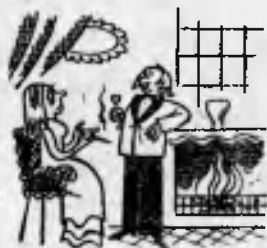
◉ NEMIRSTĪBA ◉

Vai kāds no jums ir bijis uz kokteiļu vakaru pie Rumpaiņa? Pārasti tie notiek ceturtdienās. Ak tā, jūs jautājat, kas tas Rumpainis tāds ir. Nu, vai zināt — nepazīt mūsu māksliniekus! Tad jau jāprasa, vai jūs lasāt avīzes, skatāties televizoru.

Rumpainis ir ļoti slavens. Viņš glezno, un viņa darbus rāda izstādēs. Bet, galvenais, viņa gleznas pērk un par tām pircēji maksā lielu naudu. Viņa triptiņu «Modernais laikmets» Sūnezera atpūtas nams nopirka par diviem tūkstošiem!

Reizi nedēļā pie Rumpaiņa tādā pulcējas radošo profesiju pārstāvji. Viņi visi ir lieli mākslinieki un daudzpusīgi cilvēki. Lūk, šajā cetur-

dienā maigi rozā lapetēm rotātajā Rum-paiņa salonā smalkā zilopkaura krāsas krēslā sēž Ziediņa — māksliniece, pie kuras šūpuļa stāvējušas vairākas mūzas. Viņa glezno, iedvesmas brīžos mazliet dzejo un — to zina tikai viņas tuvākie draugi — raksta romānu. Taisnību sakot, romāns vēl nav lāgā iesākts, jo īstens mākslinieks nesteigsies noīkt cilvēcei priekšā neizlolotu darbu. Grāmata, ko

raksta mūžībai, ir lēnām jāpārdomā, jāizsver katra tās detaļa. Šādat grāmatai jānes kautā autores dzīves uztvere, viņas ticības apliecinājums. Tas viss prasa titānisku darbu, tāpēc nav izslēgta varbūtība, ka romāns vispār netiks uzrakstīts. Bet lielam talantam tas nav tik svarīgi. Vai mazums mēs zinām gadījumu, kad pasaules slavu guvuši arī nepabeigti darbi, ja vien tie ir īsti šedevri. Arī lielais Rafaels nepaguva realizēt visas leceres, bet vai tāpēc viņš nav lielais Rafaels!

Ziediņai blakus, kokteiļa glāzi vienā rokā, otru atspiedis pret zilopkaura krēsla atzveltni, sēž smagnējais, taču gados itin jaunais tēlnieks Strupinskis. Viņš ir nepārspējams tādu skulptūru radīšanā, kam jāattēlo skumja rezignācija, klusas sāpes un mūžības alkas. Citiem vārdiem, Strupinskis ir specializējies kapu pieminekļu kalšanā. Ne-labvēji melš, ka savus pieminekļus viņš ražojot pēc viena šablona. Ļauni, zemiski aprunātāji vienmēr sarosās tur, kur talants biedrojas ar panākumiem.

— Vai jūs zināt, — gurdeni levilkusi cigaretes dūmu, Ziediņa pievērsās Strupinskim, — vai jūs zināt, ka Rafaels mira trīsdesmit septiņu gadu vecumā?

— Tas spāņu dziedātājs? — Strupinskis brīdi mēģināja atcerēties. — Vēl nesen televīzijā viņš izskatījās tīri piņrs.

Ziediņa nopūtās. Ak kungs, cik šie tēlnieki reizumis ir izklaidīgi!

— Es runāju par itāļu gleznotāju, — viņa paskaidroja. — Rene-sanses laikmeta mitzi.

— Jā, — tēnieks dziļdomīgi bīda, — tas bridis reiz pienāk mums visiem. Un tad tikai akmens plāksne...

— Nerunājiēt tāl — Ziediņa dzīvi protestēja. — Tas ir briesmīgi — mirt tik jaunam! Arī Mocartam bija tikai trīsdesmit septiņi...

— Van Gogam tāpat, — namatēvs piezīmēja, pienācis abiem klāt. — Ja nemaldos, — viņš turpināja, — dižais gleznotājs Vato aizgāja no šīs pasaules tai pašā vecumā.

— Dīvaini... — Ziediņa pavērās caur skropstu apakšu uz Rumpaini un Strupinski, — man tagad nāk prātā, ka arī Balrons un Mendelsons...

— Tāpat kā Mocarts, — Rumbainis pārtvēra Ziediņas domu, — un mūsu pašu Dārziņš.

— Bizē, — Ziediņa turpināja, — Puškins... Tas noteikti ir kāds fatāls liktenis, kas visiem lielajiem gariem, visiem ģenijiem liek mirt trīsdesmit septiņu gadu vecumā. Tas ir tāds liktenīgs sliekšnis, kad...

— Jums, dārgā kolēģe, vēl nekas nedraud, — namatēvs galanti piezīmēja. — Jūs vēl esat tik jauna!

— Pateicos! — Ziediņa tikko jaušami pasmaidīja. — Un tomēr...

— Bukbārdim arī nesen palika trīsdesmit septiņi, — Strupinskis noģutdēja. Tā, starp citu.

Rumpainis saviebās, taču netelca neko. Bet Ziediņa, jaukā Ziediņa, pacēla galvu.

— Kas ir Bukbārdis? — viņa vaicāja.

— Kāds kleķeris, kas sevi dēvē par gleznotāju, — Rumpainis Ziediņai laipni paskaidroja.

— Viņš izskatās trakoti panīcis, — Strupinskis nesatricināmā mierā turpināja. — Un tāds švaks arī.

— Jūs sakāt, viņš glezno un viņam ir trīsdesmit septiņi gadi? — Ziediņa nolika cigareti sānis un piecēlās kājās. — Ak kungs, ja nu viņš tagad nomirst, tad var gadīties, ka... Cik romantiski!

— Hm, — Rumpainis jautājoši palūkojās uz Strupinski. — Vai tiešām ar viņu ir tik bēdīgi?

— Sliktāk vairs nevar būt. Jau trešo dienu viņš tikai lādas un visus sūta pie velna.

— Arī rupjš viņš ir! — Ziedīņa sasīta plauksta. — Kā īsts ģēnijs!
— Bukbārdis vienmēr ir bijis drusku ķerts, — Strupinskis sacīja un pašķīlēja uz Rumpaiņa pusī. — Atceries?

Rumpainis atcerējās, protams, ļoti labi atcerējās visu. Gan to, kā Bukbārdis nozākāja viņa brīnišķīgos «Gadsimta ritmus», gan arī to, kā viņš Strupinski nolamāja par akmeņplēšēju. Tā reiz arī pateica:

— Strupinskis der tikai pie akmeņu plēšanas kūts pamatiem!

Skaidrāks par skaidru, ka šāds tips mākslas lappusēs neko ierakstīt nevar, bet, ja nu tagad viņš pēkšņi nomirst, sasniedzis ģēniju vecumu, — lūdzul — slava tādām rokām!

— Tu saki, nākamo dzimšanas dienu viņš var arī nesagaidīt? — Rumpainis vaicāja.

— Nesagaidīs, — Strupinskis teica un atmeta ar roku. — Tas ir kā āmen baznīcā.

Kokteiļu vakari nemēdz būt gari. Tiklīdz pēdējais viesis bija atvadījies, Rumpainis piesēda pie telefona.

Tajā pašā vakarā mākslinieks Bukbārdis sēdēja pamatīgā tīklī simt rubļi, ko vajadzēja saņemt par kluso dabu, ko viņš bija uzgleznojis medību pils kamīna zālei, vēl nebija pārskaitīti. Tas — pirmkārt. Otrkārt, telpas personālajai izstādei pēdējā brīdī izrādījās sarunātas citam, tādēļ tur nekas nevarēja sanākt. Treškārt, tas pretīgais Vēja-slota jau trešo dienu zvana un pieprasa atpakaļ parādu — nožēlojamus piecdesmit rubļus, ko Bukbārdis viņam atsviestu kaut tūlīt, ja vien mednieku pils saimnieki būtu pārskaitījuši naudu. Bet nepārskaitīta! Un citas naudas Bukbārdim nav — visu citu pievāca sieva. Jā, starp citu, tagad jau var teikt — bijusi sieva. Jo — tas, ceturtkārt — nupat, aizvakar, viņa no Bukbārža ir aizgājusi. Pavisam, uz mūžīgiem laikiem.

— Ar tūju un neveiksmīnieku man nav pa ceļam, — viņa pateica.
— Modernai sievietei, paldies dievam, pasaulē visi ceļi vajāj!

Un viņa aizgāja. Pati par sevi tā nebūtu liela bēda, ja vien viņa būtu atstājusi pamestajam vīram kādu kapeiku. Bet nebija atstājusi. Lai nelaimju bīķeris būtu pilns līdz malām, viņš piedevām bija vēl saķēris iesnas, klepu un varbūt gripu. Nelīdzēja pat sarkanajiem pipi-

riem uzlietais šnabis. Tieši tāpēc Bukbārdis pašlaik sūtīja visu pasauli pie velna. Un tieši tāpēc, kad zvanīja telefons, viņš nikni nospļāvās.

— Tū, tas ir Vējaslota! Zvani vien, zvanī! Zilu gaisu tu pašlaik dabūsi, ne piedesmit rubļus!

Vai Bukbārdis varēja zināt, ka tas nav Vējaslota, ka zvana Rumpainis? Turklāt zvana ļoti svarīgā lietā. Bukbārdis to nevarēja zināt, tādēļ, divdesmit septiņas reizes notarkšķējis, telefons aplkusa.

Plika kumelišu teja, aspirīna tablete, deguna pilieni un ruma pudele, kurā saturs diemžei skalojās pašā dibenā, — tāda bija Bukbārža nožēlojamā vakara mallīte, kad pie durvīm atskanēja melodisks kļing—klang un uz slišķņa parādījās Rumpainis. Elegantā mētelī, samta bereti galvā, plecā uzmešta īstas krokodilādas soma.

— Sveiks, vecais draugs! — Rumpainis sauca un, abas rokas uz priekšu izstiepis, neliekuļotā sirsnībā traucās Bukbārdim vīrsū. Tomēr viņš neaizmīrsa ar vienu aci kritiski novērtēt Bukbārža vakariņu galdu, ar otru — vājnieku pašu. Izdēdējis, acis sarkanas, iekaisušas, gari bārdas rugāji, rokas trīc — nūdien, Strupinskis nav melojis!

— Ko tev vajag? — Bukbārdis noprošīja. Piekļājīgs cilvēks tā nejautātu, pieklājīgs cilvēks vispirms atņemtu sveicienu. Bet nedusmosimies uz vājnieku, kura dienas ir skaitītas.

— Es dzirdēju, tev grūti ejot, — Rumpainis sacīja bez aplinkiem. Kā vecs draugs viņš to varēja atļauties. — Vai tev nevajag naudu?

— Nauda nevienam kabatu nespiež, — Bukbārdis atcirta, rejoši noklepojās un izšņauca degunu ne visai tīrā kabatas lakatlīnā. — Tev varbūt spiež?

Pajautāja, izpildnāja no pudeles pēdējo lāsi un izmeta pat nesavīchies. Rumpainis aplūkoja tukšo pudeli, apsēdās un izņēma no somas citronu.

— Še, ņem. Gripas laikā tas noder.

Pēc tam viņš sāka kraut galdā vistokļus un burkas.

— Te būs vīnogas, pāris granātābolu un apelsīni. Te tomātu sula.

Bet te klepus tēja un medus. Ahā, un šeit kaut kas profilaksei — īsts četrzvaigžņu armēnis!

Bukbārdis uz visu to blenza visai aizdomīgi, laču konjaka pudeli pievilka tuvāk. Uz pārējo cienastu parādīja ar pirkstu un pateica:

— Es zaļbarību nelietoju, bet siera ir prom!

— Nē, nē, mīļais draugs, tā nerunā, ēd un veselojies! Jā, cik tev vajadzētu naudinās?

Ar šādiem nesavtīgiem draudzības apliecinājumiem nevienam no mums negadās sastapties katru dienu, bet Bukbārdim jau it īpaši. Tāpat vien par neko, par smukām acīm naudu viņam vēl neviens nebija piedāvājis.

— Klausies, bet, ja es sadomātu rit mirt, tad tava nauda pagājam, — viņš atbildes vietā izteica diezgan nepatīkamu, toties no loģikas viedokļa nevainojamu domu.

— Ko tu, draudziņ, runā! — Rumpainis pacēla rokas. — Tu nedrīkstī mirt, tev jādzīvo mūsu mākslai! Vai ar simtiņu sākumam pietiktu?

Tas bija tieši tik daudz, cik bija jāsaņem no medniekiem. Bet, ja Vējaslotam jāatdod puse, tad nekas pāri nepaliek. Simtņieks Bukbārdim pašlaik bija tikpat kā mironim plākssteris.

— Man vajag tūkstoši un ne kapeiku mazāki!

Pateica un sevī nosminēja: ko nu tu, knīpstanga, teiksil Rumpainis domāja tikai mirkli.

— Te būs divi simti, pārējo atnesišu rit!

— Tik drīz es nevarēšu tev atdot, — Bukbārdis rūca, taču tagad jau kā cilvēks, kā sabiedriska būtne, kas atzīst otras sabiedriskās būtnes esamību.

— Atdosi, kad būs. Sacisim, nākošgad... — Rumpainis augstsiirdīgi atmeta ar roku. — Es taču tevi pazīstul!

Te vairs nekas nebija sakāms. Rumpainis bija eņģelis ar apzeltītiem

spārniņiem un krokodilādas dāvanu somu. Tas bija tik brīnišķīgi, ka tam pat bija grūti noticēt!

Bet vēl grūtāk bija noticēt tam, kas notika vēlāk. Kādu pusstundu pēc Rumpaiņa aiziešanas pie Bukbārža ieradās Strupinskis. Izrādījās, arī viņš Bukbārdi ļoti mīl un nekad nebija aizmirsis. Tikai tā nevala un darbs, darbs un nevala...

Isl sakot, Strupinskis tūlīt uzņēmās kārtot Bukbārža gleznu izstādes organizatorisko, tā sacīt, pusi.

— Telpas mēs dabūsim uz goda, un pircēju tavām gleznām netrūks! Galvenais ir reklāma, un par to atļauj parūpēties man, — Strupinskis, rokas berzēdams, teica un ielēja no Rumpaiņa, tagad jau Bukbārža, konjaka pudeles sev apjomīgu glāzi.

— Rīt pēcpusdienā ziņošu, kā man veicies. Bet tu neraižējies ne par ko, dzer groku, silti sasedzies, un viss būs kārtībā. **Caut!**

Un projām viņš bija.

Taču visbrīnišķīgākais visā šajā notikumā sākās nākamajā dienā. Kad pie durvīm atskanēja zvans un Bukbārdis gāja ielaist, tur stāvēja daiļā būtne Ziediņa, žilbinoša savā vienkāršībā.

— Jūs esat slavenais gleznotājs Bukbārdis, ja? Un jums ir trīsdesmit septiņi gadi? — viņa vaicāja, bet tas nebija jautājums, tā bija poēma. Cik daudz siltu, no sirds nākušu jūtu var ietilpināt pāris teikumos!

Bukbārdis vēl arvien nebija noskuvies, bet Ziediņa, vispusīga māksliniece būdama, prata skatīties dziļumā.

— Jūs, — viņa sacīja, nenovērsdama no Bukbārža savu mirdzošo skatienu, — jūs varat kļūt nemirstīgs! Cik tas ir lieliski!

Te mums jāpiezīmē, ka pēc šādiem uzmanības apliecinājumiem ar Bukbārdi notika nebijusi lieta: viņš apjuka. Un apjukumā cilvēki, kā zināms, izstrādā nelabojamas muļķības.

— Ienāciet, — viņš sacīja. Un Ziediņa iegāja.

Tagad, pēc Bukbārža trīsdesmit astotās dzimšanas dienas, viņa ir kļuvusi vēl elegantāka nekā agrāk, un mūs reizēm māt lielas šaubas, vai Rumpainis savus tūkstoš rubļus dabūs atpakaļ.

Bet Bukbārdis? Bukbārdis mirt netaisās, taču tintē viņš sēž un diez vai tik drīz tiks no tās ārā.

F. MAKIVCUKS,
žurnāla «Perec»
galvenais redaktors

«OTELLA»

Pagājušā gada vasarā neatliekamas dienesta darīšanas aizveda mani uz Jaunsandžariem, kas atrodas netālu no mūsu jaukās Poltavas.

Bija jūlija mēnesis, un ārā bija tāda svelme, ka pat modrie Jaunsandžaru kranči, salīduši krūmos, kategoriski atteicās pildīt savu mūžseno amatu — klupt biksēs nepazīstamiem un komandējumā atbraukušajiem.

No svelmes, liekas, bija tikai viens glābļoš — dziļš pagrabs. Dienā vēl paziņu un radnieku man šai pusē nav, tāpēc manas izredzes tikt šādā svētīgā vietā līdzinājās nullei.

Man atlika viens: alcerēties, ka gudrie uzbeki šādā karstumā dzer karstu tēju un tādejādi dzīvi padara ciešamāku.

Tā nu es, saules kveldēts, devos uz rajona tējnīcu. Jau bija pusdienlaiks, nelielā vienkāršā zālē murdēja cilvēku balsu jūklis, ko pavadīja kantaino glāžu šķindoņa. Glāzes pildīja visiem zināmais šķidrums, kas ne mazākā mērā nepretendē, lai to dēvētu par tēju, un ko var dzert, manāmi nekaitējot veselībai, varbūt vienīgi ziemas spelgoņā.

Es apsēdos pie vienīgā brīvā galdiņa, kas stāvēja zem Siškina lāciņu standartkopijas un sāku pēlīt ēdienkarti.

Ikviena, kas komandējumos daudz braucis, no savas pieredzes zina, ka gandrīz visos mūsu ēdināšanas uzņēmumos, kas atrodas perifērijā, kaut arī tie gandrīz visi darbojas zem izkārtnes «Tējnīca», tējas nekad nav. Un, ja arī tā ir, tad tikai «nupat, nupat izdzerta».

— Tikko, tikko pirms britiņa, pirms pašas jūsu atnākšanas visu izdzēra pa tiro...

Ticis līdz nodaļai «Saldie ēdieni», es neticēju savām acīm: pirmajā vietā bija ierakstīta tēja. Tātad ir vēl tējnīcas ar tēju!

Noslaucīju plūstošos sviedrus, domās slavīnāju Jaunsandžaru sabiedriskās ēdināšanas darbiniekus un sāku gaidīt oficianti.

Vispirms pie galda pienāca garš tēvainis gadus četrdesmit vecs un, atļauju neprasījis, kaut kā neparasli, it kā ar ieskriešanos, apsēdās uz krēsla. Viņš pat labdienu nepadeva, kas reli gadās Pultavas pusē. Pēc vecas labas tradīcijas te pat svešam cilvēkam vienmēr pateiks «svieķipi», bet šis apsēdās klusēdams, it kā pie galda neviena nebūtu.

Manu uzmanību saistīja viņa sejas izteiksme. Tādas sejas mēdz būt profesionāliem izšķērdētājiem apcietināšanas priekšvakarā vai cilvēkiem, kas stingri nolēmuši izdarīt pašnāvību.

Es gribēju parunāties ar viņu, pavaicāt par viņa bēdām, bet pienāca mīlīga, pavisam jaunīga oficjante un pavaicāja, ko mēs vēlēšoties ēst.

— Man, lūdzu, divas glāzes karstas tējas, — es teicu.

— I, ko sadomājuši! — oficjante iesmējās. — Kas tad tādā karstumā dzer tēju. Nav tagad tējas. Labāk ledzeriet aukstu kompotu, bet vēl labāk glāzi trakas govš pienīņa. Uzkodiet vīrsū gulašu, tad arī labums būs.

Gribi negribi, bet bija vien jāpaliek pie kompota.

— Man divsimt gramus, boršču un gulašu, — aizkapa balsi sacīja mans galda kaimiņš, neatraudams grūtsirdīgo, žulgaino acu skatienu no tukšas stikla burciņas, kas nezina kā bija saglabājusi sinepju pēdas.

Es pamazām dzēru kompotu un vēroju, kā pusdieno mans kaimiņš.

Vienā vilcienā izdzēris savus divsimt gramus, viņš ēda negribīgi, bez apetītes. Man pat šķita, nevis viņš ēd pasūlitos ēdienus, bet tie ēd viņu un arī bez jebkādas patikas. Tikai tā — skata pēc.

Pārtraucu ilgo klusumu un jautāju:

— Jums laikam ir kādas bēdas?

Viņš pirmoreiz pa visu laiku paskatījās uz mani ar savām žulgainajām acīm, it kā tikai tagad būtu pamanījis, ka pie galda sēž vēl kāds. Viņš pat pārstāja gremot.

— Jūs kaut ko teicāt?

— Man liekas, jums sirdī nospiež kaut kādas bēdas.

— E, labāk nevaicājiel! — mans kaimiņš smagi nopūtās un atkal sāka rakņāties ar dakšiņu šķīvi, it kā tur būtu kaut kas paslēpts.

Viņa balsi, šais dažos vārdos, bija tik daudz izmisuma un rūgtuma, ka man kļuva auksts un uzmetās zosāda.

— Un tomēr, kas noticis? Kāds nomiris?

— Sliktāk.

— Apzagāties?

— Sliktāk.

— Māja nodega?

— Sliktāk. Sievu padzinu. Neprātīgi viņu milēju, cienā, godā tu-rēju, bet, lūk, ņēmu iekautīju un padzinu pie velna mātes.

— Par ko tad jūs viņu tā?

— E, labāk nevaicājiel! — galda kaimiņš atkal smagi nopūtās. Man viņa pat kļuva žēl.

— Nezaudējiet dūšu, — es kaimiņu mierināju. — Jūs vēl neesat vecs, tāpēc, ievērojot pašreizējo disproporciju starp vīriešiem un sievietēm, atradīsīt sev krietnu dzīvesbiedri. Apprecēsities, un viss būs kārtībā.

— Apnicis!

— Kas apnicis?

— Precēties.

— Vai tad jūs ne pirmo padzināt?

— Kur nu pirmo! Jau ceturto.

— Oho! — es nevilus iesaucos. — Kāpēc tad jūs viņas maināt kā čigāns zirgus?

Viņš otrreiz palūkojās uz mani, un šoreiz es viņa žulgainajās acīs teraudzīju kaut ko līdzīgu niknumam un nicināšanai.

— Nevienš nevar zināt, ko pusdienās liks galdā. Domājat, es esmu vainīgs? Domājat, nemilēju, necentos visu pa prātam darīt, necienīju? Milēju, pa prātam dariju, cienīju, bet ko es saņēmu patei-cības vietā? Tikko pagrīezos sānis, jau viņa šķielē uz citiem. Tiklīdz kaut kur aizkavējos, jau viņa aizskrējusi uz kino. Ko es ar viņām esmu izcietis, kā esmu nomocījies, lai dievs nedod! Gan iekautīju, gan pa labam mēģināju, bet viss kā zirgi pret sienu.

Varbūt viņā pilnā balsī bija ierunājušās aizvainotas jūtas, varbūt bija iedarbojušies izdzertie divsimt grami, bet mans kaimiņš pēkšņi aizsvilās kā ugunskurs vējā.

— Nu kāpēc gan tagad tik bezgodīgas sievietes saradušās, sakiet jūs man! Ņem, kuru gribi, raugies, viņai vējš galvā, viņai serdē puve iemetusies. Uzticēties viņām nevar!

Gribēju viņam pateikt, lai paskatās spogulī, bet neuzdrikslējos. Skaties, vēl iesitīs!

• • •

Bet tagad, brāliņi, es jums pateikšu, kāpēc atcerējos šo nejaušo tikšanos Jaunsandžaru tējnicā.

Nesen, lasīdams redakcijas pastu, ieraudzīju nelielu vēstuli, ko bija uzrakstījusi grupa kolhoznieču no Jaunsandžeru rajona Koll ciema, Kolhoznieces rakstija:

«Cienījamā redakcija! Esam dzirdējušas, ka citos ciemos uzrodas sektanti, bet mūsu ciemā ir uzradies «Otella». Tā sevi godā mūsu kolhoza kolhoznieks Mikola Kuzmenko. Ceturto sievu padzina no mājas un tagad lakstojas ap piekto. Un vēl lielās, sātans. «Es,» — viņš saka, — «esmu greisirdīgs kā tas Otella. Tāpēc, ja arī piektā draņķe skraidīs uz kino un šķielēs sāpus, runāšana būs īsa. Sadošu pa nuņņām, un laidies pie trim velniem!» Tāpēc uzraksti mums, cienījamā redakcija, ko lai mēs ar to sasodīto Otellu darām?»

Jā, tas noteikti bija viņš — «Otella». Viņu es biju redzējis Jaunsandžaru tējnicā.

Es izvairījos no tiešas atbildes un uzrakstīju kolhozniecēm tā:

«Appreciniet savu «Otellu» piekto reizī! Ja viņš padzīs arī piekto sievu, dariet ar viņu, ko gribat. Tikai šķēcināt viņu āliņģi es jums neieteiktu.»

Baidos tomēr, ka mana atbilde kolhoznieces nebūs apmierinājusi, tāpēc slavenās Poltavas apkaimē radīsies vēl viena piesārņota ūdens tilpne.

SULHANS—SABA ORBELIANI,
gruzīnu rakstnieks

VALDNIIEKS, KAS UZSKATĪJA SEVI PAR DIEVU, UN VIŅA EŅĢELIS

Reiz dzīvoja valdnieks. Viņš uzskatīja sevi par dievību, un neviens neuzdrošinājās viņam pateikt, ka viņš nemaz nav dievs.

Valdniekam bija gudrs, labs vezīrs. Vezīrs teica:

— Ja tu esi dievs, atļauj man būt pie tevis par eņģeli.

Valdnieks visžēlīgi iecēla viņu par eņģeli. Pagāja kāds laiks. Dievs atļāvās pavēlēt savam eņģelim:

— Zini ko, iztaisīsim brīnumu.

Eņģelis atbildēja:

— Ja tu mani klausīsi, es palīdzēšu tev iztaisīt labu, brīnišķīgu brīnumu.

Valdnieks pieņēma viņa padomu.

Eņģelis pavēlēja izvākt no valdnieka pils visu, kas tur bija, un piepildīt to ar mēsliem, govju un aitu iekšām. Pēc tam viņš aizslēdza durvis. Tas notika vasarā.

Pēc tam desmit dienas nogaidījuši, vienpadsmitajā dienā abi devās apskatīt, kādu brīnumdarbu viņiem paveicies izdarīt.

Atvēra durvis un ieraudzīja, ka pilī mudž tārpi un mēslu vaboles un valda neaprakstāma smirdoņa.

Valdnieks sacīja vezīram:

— Kas tad tas par brīnumu?

Vezīrs atbildēja:

— Tādam dievam, kā tu, un tādam eņģelim kā es, arī tas ir mīzīgs brīnums, un lielāku par šo mums nepaveikt.

BRUŅURUPUCIS UN SKORPIONS

Bruņurupucis un skorpions sabrāļojās, kopā devās ceļā un nonāca pie upes, kurai bija jātiek pāri.

Skorpions kļuva bēdīgs, ka nevar tikt upei pāri. Bruņurupucis viņam teica:

— Sēdies man mugurā, es tevi pārvedīšu pāri.

Skorpions apsēdās. Tiklīdz bruņurupucis iegāja ūdenī, skorpions ledzēla viņam kaklā. Bruņurupucis vaicāja:

— Ko tu, brāl, dari?

Skorpions atbildēja:

— Ko lai daru? Man arī pašam negribas, bet tāda ir mūsu daba, mēs dzeljam draugus un tenaidniekus.

Bruņurupucis ienīra ūdenī, un skorpionu sagrāba straume. Bruņurupucis teica:

— Man, brāl, arī negribas, bet tāda mūsu daba, ja sadzelto vietu neapmazgāsi, sapampsi un nomirsi.

VĪNA VARA

Sultāns Salims jautāja savam vezīram:

— Ir cilvēki, kas dzer vīnu. Kam viņiem tas vajadzīgs? Vīns un reibums taču rada visvisādu ļaunumu.

Vežīrs atbildēja:

— Vīns rada ne tikai ļaunumu, bet arī labumu. No pārlieku izdzerta vīna aklajam atdarās acis, tas, kam nav kāju, sāk staigāt, nabags kļūst par bagātnieku.

Padišahs pavēlēja atvest trīs tādus kņopus. Viņus nosēdināja citu citam pretī un dedeva vīnu.

Piedzēries aklais teica:

— Ak kungs, vairo slavu valdniekam! Viņš mūs clenā ar tik lielisku sarkano vīnu!

Bez kājis sadusmojās un teica:

— Ar ko tu tur sarunājies? Zvēru pie valdnieka saules, es tev tā iebelzīšu ar kāju, ka salauzīšu visas ribas!

Ubags teica:

— Nosīt viņu, es samaksāšu par viņa asinīm!

Tad vezīrs sacīja pašiņam:

— Redzi, ak visu laimīgākais, to visu izdarīja viņš. Kā gan citādi viens varētu redzēt, otrs iespert, bet trešais samaksāt par asinīm?

No grāmatas «Par izdomas gudribu».

ZANIS EZITIS

UN TAS VISS PAR VIŅU...

Reālistiski ikdienišķa redaktora darbistaba. Pie galda, papīriem apkārvies un sūdzībās ieracies, sēž Redaktors. Sparīgi atveras durvis, durvīs parādās Apmeklētājs. Raudzīdamies cieši acīs Redaktoram, Apmeklētājs nomet viņam priekšā atšķirtu žurnāla numuru.

Apmeklētājs: — Lūk, te! Skatieties! Varbūt man tagad šitā ķengū raksta dēļ akmeni kaklā un — plunkš! — upē iekšā, ko?!

Redaktors: — Bet piedodiet...

Apmeklētājs: — Visi man saka: «Ej, sit dūri uz galda, pieprasi, lai drukā atsaukumus!» Te es esmu Drukājiet! Mans uzvārds — Kaimiņš! Varu parādīt pasl.

Redaktors: — Bet te, rakstā, minēts pavisam cits uzvārds! Lejīņš! Kāpēc jūs domājat, ka raksts ir par jums?

Apmeklētājs: — Man nekas nav jād, domāj! Kaimiņš domāj! Vakar satika mani kāpnēs un tā arī teica: «Vai tu, kaimiņ, jau lasīji, kas par tevi uzrakstīts?»

Redaktors: — Bet uzvārds... Ceru, jūs saprotat...

Apmeklētājs: — Man nekas nav jāsaprot. Kaimiņš visu jau ir sapratis: viņam ir skaidrs, ka raksts par mani, tas nozīmē — rīt par to tenkos visa pilsētai! Kas jums deva šos faktus?

Redaktors: — Miļo cilvēk, tas taču ir joku gabals! Humoristisks sacerējums par cilvēku, kas visu dara aplam. Pilnīga abstrakcija...

Apmeklētājs: — Zinām tās abstrakcijas! Pie mums uzņēmumā arī tikai ar mājiņiem, ar abstrakcijām. Kad apspriedē mans priekšnieks brīnās: «Kāds nējēga atkal mums atskaiti salaļdis grīstē?» — visi uzreiz zina, ka ar to neļēgu viņš domājis mani — Kalniņu. Tāpēc nav ko locīties, par Lejiņu rakstīdami, jūs rakstījāt par mani — Kalniņu.

Redaktors: — Bet tāds konkrēti ņemts Lejiņš nemaz neeksistē!

Apmeklētājs: — Pēc šitā raksta arī es gandrīz neeksistēju. Priekšnieks sacīs: «Aha! Tik tālu mēs jau esam. Tātad par tevi jau sāk rakstīt! Tātad mums jāreaģē, nezāle ir jāiznīdē pašā saknē!» Nodibinās komisiju, un komisija...

Redaktors: — Un komisija, visu pārbaudījusi, secinās, ka šis raksts nekādā ziņā neattiecas uz jums.

Apmeklētājs: — Tieši otrādi! Komisija secinās, ka tas attiecas gan uz mani! Jūs taču rakstāt, ka no Lejiņa aizgāja sieva. No manis arī aizgājai! Tātad fakti atbilst! Pateica, ar šitādu šī vairs nespējot palikt zem viena jumta, un aizgāja.

Redaktors: — Mjā, tad šī lieta patiesi ir nopietna!

Apmeklētājs: — Fakts, ka nopietna! Tāpēc jau es atnācu šur! Starp citu, kur jūs rāvāt, ka man deguns kā plūme?

Redaktors: — Bet jums taču tāda deguna nav!

Apmeklētājs: — Pareizi, nav un nekad nav bijis! Raksts neatbilst patiesībai! Publicējiet atsaukumu!

Redaktors: — Bet miļo labo cilvēk! Raksts neatbilst vienīgi jūsu degunam, tāpēc visiem jābūt skaidram...

Apmeklētājs: — Man arī ir skaidrs. Viss! Starp citu, kā jūs uzzinājāt, ka man guļamistabā tapetes ar zilām puķītēm?

Redaktors: — Nezinu... Droši vien nejauša sakritība.

Apmeklētājs: — Ak sakritība?! Ak nejauša?! Paklausieties,

vai tikai tas nebijāt jūs, kas sievai visu laiku zvanīja un uzdevās par tanti Amālijū?

Redaktors: — Apžēlojieties! Es nezvanīju jūsu sievai, es nepazistu nekādu tanti Amālijū! Es pirmo reizi dzirdu, ka jums guļamistabā uz tapetēm ir zilas puķītes!

Apmeklētājs: — Tad kālab jūs ķengājat godīgus cilvēkus? Vai tas biedriski, vai tas ir draudzīgi, vai tas, es jums prasū, ir brālīgi?!

Redaktors: — Saprotiet taču, labo cilvēk, raksts nav par jums! Ja mēs šai rakstā būtu uzrakstījuši, ka Lejiņš noindēja sievu un bērņus, vai arī tad jūs skrietu pieprasīt atsaukumu?

Apmeklētājs: — Pag, pag!... Kuru jūs domājat?

Redaktors: — Lejiņu vispār! Abstraktu Lejiņu! Kaut vai Jānil!

Apmeklētājs: — Nē, skat tu viens! Ak tad tāpēc Janka visos dokumentos rakstā: «Nē, nav, neprecējies...» Paldies par signālu! Sitais Lejiņu Janka man jau sen šķita aizdomīgs! Vai jūs gadījumā man nepateiksiet viņa bijušās sievas meitas uzvārdu?

Redaktors: — Kādas bijušās sievas?!

Apmeklētājs: — Tās, kuru viņš noindējis! Nabaga sieviņa, nabaga bērņiņi! Pagalam, un galī ūdenī...

Redaktors: — Arprāts! Es nebūt nedomāju to Lejiņu, kuru domājat jūs! Jūsējais noteikti ir labs cilvēks. Mūsējais — abstrakts tips. Tāds vispārināts Lejiņš...

Apmeklētājs: — Bet deguns kā plūme viņam ir?

Redaktors: — Ir gan, bet...

Apmeklētājs: — Jankam Lejiņam arī ir! Nu, tad mēs to jūsu vispārināto Lejiņu tagad tā piespiedīsim pie sienas, ka viņš acumirkli kļūs par pavisam konkrētu Lejiņu! Un lai nemaz nedomā strīdēties pretī! Ja reiz presē kaut ko drukā, tad tā arī ir un mums nekavējoties jāreaģē, jāmobilizē sabiedriskā doma! Paldies, sirsnīgs paldies! Man jau pašam arī tā likās, ka raksts nevar būt par mani. Vienīgi tas kaimiņš... Sajauca man galvu!

Redaktors: — Bet es...

Apmeklētājs: — Viss būs kārtībā, redaktor! Reaģēsīm! Novērsīsīm! Zīposīm!

PAR DZINTRU SULCI

Vīgas darbalauks ir metroloģija. Visu prot izmērit un sarēķināt. Taču izmērit, cik humora ir pašas darbos, uzteic lasītājiem.

DZINTRA SULCE

VECĀMĀTE

— Panāc šur! — vecāmāte teica Voldiņam, kad viņš nesa malkas klēpi. — Vai tad šitā kāds nes, tā tak visas skaidriņas alziet pa vējam. Saliec kurvī un neāksties, kaimiņi smiesies!

Voldiņš paklausīja.

— Nerūsīni kņagus, — vecāmāte sauca, izliekusies pa logu, kad Voldiņš izžāva savas zeķes. — Jāknlebj tā, lai bleķis neķeras pie slapjuma!

Voldiņš plekrita, jo zināja, ka metāls mitrumā tiešām ātrāk rūse.

— Ak kungs, kādi tev nagi, apgriez taču, ko tu rocies pa abru kā ar lāpstām! — vecāmāte šausminājās pie maizes mīcīšanas.

Pie pusdienu galda Voldiņš saņēma vēl dažas labas pamācības.

— Pievele krūzīti tuvāk, cukurs nav smiltis! Ko tu griez desu, ka caurī var redzēt! Varbūt baidies, ka maize ielūzīs?... Neķepsē zapti ar nazi, paņem karotīti un pagrāb!

Kad ravēja dārzu, vecāmāte stāvēja vagas galā,

— Kas plēš nezāles pa vīrsul! Ar saknēm jārauļ! Apžēliņ, necel jau tūliņ visu sējumu līdzī! Nu ko tu streijā visas nezāles pa vāgu, ņem smuki klēpī un nespied pie tīrā kreklā!

Kad dārzs bija izravēts, vēl bija jāaplej dažas gurķu dobes. Arī to Voldiņš nespēja izdarīt vecāmātei pa prātam.

— Negāz ūdeni ar tādu šaltī, tu taču aplauzīsi visus stādus!... Un nepilni kā šnabi glāzītē, tā jau no laistīšanas nekas netiek! Vai slinkums ūdeni atnest?

Voldiņš ar šausmām gaidīja, kas būs, kad vajadzēs barot un dzirdināt govī. Kā zināms — kas gaida, tas sagaida.

— Kungs tētīt, nebāz, puika, govij pirkstus mutē! Un ko tu ļauj, lai viņa apgāz ūdens spaini? Ej un tūliņ atnes vēl!

Pēc desmitā nesiena govš aiz garlaicības pūta ūdenī burbuļus un grieza Voldiņam pretī ragus.

— No kuras puses tu lien govij klāt! — vecāmāte iekļiedzās, kad pienāca slaukšanas reize. — Un nestiepies tik tālu nost, neredzi, ka piens šlakstās pārī!

Pievakarē Voldiņš posās uz autobusu.

— Atbrauc jaunredēļ atkal! — vecāmāte mīji sacīja.

— Šorciz gaidīšu ciemos tevi, — mazdēls drusku kaunīgi atbildēja. — Atbraucu tevi lūgt uz svinībām, atzīmēšu disertācijas aizstāvēšanu...

— Atkal tā zinātnei! — vecāmāte sarauca degunu. — Jūs taču neko prātīgu no jauna neizdomājat. Un par ko tad tev tās gudrības ir sacerētas?

— Tēma, vecmāt, nav visai pateicīga: «Optimālākās metodes lauku darbu veikšanai individuālajās saimniecībās mūsdienu apstākļos».

Tā nu iznāca, ka kļuva par kolēģa Herberta Lakstīgalas lielā nolēpuma glabātāju. Atklāti sakot, man bija pilnīgi viens pīpis — ir tam Herbertam kaut kas aiz ādas vai ne. Ka tikai tieku galā pati br sevi... Un āmen. Bet ir taču cilvēki, kam gribas par visiem zināt visu no ā līdz zēt.

— Lakstīgala nejuļķē, nedzer un gar svešiem brunčiem ne-grābstās, — tā mūsu nodaļas sievieši allaž pēc garām pārrunām noslēdza Herberta raksturošanas bilanci. — Bet tā tak nevar būt, ka viņš nav uz kaut ko sīsts. Ja nebijis, sen nojūgtos. Tie, kuriem viss ideāli, labi nebeidz. Priekš līdzsvara vajag atlādēšanos.

Protams, nezinašana drusku traucēja. Pat reizēm traucināja. Nedeva miera. Un visas salēcās, kad ceturkšņa beigās mūs abus ar Lakstīgalu priekšnieks sūtīja komandējumā.

— Nakts... Vilciena riteņi klauz... Ilgas pēc mājām un kaut kā nezināma... Vēlēšanās izkratīt sirdi... Dieva zīmes tādos braucienos cilvēks mēdz par sevi atklāt! Vajag tikai pamudināt. Tā dvēseliski, vispirms kaut ko inīmi pastāstot par sevi, — sievas cita caur citu deva man līdzī ceļamaizi. — Varbūt — skaties pat! pēc apstākļiem — paaicini viņu uz vilciena restorānu un drusku iedzirdi, lai vieglāk pāršķeļas...

To nu gan viņas velti cerēja. Lai es dzirdītu Lakstīgalul Grūtiš taksim taucus. Ja nu būtu diezin kas... Vēl jau gan labākajos gados, bet cik ilgi vairs? Nospriedu, ka iztiksim bez šņabja un bez diplomātijas.

Tikko vilciens sakustējās, ieskatījos Lakstīgalam cieši acīs un spēru vajā:

— Mūsu kantorī visi domā, ka tev nav neviena trūkuma. Es gan tam neticu. Citādi tu nebūtu apprecējies. Visi eņģeļi tak staigā vecpuišos.

— Kā tad, kā nu bez trūkumiem, — Lakstīgala nemaz neizskatījās pārsteigts. — Man ir viens liels, varbūt pat briesmīgs trūkums, un es neviename to neesmu slēpis.

— Skaties! — jutu, ka manī iedegas patiesa interese par Herbertu. — Tad tu esi no rafinētajiem...

— Nē, galīgi ne, — viņš atteica. — Vienīgi mājās tāpēc dažreiz iznāk saskriešanās. Sievai jau es nevaru izstāstīt — kas un kā... Cik reizes esmu taisījis, bet arvien it kā mutei priekšā kāds sprūds aizliek. Un stāvu rāms, lai laulene manī apsaukā. Taisnība jau viņai ir, visi ēd, bet es šņaukājies.

— Apžēlojies, Herbert, ko tad viņi tādu ēd? — pār muguru man aiztecēja skudru bariņš, un septītais prāts jau sāka zibenīgi sacerēt kaut ko briesmīgi šausalīgu.

— Nu, kāpostus taču, ko citu, — Lakstīgala bēdīgs atbildēja. — No laika gala latvieša cilvēkam kāposti gandrīz galvenais ēdiens — svaigi, skābēti, zupā, tīti, šlovēti, šmorēti... Esmu mēģinājis, bet kopš tās reizes šit atpakaļ.

— Ā... Tu būsi redzējis, kā pie kāpostu ēvelēšanas nogriež pirkstu? — Kaut ko līdzīgu man viens reiz stāstīja. — Bet svaigiem jau nav nekāda vaina.

— Ar tiem svaigajiem viss arī sākās... Tiklīdz man degunā tiek kāpostu smaka, tā es — paldies par kūkāmi!

Ieteicu Herbertam ārstēties pret alergiju. Bet viņš tikai pakratīja galvu.

— Tas nav tas. Ja gribi zināt, esmu pat hipnotizēts. Ne velti! Tas dakteris, tas dūmu pūtējs, rokas vien noplātīja — tā persona, viņš teica, ir dikti dziļas pēdas atstājusī jūsu zemapziņā.

— Tu tak nebūsi provēts nosist ar kāpostgalvu!

Viņš paskatījās manī — teikt, neiteikt? — tad atmeta ar roku.

— Ei... Redzi, tu esi dikti pareizi uztvērusi, ka Lakstīgalam sirdsapziņa, tāpat kā gaišā saulīte, nevar būt bez plankumiem... Nu, meitu gēģeris bijis neesmu, bet smukums man allaž acis pievilcis...

Cigāns tajās mājās pie saviem krūmiem nezogot. Un vai es kaut ko jaunu darīju, ja, citā pilsētā komandējumā būdams, dažreiz uz kādu ciešāk paskatījos? Neesmu nevienu krāpis un precēt solījis — kā dieva priekšā!... Un tomēr liktenis man atmaksāja uzreiz un negaidīti, kā «Sprinta» vinnestā, protams, tikai ar mīnusa zīmi. Tajā pašā pilsētiņā, uz kurieni patlaban mūs ved vilciens.

Atminu, ierados tur norudenī, tāpat kā tagad. Vakarā likos šaurajā viesnīcas gultelē labā garstāvoklī un gaidpīlnu sirdi. Man šķita, rīts sniegs kaut ko tik skaistu un neparastu, ka... Nē, man nebija nekādu siržulauzēja plānu, sargi dievs! Taču neliegšos, pretī turēties negrasiļos, ja, pasauli un cilvēkus izzinot, gadītos sastapt kādu jauku būni.

Un iznāca tā, ka gadījums nāca pretī, spēka pielikšanas punktu novietodams taisni pretī viesnīcas durvīm. Kad es ritā pa tām izgāju, mani apziļbināja smails. Tas rotājās jaunas, slaidas gaišmates sejā. Izskatījās, ka skaistule gaidījusi taisni mani, jo labrītu deva bez vilcināšanās. Protams, es atņēmu, tūda! ar skubu pāršķirstīdams atmiņas grāmatu — kur un kā mēs būtu iepazinušies. Laikam jau to pašu darīja arī šī debesu būtne, jo nedroši bilda:

— Jūsu seja man šķiet pazīstama...

— Vai atgādinu kādu kinoaktieri? — centos jautājumā ielikt zināmu devu ironijas, jo antiņa loma nebija pieņemama. Taču viņas atbilde atbrūvoja pilnīgi un negrozāmi.

— Nu nē. Jums ir vienkārša, godīga cilvēka seja. Atvainojiet, tas ir ikdienišķi, bet piesaista. Ievēroju jau vakar, kad gājāt garām, piedodiet...

Viņa pagriezās, Isajiem svārciņiem noplīvojot, pārmeta pleciem garus, zeltainus matus, viegli sašūpoja gurnus un... Nē, tā palaist projām šo neparasto meiteni vai sievieti es nedrīkstēju! Sava vīrišķo uzvaru pieredze man, protams, bija, apzinājos arī savu vērtību, tāpēc liku visu lietā.

— Paklausieties, hm, nezinu, kā jūs sauc, — teicu pēc iespējas val-

donīgi — kā jau vīrietim klājas! — patlaban mani gaida steidzamas darīšanas, — iemetu aci pulkstenī, — bet pēcpusdienā varbūt izbrīvēšos. Reti gadās satikt meiteni, kura ievēro vienkāršu cilvēku, kas nelidzinās kinoaktierim.

Viņa paspēra vēl vienu soli uz priekšu, tad apgriezās.

— Es nezinu, nūdien... Laikam jūs mani pārpratāt... Taču, iespējams, ka tomēr sapratāt. Es tiecu dzīves uztveres kopībail — Viņas acis kaut kas iemirdzējās. — Zināt, ja vien varat, tieciet brīvs pusdienlaikā. Vienos. Citādi var būt par vēlu... Un mani sauc par Neldu. Gaidīšu tur, — viņa pameta ar roku uz viesnīcas stūra pusi un metās skriet. Kamēr gaišmatainais eņģelis iegriezās šķērslielīdā, paspēju novērtēt — viņas augums bija ideāls.

Vienos! Uzsiņu pats sev deguna priekšā knipi, ievilku elpu un metos iekšā priekšnieka uzticētajā sagādes operācijā. Un lai viens cilvēks man mēģina teikt, ka jaunības eliksīrs neuzlādē! Neldu nesaticis, es nemūžam nebūtu tik isā laikā izsilis divus vagonus ar spundētiem dēļiem — brīnumi nenotiek. Bet nu dabūju visu gatavu kā faķirs.

Sagādnieku aprindās nedzirdētā panākuma samulsināts, apsēdos kafejnīcā sakopot domas. Nu, vai vakardienas nojauta mani tika maldinājusi? Biju diezgan pašpārliecināts lielos vilcienos, kā saka, taču uz Neldai līdzīgām centos neskatīties — no tām reizēm, kad esi izgāzies, tak katrs kaut ko mācās... Jā, bet kā viņa skatījās mani! Kā zaigoja viņas mati!! Un acis!!! Un... Vēsais prāts man teica, ka tādai jau gan pietūdzēju netrūkst. Taču, ja viņa uzrunāja, tad mani tomēr bija kaut kas sevišķs, kā pietrūkst tiem dendijiem!

Uz ielas stūri pie viesnīcas būtu skrējis kaut tūlīt, bet piebremzēju — neesi puika, ieturī intervālu. Vārdu sakot, es biju precīzs ka

vecēva Svices pulkstenis — taisni vienos nulle nulle tuvojos norunātajai vietai, ar acīm meklēdams pievilcīgo stāvu. Vai viņa būtu mani piemulkojusi? Galīgi tukšs. Tikai tāda kā saldējuma tirgošanas lete un... Aiz šīs letes starp augstām kastu grēdām stāvēja Nelda baltā uzsvārcī un smaidīja kā visas astronomijai pazīstamās saules kopā.

— Ko jūs te darāt? — man mulķīgi paspruka. Es pat nebiju mēģinājis iedomāties, ar ko viņa nodarbojas. Vai tad nepietika, ka smuka...

— Tirgoju kāpostus, — viņa atsaucās tik liksmi, ka es uz karstām pēdām sapratu — visi citi darbi šajā pasaulē ir špicikas vērtībā.

— Nu, un kā veicas? — atzišos, arī mans otrs jautājums nebija nekāda pārle. Parasti maļu bez apstājas tā, ka sieviešiem acis pakausī pagriežas, bet nupat kā pēdējais pākis!

— Vispār nekā, — Nelda atbildēja kā skolnice. — Ja tikai nebijis tās nelaimes ar kasi... Apkārtējās iestādēs tūlīt sāksies pusdienu laiks. Man sastāsies rinda, un piecpadsmit minūtēs krājumu iztirgošu pa tiro. Tepat pagrabā, — viņa parādīja ar roku uz viesnīcas pusi, — ir rezerve. Tikai jāaiziet pakal un jāatstumj. Tas nav grūti, bet posts ar šito, — viņa pažvadzināja karameli «Piena gardums» skārda kārbu. — Te man glabājas ietirgotā nauda. Atstāt nedrīkst, jo manai lelei nav nekā slēdzama. Kapatā arī neliēn. Taisni negāls. Un tad es nodomāju, — viņa pacēla pret mani savas debeszilās acis, — un tad es nodomāju, — Nelda gandrīz čukstēja nosarkdama, — varbūt jūs pasargātu kasi, kamēr es atstumju ratiņus ar kāpostiem...

Nē, šis bērns patiesi nebija no šīs pasaules. Man saņņaudzās rikle, tik aizgrābts tiku. No tādas liras nevainības un skaidrības. Un es sajutu sevī tādu spēku, ka būtu varējis uzcelt plecos visas šīs kāpostu kastes, bet pašu Neldu uzsviest līdz mākoņiem un pēc tam kā pūciņu atkal satvert.

— Paklausieties, Nelda, — es, protams, neizrādīju viņai, ko jūtu. Runāju mierīgi un pat mazliet garlaikoti. — Varbūt darīsim tā — jūs sveriet un skaitiet, bet es atstumšu tos ratus. Ies veicīgāk.

— Ja nu jūs...

— Herberts.

— Ja nu jūs, Herbert, tā domājat...

Pagraba kārtību apskatījis, izsecināju, ka šejienes lirdzniecības vadītājiem vajadzētu nedot ēst un ausi kliegt. Kā ne. Kāposti sagāzti lielā gubā. Jukām ļabi un puvuši. Līdzās mētājās pusizjukušas kastes.

Bet tā vēl būtu pusbēda, ja Neldas pieminētie rati neizrādījušies ķerra ar vienu rokturi. Otrs atskabargaini nolauzts. Klusām visus velnus piesaukdams, kaut kā uziiku divas kastes un stūmu, lādēdams cilvēkus, kuri Neldai liek strādāt tādos apstākļos. Uzskatīdams sevi par diezgan lielu speciālistu cilvēku pazišanā, nospriedu — laikam jau meičas liktenī kaut kas izlūzis, ja viņa metusies pie šī kāpostu pagraba. Kamēr biju aizcīnījis ķerru līdz letei, sapratu, ka esmu nolēmis vienmēr būt Neldai līdzās, viņu sargāt un balstīt. Lai arī ko tas maksātu!

Bet izskatījās, ka kāpostu lirdzniecību pilsētā nupat pārņēmusi depresija. Pie Neldas nebija ne vēsts no pircēju kņadas. Pāris sieveles piegāja, parakņājās un vieba degunus. Nelda arī neko priecīga vairs nelzskatījās. Taču drošināja pati sevi:

— Nekas, varbūt uz vakarpusi būs vairāk ļaužu, tad es savilkšu galus.

— Plāns? — man lieta bija skaidra.

— Kā tad, — viņa ar smaidu centās slēpt rūpi. — Priekšnieks dikti stingrs, atļaut vien solās... Vēl vakar...

Man šķita, viņa tūlīt iešņukstēsies.

— Ziniet ko, Nelda, — apņēmīgi teicu, — to prieku mēs viņam nešāgādāsim. Līdz vakaram iztīngosim pagrabu tukšu. Tā!

Viņa skatījās manī platām acīm. Bet es vairs nebiju noturams. Lēti aizstiepu līdz pašam ielas krustojumam. Piecās minūtēs piegāzu to pilnu ar mūsu necilo preci — neiepircies cilvēks garām tikt nevarēja! Kopš pasaules pastāvēšanas taisni šajā pilsētā kāpostu reklāma piedzīvoja sava uzplaukuma kulmināciju.

Kur mani tas viss radās! Es skaļi stāstīju, ko var pagatavot no kāpostiem. Kā tie sievietēm uzlabo sejas krāsu un piešķir šarmu. Uz

fidzenas vietas sacerēju stāstīgu par neceļos pakļidūšu vīru, kas atgriczās pie sievas, kad tā bija sākusi trisreiz diena ēst dažādi pagatavotus kāpostus. Metu ar aci garāmejošiem vīriešiem un noslēpumaini ēukstēju — o, ja stīprais dzimums zinātu, ko visu līdz sirmam vecumam vajadzīgu satur kāposti, o, tad stīprais dzimums savām rocinām būtu uzplēsis visas pasaules atmatas un apslādijs tās ar kāpostiem...

Bārstīju komplimentus pircēju rokām, Irizūrām, mazbērniem un dievs zina kam vēl. Visheidzol pačukstēju kādai tantīnai, ka šie ir pēdējie kāposti tuvākajos piecos gados.

Jā, kaut kas tāds te vēl neesot bijis piedzīvots. Pēc kāda laiciņa pie mūsu tirdzniecības punkta ieradās milicijas patruļa, lai nomierinātu kaislības un regulētu pircēju plūsmu. Satiksmi nācās novirzīt blakus ielā, jo kāpostu pircēju pūlis bija pārplūdinājis visu kvartālu.

Diena sliecās uz vakaru, bet mēs pat iepikstēties nedrīkstējām par tirgošanās beigšanu — publika mūs nolīnēdu. Es krāvu un stūmu. Neida svēra un skaitīja. Tikai isiem lāgiem mēs kā sazvērnieki sametāmies acīm. Biju gatavs pārvest šurp visus zemeslodes kāpostus. Redzējusi te mani sieva, viņa nenolicētu, ka šis spēkamitriķis ir tas pats Herberts Lakstīgala, kas ar paklāju sitamo divas stundas tizli patijā balkona režģim pāri pārmeto grīdeciņu...

— Viss! — es teicu Neldai, atķerrojis divas pēdējās kastes. Pūlis neticēja, apsūdzēja mūs deficīta slēpšanā, ievēlēja pagraba revidēšanas komisiju. Tā atnāca, paskatījās, izgrāba pēdējās, ne pārāk svaigās lapas.

— Herbert! — kad pircēji negribīgi izklīda, Nelda mani klusām uzrunāja. — Herbert, man vienkārši trūkst vārdu, lai...

— Nu, plāns ir? — Likos uzsvērti vienaldzīgs. — Zūksnis izskatās pamatīgs. Tas jānodod drošās rokās. Un vienai ar tādu kapitālu stalgāt apkārt nebūtu prātīgi, vai ne? Labprāt piesakos miesassargos. Ja vien neiebilstat, protams...

— Nē, ko jūs, — viņa jaukl pīcsarka un skatījās sāpš. Nē, viņa skatījās uz maniem bikšu galēm. Paskatījos arī es. Nolāpītie kāposti

un pagraba dubļi tur bija atstājuši neglītas pēdas. Skaidrs, tāds ē-
tābil Neldai ļoti līdzīgs. Bet pēc britiņa gan. Un viņa mule
solījās tās desmit minūtes pagaidīt, kamēr lepat viesnīcā savedīša
kārtībā savu garderobi.

Uzskrēju trešajā stāvā kā suņu plēšls, aizsēties prasīju dežūrtan-
tiņai suku un gludekli. Veča tauņājās, slēgdama skapi un pie sevis
kaul ko purpinādama. Atļāvos atgādināt, ka steidzos. Viņa paskatījās
mani un pavīpsnāja.

— Uz kurieni nu? Ar kāpostiem tak ir cauri. Liecies tik gultā. Rit
nevarēsi duku atvilkt — rāvies kā senāk pie rijas kulšanas. Un to
es tev, dēls, droši saku — tu esi pats denktākais no tiem, kuri mums
šajā sezonā bijuši. Lai arī tev pirmā jaunība cauri. Man ir acel

— Labi jau labi! — Zeme svila man zem pazolēm. — Gludekli un
suku, es jau jums teicu!

— Tu varbūtās Neldiņai par brūgānu taisies? — tante smējās
pavisam atklāti. — Nē, ir gan tas vīriešu dzimums dulls, iekrit itin
visi! Man ir acel

— Es jūs palūgšu!

— Lūdz vien, dēliņ, droši. Jo Nelda ir
mana mazmeita. Tāpēc varu pastāstīt, kā
viņš sanāk... Smuka jau viņa ir, mūsu
Neldiņa. Skolā skuķim mēģināja jaukt
smadzenes, lai mācoties par aktrisi. Tak
viņa izrādījās prāliģa un skolojās par
grāmatvedī. Apprecējās arī labi, ar mūsu
pašu puisi. Bet tad dieviņš no viņiem
aizgriezta savu vaigu — Neldiņas vīru
iecēla par sagādes kantora priekšnieku...

Kas tur sliktis, tu teiksi? Visādi nekas,
bet rudens pusē negals — nevar iztirgot
kāpostus. Pūst kopā. Šis mājā plēs ma-
tus un liek Neldai kaltēt sausiņus — bū-
šot jāiet aiz rūtiņloga. Tad nu Neldiņa
vienreiz saka, lai ļaizot šo ple tirgoša-
nas, šī parādīšot, kā vajag. Laist var,

bet ko tu, bērniņ, parādīsi? Strādnieku nav. Kas tev pievedīs, kas līdzēs? Un galvenais — kas pirks? Te visiem pašiem dārzeļi, cik nu tas pilsāts liels.

Zēl man tā Neldiņas vīra, gribas tak bērniem kaut kā līdzēt. Sēžam abas ar Neldiņu un štukojam — ko nu? Paga, es saku, varētu mēģināt tos palīgus tepat viesnīcā dabūt. Tādus sliprus un ne pārāk muļķus, bet kuri uz sieviešiem krīt.

Nu re, dēliņ, — es noskatu, Nelda paķer uz āķīti. Un tālāk viņš iet, kā nu kurā reizē dieviņš licis. Vai, te viens bija pirms tevis... Cīrksl Noīrēja kravas taksī, pats nopirka visus tos kāpostus un aizšķūrēja nezin kur. Lai tik Neldiņu priekšnieki nerātu. Man ir ace tos dullos noskatīt, neņem jaunā, dēliņ. Ļaudis jau arī to zina, sā-kumā nāk tikai paskatīties, bet tad reizēm nez kas uznāk un sāk pirt kā traki. Pats redzēji šodien. Smukil Un nevienam nekāda sliktuma. Tu, rau, dabūji kaulus izvingrināt un sirdi nokulināt, vai ne? Valstij ienākums un sagādes kantorim prēmija. Labi visiem. Paldies, dēliņ, ka papriecināji arī mani priekš miršanas!...

Man gan nebija labi. Man bija briesmīgi slikti. Kā vēl nekad. Ilgas nedēļas naktī trūkos no miega, jo sapņos redzēju pats sevi no malas — kā reklamēju tos nešķīstos kāpostus, kā skrēju ar ķerru, kā vandījos pagrabā, kā man likās, ka Nelda raida apbrīnas pilnus skatienus...

Zobus griezdam, atcerējos, cik ļoti esmu pats sev paticis. Muļļa un duraksl Ko es vispār zināju no pasaules, bezmaz pusi mūža nodzīvojis? Un, ja tā padomā, tad visi sievieši, kurus es biju pazinis, tā vien rādās, tika mani izmantojuši pie kāpostu tirgošanas... Vai tā nav vīstrakākā mafija?

No tā laika uz meitiešiem neskatos un kāpostus neēdu. Lai mani ņem un pakar sausā kokā!

Pilsētā icbraucām vēlu vakarā. Viesnīcā pārgulējuši, no rīta gājām darīšanās.

Herbertu gaidīdama, pastaigājjos pa ielu parādes durvju priekšā. Tā kā nāca rudens, turpat aiz stūra līrgoja kāpostus. Pārdevēja, apalīga gaišmate, kā garlaikodamās miņājās gar savu precī, brižam pamezdama skatu viesnīcas logos. Viņa nepārprotami kādu gaidīja.

Bez vārdiem.

V. Ardašova

J. OSMANIS

DARBA VINGROŠANA

Es neatceros labi vairs,
Kas tā par telpu bija,
Bet tas bij kādā iestādē,
Kur iespieddarbus sijā.

Pie durvīm pienāku: tuk—luk...
Un pēkšņi zīmi manu —
Slāvis rakstījis: biedri aizņemti
Ar darba vingrošanu.

Jau griežos prom. Kā traucēt var
Šo lietu kolektīvo?
Te ieklausos: aiz durvīm dzied,
Dzied skaļi: sveiks lai dzīvot...

Tad šajā atmiņvīzijā
Es redzu: iekšā speros...
Kas tālāk izli notika,
Jau teicu — neatceros...

A. VECKUMELIS

Skečs

Darbojas:

MIETIŅS — kurjers
MURKALIS — administrators
KRADZIŅS — juriskonsults
ZIKSTE — ekonomiste
ČUKURĀBOLS — kantora
priekšnieks

Filiāles direktora Čukurābola kabinets. Durvis. Logs. Rakstāmgalds. Vairāki krēslī Nelliels galdiņš. Kabinētā neviena nav.

Durvis lēnām pavaras, un Zikste pabāž galvu. Redzējama, ka direktora kabinets ir tukšs,

viņa atver durvis. Vienā rokā viņai ir rožu buķete, otrā tīklīšs. Tiklīgā torte, šampanieša pudele un zīdpapīrā ietītas glāzes.

Zikste (pamāj ar rozēm). Nesiet iekšā! Mudīgi!

Murkalis un Krādziņš stendami ienes televizoru.

ZIKSTE. Lieciet tai!

Nesēji noliek televizoru tur, kur Zirkste norāda.

KRĀDZIŅŠ. Uh, bija gan steplens!

Zikste noliek nesamos uz galdīņa.

ZIKSTE. Jānoskaņdro, vai direktors no rakstāmgalda varēs televizoru redzēt. Tas ir ļoti svarīgi!

Nosēžas aiz rakstāmgalda.

ZIKSTE. Noliec vaifrāk pa labi!

Krādziņš un Murkalis pārvieto televizoru.

ZIKSTE. Par daudz! Drusku pa kreisi!

Krādziņš un Murkalis pārvieto televizoru.

KRĀDZIŅŠ. Nu?

ZIKSTE. Kārtībā. Drīz viņam jānākl!

Krādziņš, Murkalis un Zikste iztīn no papīriem glāzes un griež gabalos torti.

MURKALIS. Kas teiks apsveikuma vārdus?

KRĀDZIŅŠ. Cienījamākais un vecākais mūsu filiāles darbinieks, Tātad jūs, kolēģi Murkalī!

MURKALIS. Paleicos. Man tomēr šķiet, ka runāt vajadzētu kolēģei Zikstei, viņai ir ļoti laba dikcija.

ZIKSTE. Nekādā gadījumā! Dāmas nerunā, dāmas pasniedz ziedus. Lai runā kolēģis Krādziņš, viņš ir emocionāls.

MURKALIS. Pareizi! Krādziņš ir ļoti emocionāls.

KRĀDZIŅŠ. Ko jūs, ko jūst!

ZIKSTE. Daudz jārunā jums nebūs. Pasakiet dažus izjustus vārdus. un diezgan.

KRADZIŅŠ. Es tiešām nezīnu... Bet ja nu man sajūk?
MURKALIS. Tad mēs sāksim dziedāt un viss būs kārtībā.
ZIKSTE. Dziedāt vajadzēs tik un tā, Mēs, protams, dziedāsim;
«Sveiks lai viņš dzivo!»

KRADZIŅŠ. Es nevaru noturēt meldiņu. Ne un nef
MURKALIS. Tas nekas, velciet citiem līdzī, un būs labi.
Zikste izņem no somiņas topdakšu, uzsit un pieliek Krādziņam
pie auss.

ZIKSTE. Dzirdat? Ā-ā-ā!

KRADZIŅŠ. Ā-ā-ā!

ZIKSTE. Tātad šajā topkārtā, lūdzu!
Paklusām dzied. Krādziņš un Murkalis arī dzied, bet nepareizi.
Dziedāšanas brīdī pavaras durvis un ienāk Mietiņš.

MIETIŅŠ (aizkustināts). Nē, to es nebiju gaidījis!

MURKALIS. Ko tu nebiji gaidījis?

MIETIŅŠ (slauka ar mutautiņu acis). Ka mani... vienkāršu kur-
jeru... tik sirsnīgi... Tas laikam ir krāsainais televizors... Paldies,
paldies, mīlie kolēģi!

ZIKSTE. Pagaidi, Mietiņ! Kāds tev sakars ar televizoru?

MIETIŅŠ (pārsteigts). Kāds sakars? Šodien ir mana dzimšanas
diena. Man paliek sešdesmit četri gadi! Kā televizoru ieslēdz?

KRADZIŅŠ. Sešdesmit četri gadi — tā taču nav apaļa jubileja!
Sādās reizēs tik lielas dāvanas nepasniedz.

MIETIŅŠ. Bet šodien aprit tieši pieci gadi, kopš es noslēdzu dzi-
vības apdrošināšanas līgumu!

MURKALIS. Mīļais Mietiņ, mēs tevi apsveiksim un apdāvināsim
nākamgad tavā sešdesmit piektajā jubilejā.

ZIKSTE. Jā, jā, nākamgad noteikti!

MIETIŅŠ (sašjūk). Ak nākamgad... Bet kam tad ir domātas tās
rozēs, torte un televizors?

KRADZIŅŠ. To tev pašam vajadzētu saprast.

MURKALIS. Ko nu viņš saprot no jubilejām!

ZIKSTE. Mēs šodien apsveiksim mūsu direktoru!

MIETIŅŠ. Cukurābolu? Paga, paga, jūs kaut ko pūtrojat! Vļņam
šodien jubilejas nav.

KRADZIŅŠ. Ir gan — šodien pāiet tieši desmit gadi, kopš Cukurābols tika iecelts par mūsu filiāles direktoru.

MIETIŅŠ. Tādās reizēs televizorus nedāvina.

MURKALIS. Ko tu saproti no dāvināšanām. Negrābsties ap kloķiem!

KRADZIŅŠ (paskatās pa logu). Kuru katru brīdi viņam jābūt... Pasteigsimies, kolēģi, pasteigsimies!

MIETIŅŠ (pēta televizoru). Ar šito laikam regulē skaņu...

MURKALIS. Liec mierā televizoru! Starp citu, vai tu esi pado-mājis, cik daudz spēka un laika Cukurābols ir veltījis mūsu filiālei?

ZIKSTE. To viņš nav padomājis. Nebāz pirkstus pie ekrāna!

MIETIŅŠ. Es arī mūsu filiālei esmu veltījis ļoti daudz spēka un laika. Ar kuru kloķīti ieregulē krāsas?

KRADZIŅŠ. Ar šito. Paklausies, Mietiņ, tu mūs drusku traucē. Atnāc vēlāk, kad apsveikšanas oficiālā daļa būs beigusies.

MIETIŅŠ. Kā nu ne, noteikti atnākšu. Bet šifā tērēties jums tomēr nevajadzēja.

MURKALIS (sadosmots). Nerunā tik dumji! Vakaros, kad tu jau guli un krāc...

MIETIŅŠ. Es nekrācu!

MURKALIS. ... kad tu jau guli un nekrāc, Cukurābols vēl strādāt!

KRADZIŅŠ. Tev vajadzētu atcerēties, cik direktors ir precīzs!

ZIKSTE. Un principiāls!

MURKALIS. Un iekauts!

MIETIŅŠ. Taisnība, taisnība! Bet izgāzt tādu naudu...

ZIKSTE. Nevajag domāt tikai par naudu, nauda nav galvenais!

KRADZIŅŠ. Galvenais ir dāvināšanas prieks. Vai tu vispār zini, kas ir dāvināšanas prieks?

MIETIŅŠ. Zinu! Man kādreiz bija suns, tāds nejauks lops, saprotiet. Slapināja istabā. Tad es viņu ņēmu un uzdāvināju švāģerim. Kas tas bija par dāvināšanas prieku! Vai tā torte ir ar mandeļiem vai riekstiem?

ZIKSTE. Ar riekstiem. Nē, tu tomēr nezini, kas ir dāvināšanas prieks. Tā ir vēlētānās darīt otram prieku.

MURKALIS (Mietiņam). Necilā pudeli, tikmēr cīlāsi, kamēr nome-tīsi un saplēsi!

MIETIŅŠ. Sampanieša pudeles nepļīst. (Skatās etiķeti.) Tas ir pussausais. Pussausie ir vislabākie... Es redzu, jūs esat sirsnīgi cilvēki.

KRADZIŅŠ (jautri). Ja mūsu Mietiņš kādreiz kļūs tikpat apzinīgs, principiāls un fejuģīgs kā direktors Cukurābols, mēs viņam arī dāvināsim televizoru!

MIETIŅŠ. Krāsaino?

ZIKSTE. Noteikti!

MIETIŅŠ. Tad es lūlīt kļūšu tikpat apzinīgs, principiāls un fejuģīgs kā direktors Cukurābols!

Visi smejas.

MIETIŅŠ. Interesanti, vai viņš šīto televizoru ņems līdzī uz jauno darbvietu?

Smieklī tūdaļ apraujas.

MURKALIS. Ko tu muldī?

MIETIŅŠ (izbīstas). Neko, neko, es neko neesmu teicis!

Iet uz durvju pusi.

KRADZIŅŠ. Pagaidī! Kas tā par direktora jauno darbvietu?

MIETIŅŠ. Gan jau uzzināsiet, gan jau...

ZIKSTE (saņem Mietiņu aiz elkoņa). Nāc šurp, mīļais draugs, parunāsim prātīgi. Kas tev teica, ka Cukurābols aiziet uz jaunu darbvietu?

MIETIŅŠ. Nevienš nav teicis. Kurjeram nevienš neko nesaka.

MURKALIS. Skaidrs. Viņš ir nesis dokumentus un izlasījis, ka Cukurābols aiziet. Mietiņš vienmēr slepus lasa dokumentus.

MIETIŅŠ. Vienmēr nel

ZIKSTE. Lūdzu, nogaršo vienu tortes gabaliņu!

MIETIŅŠ. O, riekstu tortel!

Ed torti.

ZIKSTE. Tātad Cukurābols tiešām aiziet?

MIETIŅŠ (čukst). Starp mums runājot, jā... (Skaļi.) Bet es nekā neesmu teicis!

MURKALIS. Un kur viņš aiziet?

MIETIŅŠ. To es nezinu.

ZIKSTE. Paņem vēl vienu gabaliņu!

MIETIŅŠ. Pateicos! (Paņem otru tortes gabalu. Cukst.) Viņš aiziet uz pirti!

Visi skatās.

KRADZIŅŠ. Ko tu teici, uz pirti?

MIETIŅŠ. Es viņam vakar jautāju «Uz kurieni jūs, biedri Cukurābol, aizējat?» Un viņš man atbildēja «Es aizēju uz pirti!»

MURKALIS. Tā lieta ir skaidra. Pirts direktors nopelna apmēram tikpat, bet krepķu viņam ir simt reizes mazāk. Cukurābola vietā es jau sen būtu aizgājis par pirts direktoru!

MIETIŅŠ. Es arī!

KRADZIŅŠ (nikni). Kāpēc tu mūs ātrāk nebrīdināji? Tu taču redzēji, ka mēs vācam naudul!

MIETIŅŠ. Redzēju gan.

MURKALIS. Un turēji muti! Tas, Mietiņ, ir zemiskil!

MIETIŅŠ. Es domāju, ka jūs man gribat pirkt dāvanu sakarā ar sešdesmit četuro dzimšanas dienu.

ZIKSTE. Svētā vientiesībā!

KRADZIŅŠ. Par Mietiņa vientiesību nebūtu ko brīnīties. Par jūsējo gan!

ZIKSTE. Es nesaprotul!

KRADZIŅŠ. Jums taču radās ideja par televizora pirkšanu, vai ne?

MURKALIS. Kā tad! Nu tik pirks, nu tik būs... Jūsu vietā es trīsreiz padomātu, pirms nāktu klajā ar tādu stulbu ideju!

ZIKSTE. Bet kas vāca naudul?

MURKALIS. Man cits nekas neatlīkal! Ja es nebūtu vācis, jūs vēlāk pielīstu Cukurābolam un teiktu (saldā balstiņā): «Mēs gribējām jums dāvināt televizoru, bet Murkalis nevāca naudul!»

KRADZIŅŠ. Uz to viņa ir spējīga. Lidēja un tenku vācelet!

ZIKSTE (joti uztraukta). Tūlīt atvainojieties!

MIETIŅŠ (ēzdams torti). Kuš, kuši! Tik svīnīgā brīdī lūdzu izlīkt bez asumiem!

ZIKSTE. Atvainojieties!

KRĀDZIŅŠ. Nenāk ne prātāl! Vai jūs visiem nestāstījāt, ka es esot brunču mednieks?

ZIKSTE. Bet - jūs stāstījāt, ka Murkalis esot slepens alkoholiķis!

MURKALIS. Nelicu savām ausīm! (Draudīgi tuvojas Krādzīgam.) Jums, mans mīlais, vajadzētu vilkt pa purnul!

MIETIŅŠ (torfēs gabalu vicinādams, metas starpā). No, no, not! Tikai bez rokām!

KRĀDZIŅŠ (kļiedz). Es pieprasu, lai Murkalis man atdod divsimt piecdesmit rubļus!

ZIKSTE. Man arī! Tūlīt!

MURKALIS. Kāda nekaunība! Vai es to naudu sev ņemu?

KRĀDZIŅŠ. Es tiku piekrāpts! Jūs man teicāt, ka televizora dāvināšana atmaksāšoties desmitkārtīgi.

MURKALIS. Apžēlojieties! Neviena taču nevarēja paredzēt, ka Cukurābols mūsu filiālē vairs nestrādās!

ZIKSTE. Atdodiet naudu!

KRĀDZIŅŠ. Es iešu pie prokurora!

MIETIŅŠ. Mīlie kolēģi! Visu var nokārtot! Naudīņa būs.

MURKALIS. Gudrais atradies. Tu maksāsi?

MIETIŅŠ. Un kāpēc ne? Es televizoru atpirkšu.

KRĀDZIŅŠ. Ideja! Bet vai nauda tev ir?

MIETIŅŠ. Šodien es saņemu dzīvības apdrošināšanas prēmiju. Re!

Izvelk no kabatas trīs simtņiekus.

ZIKSTE. Par maz, Mietiņ, par maz. Televizors maksāja septiņi simti piecdesmit.

MIETIŅŠ. Tik daudz maksā jauns. Sis ir lietots.

MURKALIS. Oja, kas viņu lietoja?

MIETIŅŠ. Televizors ir vests, kratīts, taustīts...

MURKALIS. Tu pats viņu taustījī!

MIETIŅŠ. Tas nemaina lietas būtību. Tātad trīssimti rubļu. Katram pa simtņiekam, Padomāji, cik liela naudai!

Noliek uz galda trīs simtņiekus.

ZIKSTE. Izslēgts!

KRADZIŅŠ. Pilnīgi izslēgts!

MURKALIS. Galīgi izslēgts!

MIETIŅŠ. Labi, lai iet vēl pa desmitniekam!

Uz katra simtnieka noliek desmitnieku.

ZIKSTE. Komisijas veikalā mēs par televizoru dabūsim pieci simti.

MURKALIS. Vismaz!

MIETIŅŠ (paskatās pa logu). Re, Cukurābols nākl! Lai televizors tiek viņam. Būs pirti ko paskatīties!

KRADZIŅŠ. Plānprātīgi!

Paķer vienu simtnieku un desmitnieku.

MURKALIS. Jāglābj, kas vēl glābjams!

Paķer otru simtnieku un desmitnieku.

ZIKSTE. Un tomēr tas ir ārprāts!

Paķer atlikušo naudu.

MIETIŅŠ. Dodiet man rozes! Tā... Un tagad uzmanību!
Ienāk Cukurābols.

MIETIŅŠ (priecīgi). Biedri direktor, kolēģi! Man uzdāvināja televizoru!

CUKURĀBOLS. Televizoru? Jums?

MIETIŅŠ. Sodien ir mana sešdesmit ceturtā dzimšanas diena, un šodien paiet pieci gadi, kopš esmu noslēdzis dzīvības apdrošināšanas līgumu!

CUKURĀBOLS. No sirds jūs apsveicut! (Spiež Mietiņam roku.) Man tiešām neērti — visi jūs atcerējās, bet es...

ZIKSTE (vēsi). Tādas lietas direktoram gan būtu jāzina.

CUKURĀBOLS. Jums taisnība... Ļoti neērta situācija... Acimredzot es kļūstu aizmāršīgs.

MURKALIS. To nevar noliegt. Jūs esat arī aizmirsis mūs brīdināt par savu aiziešanu.

CUKURĀBOLS. So jautājumu galīgi izlēma tikai vakar.

MIETIŅŠ. Man ļoti žēl, ka biedrs Cukurābols aiziet. Un jums?

KRADZIŅŠ (drusku apjucis). Hm... Kā lai to saka... Biedra Cukurābola laikā filiāle divas reizes tik tikko izpildīja plānu.

CUKURĀBOLS. Taisnība. Toreiz mēs nesaņēmām materiālus,

ZIKSTE. Talantīgs vadītājs materiālus sagādā savlaicīgi.
MURKALIS. Turklāt jūs trīs reizes esat nokavējis darbu.
CUKURABOLS. Vai tiešām trīs?

MURKALIS. Man ir pierakstīts. {Izvelk piezīmju grāmatiņu.}
Pirms deviņiem gadiem vienreiz, pirms četriem gadiem otrreiz un
šodien trešoreiz. Tas ir nepiedodami.

KRADZIŅŠ. Jums patīk jaukties savu padoto personiskajā dzīvē.
Atcerieties, kad es šķiros no trešās sievas, jūs uzskatījāt par iespē-
jamu man atgādināt, ka labas Hetas esot trīs, bet tikai trīs. Sis
mājiens mani dziļi aizskāra.

ZIKSTE. Jūs esat kašķīgs un plekasīgs. Kad es toreiz adīju jaunu
džemperī, jūs man jautājāt, vai to nevarētu darīt pēc darba. Bet
jūs pats, ja vien prastu adīt, arī būtu adījis darba laikā.

MURKALIS. Noteikti Aditu, ka čab vien!

CUKURABOLS. Es tiešām nezinu... Lai nu būtu kā būdams, bet
pateicos par atklātiem vārdiem.

KRADZIŅŠ (ironiski). Lūdzu, lūdzu! Un jaunajā darbavietā papū-
lieties strādāt apzinīgāki!

CUKURABOLS. To es apsolu. Nākotnē šad tad ieradīšos paska-
tīties, kā jums klājas.

ZIKSTE. Sevišķi sajūsmināti mēs par to nebūsim.

MURKALIS. Vismaz es ne.

KRADZIŅŠ. Kas attiecas uz mani, tad es šādās apmeklējumu
reizēs būšu saslimis.

MIETIŅŠ. Bet es jūs gaidīšul!

CUKURABOLS. Paldies, Mietiņ! Jā, iegriezties man tomēr nāksies.
Interesēšanās par filiāles darbu ietilps manos dienesta pienākumos.

KRADZIŅŠ. Kā jūs teicāt — pienākumos?

CUKURABOLS. Nuja. Es tagad esmu mūsu apvienības ģenerāl-
direktors.

Zikste lēnām atslīgst krēslā, Murkalis ķer roku pie sirds, bet
Kradziņš sāk žagoties.

KRADZIŅŠ. Hik... atļaujiet man pirmajam, hik... jūs apsvēkt...

CUKURABOLS. Pirmais mani apsvēica Mietiņš. Jau vakar.

MURKALIS. Jau vakar? Tātad viņš zināja, ka jūs esat ģenerāldirektors?

CUKURĀBOLS. Bez šaubām.

ZIKSTE. O, kāda nelietībat!

KRĀDZIŅŠ. Cik... hik... zemiska rīcībat!

MURKALIS. Mietiņ, fo nu gan mēs no fevis negaidījām!

CUKURĀBOLS. Nu, nu, nevajag pārspilēt! Tas nav nekas slikts, ka kurjers pirmats apsveic ģenerāldirektoru.

MIETIŅŠ. Un tagad uz manu dzimšanas dienu ledzersim šampānietil!

CUKURĀBOLS. Ar priekul!

Mietiņš izšauj korķi un pielej glāzes.

CUKURĀBOLS. Uz Mietiņa veselību!

Visi, izņemot Mietiņu, paceļ glāzes.

Cukurābols sāk dziedāt: «Sveiks lai viņš dzīvo!» Murkalis, Zikste un Krādziņš, nikni skalīdamies uz Mietiņu, viņam dzied līdz.

STARP CITU

Laiks! Kā skrien laiks! It kā tam nebūtu laika.

Pērtiķi, kurl strādāt negrib, tā arī nekļūst par cilvēkiem.

Bija tik aizņemts, ka nespēja neko padarīt.

Sarunājās ar sevi. Un nebija nekādu domstarpību.

Andris Brēdītis

H. MERISTE
igauņu salīriķis

MŪSU KANTORA TRADĪCIJA

Mūsu kantori strādā krietns simts darbinieku, un viņi visi ir dziļi daudzinātie. Tāpēc mums katru nedēļu iznāk kāda dzimšanas diena, katru mēnesi kāda jubileja. Prieka pilns kantoris, bet rūpju vēl vairāk.

Kad vācām naudu sakarā ar Antsa Rovika dzimšanas dienu, kopā sanāca tik daudz, ka bijām spiesti viņam nopirkt grīdsegu trīsreiz četri metri, kaut arī viņš ir zvērināts vecpuisis, kuram nav savas dzīvojamās platības un kurš dziļi nicina greznuma priekšmetus. Leidaļi Sovikai šogad gadījās albums ādas vākos, kā runā, jau divdesmitais viņas dzīvē. Hugo Avikam uzdāvināja keramikas figūriņu, vai tas bija kalnraicis vai malkas cirtējs, varbūt meitene ziedu pārdevēja, to tā arī neizdevās noskaidrot. Un tā tālāk.

Vienīgi nabadzītei Meidai Kuivikai bija jāapmierinās ar sirsniņu apsveikumu un ziedu pušķi. Mūsu kantora tabelvede, kuras galvenais uzdevums arī ir rūpīgi vest dzimšanas dienu kartotēku, bija Meidu kaut kā palaidusi garām. Kad pēdējā brīdī iedomājās vākt naudu viņas darbinieku vidū, vairāk par puķēm neiznāca. Un, iedomājieties, Meida ļoti priecājās par pušķi, viņa bija pat priecīgāka nekā pārējie gaviļnieki.

Pēdējā laikā mums izveidojusies savdabīga fronte pret dzimšanas dienu svinēšanu. Pēters Tarviks, kam allaž kaut kas nepatik, ierosināja turpmāk svinēt tikai jubilejas un mūsu kantora nākamo darbinieku ierašanos pasaulē. Jāns Kirviks arī uzskata, ka pilnīgi pietiek, ja kolēģim, kam ir dzimšanas diena, paspiež roku un pasniedz ziedus. Un nekādu naudas vākšanu vairs! Sevišķi netaktiski, tā viņš domā, ir vākt naudu dāvanai priekšniekam.

Es viņiem kategoriski nepiekrītu! Piecpadsmit gadus strādādams mūsu iestādē, esmu iemaksājis dāvanu fondā prāvus līdzekļus no ģimenes budžeta, tāpēc man ir tiesības un man no kolēģiem katru gadu ir jāsaņem vāze vai cigarešu etvija, kas man pienākas. Starp

cītu, no manis neatkarīgu apstākļu dēļ man ir jāpārtrauc stāstījums par mūsu kantora tradīcijām es dzirdu aiz durvīm tabeļvedes balsi. Viņa piedzen kārtējos meslus no maniem kolēģiem. Tūlīt ķersies klāt man. Velns tai parauj, arī paslēpties nekur nav iespējams!

L. KAZARNOVSKIS

RELATIVITĀTES TEORIJA

Skaida aplūkoja rūpnīcas labāko cilvēku fotogrāfijas.

— Apskaud? — Kāds viņam uzsita uz pleca. Skaida atskatījās un ieraudzīja Lozberu — brāķdari, darba kavētāju un slaistu.

— Apskaužu, — Skaida izaicinoši atbildēja.

— Nevajadzēja skolā klapēt ar ausīm, bet apgūt zinātnes, Relativitātes teoriju, piemēram.

— Kāda nozīme te ir teorijai...

— Lūk, kāda. Āre, tu strādā, centies, pūlies, bet attiecībā pret viņiem, — Lozbers pamāja uz fotogrāfiju pusi, — vienalga esi viduvējība. Tā tas ir, un tā tas būs vienmēr. Tāpēc līdzinies nevis pēc viņiem, bet pēc manis.

— Pēc tevis?!

— Ko tu brīnies? Salīdzinājumā ar mani tu esi pirmrindnieks, darba disciplīnas paraugs, godājams cilvēks. Ko tev vēl vajag?

— Tu pats to visu izdomāji?

— Pelēks cilvēciņš tu esi, Skaida. Pat salīdzinājumā ar mani. Einšteins to izdomāja! — Lozbers apmierināti iesmējās un aizgāja. Skaida vēlreiz paskatījās uz fotogrāfijām, bet nu jau bez iepriekšējās cieņas. Einšteina teorija viņam īpatnikās. Ja uz dzīvi skatījās tā, tad viņš nebūt ne slikti bija mācījies, apprecējies un iekārtojies. Pelnīja tāpat. No šīs dienas dzīve Skaidam kļuva viegla un ērta. Viņš priecājās, kad bija iemesls priekam, un neskuma, kad bija iemesls bēdām. Jo vienmēr atradās kāds, salīdzinājumā ar kuru Skaidu varēja uzskatīt par tiro laimes bērnu. Kad viņu lamāja sapulcēs,

viņš tagad tikai smīnēja, tāpēc ka salīdzinājumā ar Lozberu, kam nogrieza prēmiju, viņš, var teikt, nemaz nebija cietis. Ja prēmiju nogrieza Skaidam, viņam pat nesabojājās garastāvoklis, tāpēc ka Lozbergu tai pašā laikā pārcēla zemāk atalgoātā darbā, atvaļinājumu piešķīra ziemā un nogrieza prēmijas par visu gadu.

Satikdamies ar Skaidu, Lozbers vienmēr apvaicājās: — Kā tad klājas, Einšteins?

— Relatīvi ne slikti, — Skaida atbildēja tādā pašā tonī.

— Relatīvi ne slikti, tas jau ir labi, — Lozbers teica, un viņi šķīrās, iedami katrs savu ceļu.

Reiz Skaida atnāca darbā nosebojis, kā vienmēr, tieši tik daudz, lai nebūtu pats pēdējais. Viņš ieņēma savu darba vietu un sāka gaidīt, kad labpatiks terasties Lozberam. Taču viņš acimredzot nesteidzās.

— Ko tad Lozbers atkal palaidis plostu? — Skaida skaļi, tā, lai visi dzirdētu, pavaicāja.

— Vai tad tu nezini? Lozbers, sākot ar šodienu, ir atlaists no darba.

— Kā atlaists?

— Tu nezini, kā atlaiž? Kā plēguru un darba kavētāju. Pēc paša vēlēšanās.

Sai laikā pie Skaidas pienāca meistars.

— Atkal nokavēji! — Viņš uzbruka Skaidam. — Dari kaunu visam kolektīvam!

Skaida skumji paskatījās uz tukšo krēslu pie Lozbera galda. Glābēja teorija nedarbojās. Šodien Skaidam nebija ar ko sevi salīdzināt. Tai dienā viņam viss krita ārā no rokām. Viņam likās, ka viņš ir palicis bez mugurkaula, kļuvis mīkstmiesīgs kā medūza. Dienas vidū atkal atskrēja meistars, un Skaida lešķīgi saspringa, paredzēdams jaunas nepatīkšanas.

— Atkal brāķi taistī — Meistars pārskalties kļēdza. — Grīdu izslaucīt, pat to tev nevar uzticēt!

Skaida stīvi blēnza grīdā, kuras slaucīšanu viņam nevarēja uzticēt. Cik ļoti viņam trūka Lozbera, salīdzinājumā ar kuru viņš jūtās kā pirmrindnieks, darba disciplīnas paraugs un godājams cilvēks! Mājās Skaida gāja visdrūmākajā noskaņojumā. Par darbu negribējās pat domāt. Salīdzinājumā ar citiem viņam bija nevis dzīve, bet moka. Pēkšņi Skaida apstājās pie grāmatnīcas skatloga. No grāmatas vāka uz viņu no kuplo uzacu apakšas ironiski raudzījās izspūris vecis.

— Alberts Einšteins, — Skaida izlasīja. — Ko tad tu, Albert Einšteins, izdomāji tādas blēņas? Klusē? Nu, klusē, klusē. Tev gluži vienkārši nav ko teikt.

Un Skaida alzvilkās tālāk, veča ironiskā skatiena pavadīts.

— Mums katram darbā ir savs hobijs, bet mēs beidzot gribam zināt, ar ko tu jau desmit gadu nodarbojies darba laikā?!

D. Breičis

JĀNIS KANĀLMALIETIS

BALĀDE PAR MANIEM MATIEM

Kur zeltēnīte tā, kas manus matus plūca
Ar mīļu rociņu, kad klāt bij vakars jauks?
Ak, siena gubā šī, kur odi asnis sūca,
Bet pieglaudās pie krūts mans ziedoņdienu draugs...

Kur mati skaistajie? Vien dažī laikam spītē...
Bet pēkšņi pusnaklī es mostos: atkal plūc
Kāds matus man! Vai maigā zeltēnīte?
Nē, grabošs ģiltēnis man uzgūlies uz krūts...

DZEJAS DIENU TALKĀS

Lauki laģad pārbagāti,
Jo ar mums tie apgādāli.
Re, kur dziesminieku koris
Cūku ēd un šņabi šmorē.

Sanāk, sanāk palīgā
Bagātība garīgā!

ANTĪKS MOTĪVS

Hārōns savus sūros grašus
noguldīja krājkasē.

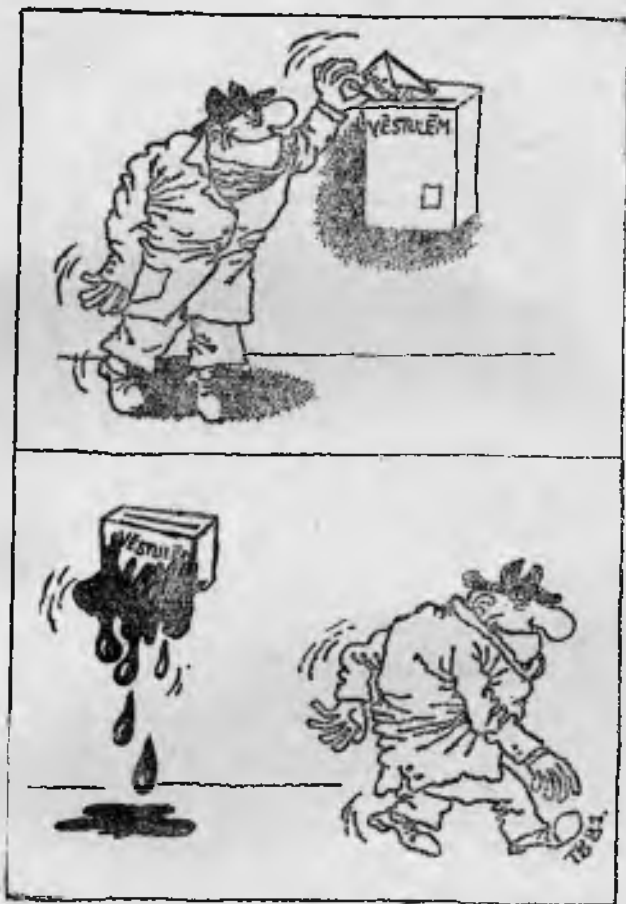
Trīs mūžības pagājušas,
nu var motorlaivu pirkt.

Nopērk Hārōns motorlaivu,
brauc pa Stiksu dziedādams.

Visi dievi priecājas —
rekur Tstē nāves upe:

nepiesārņota ar zivīm
un ar ūdensrozēm ballām, —

to vien ejlas pleķi rotā —
dabu vajag saglabāt!

Bez vardiem.

T. Sergtjenko

LEONS ĀRE

VĒSTULE

Sveiks! Es tev sirsniņā vēl
daudz laims Jaune gade,
mazāk pļūmpē, vairāk strāde
un par siev un bērniņ gādel
Un, ja tev a kramp ir švok,
nerau iekš to tabak dvak,
jeb būs vāks un viss par vēl,
droug uz kapem raudes žēl,
labak sajem vis souv dūš,
nodzīve vēl simtgād mūž!

- Kādēļ Bumbuliene izdeva meitu pie tāda veča?
- Kas tad šai cits atlika, realizācijas termiņš jau gāja uz beigām!

G. Bērziņš

Tālīt izlidos putniņš!...

M. Rumane

KATRINA BOZIS

DĀVANA

— Kā tev patika dāvana? — kolēģis Rasulis jautāja.

Es apņūsu. Manu četrdesmito dzimšanas dienu svinējām skaļi un ar vērienu, bet Rasulis, liekas, nebija viesu pulkā. Ne lūgto, ne nelūgto. Vai viņš būtu atnācis pēc pusnakts?

Kā filmas lenti zibenīgi izlaidu cauri atmiņai saņemtais dāvana. Kura būtu no Rasuļa?

Nē, neviens neidentificēts priekšmets pašmājā nemētājas. Vakar mēs ar vīru bijām rakstījuši dāvanu sarakstu, atzīmējām, kuras paturamas sev, kuras var dāvināt lālāk. Rasuļa vārds sarakstā nepavidēja.

— Piedod, — es sadūšojos un pajautāju. — Ko isti tu man uzdāvināji? Pats saproti, jubilāres slodze mani galīgi nokausējusi.

— Lāgā nezinu, — Rasulis sāka švikāt ar sandales purngalu grīdu. — Cerēju, tu pateiksi.

— Ko tu, aizmirsi vai?

— Es, saproti, nebiju kādas dienas. Svinēju sievasmāsaī kāzas. Uz tavu dāvanu tā arī neiznāca laika paskatīties.

Rasulis runāja ļoti mīklaini. Pasniedzis man dzimšanas dienā dāvanu, bet paskatīties uz to neiznācis laika!

Tomēr dažas minūtes vēlāk viss brīnumaini vienkārši noskaidrojās. Rasulis aizstiepa mani pie sekretāres Mārites un noprasīja:

— Mīļumiņ, ko isti mēs uzdāvinājām Ketijai dzimšanas dienā?

— Servīzi, — Mārīte atbildēja. — Bet tu, Rasuli, nedāvināji neko.

— Kā tā? — neko? Tu no manis paņēmi rubli. Teici — Ketijas dzimšanas dienai.

— Paņēmu. Bet pietika jau ar citu dotajiem rubļiem. Tavu rubli es ieskaitīju... tavu rubli es ieskaitīju... — Mārīte sāka šķirstīt biezu, sagrafētu kladi. — Tavu rubli, Rasuli, es ierakstīju... es ierakstīju... āre, te ir, Rasuļa dzimšanas dienas sarakstā!

— Bet Rasulis — tas taču esmu es pats!

— Piedod. Tad es to ierakstīšu tālāk — direktora sarakstā.

Tā kā Rasulis, izrādās, man dzimšanas dienā neko nebija dāvinājis, es arī palūdzu pārrakstīt manu rubli no Rasuļa uz direktora sarakstu. Dots pret dotu.

L. KAZARNOVSKIS

NOSODĪJUMA REFLEKSS

Atnācis darbā, tehniskās kontroles daļas kontrolieris Strenģe ieraudzīja, ka uz viņa galda stāv putnu būris.

— Ko jūs tur darāt? — viņš jautāja technologam Paguslam, kas uzmanīgi vēroja, kā pelēkais strazds, lēkādams pa slīdošo lenti, ar knābi izcēla no viņam priekšā izbērtajām detaļām brāķi.

— Veselu mēnesi dresēju, kamēr izveidoju nosacīto refleksu, — Pagusts lepmi paziņoja. — Tagad viņš pilnīgi var veikt jūsu darbu.

— Nu un tad? Es pagaidām arī tieku ar to galā tīri ciešami, — Streņģe mierīgi atbildēja.

— Viņam taču nav jāmaksā alga! — Pagusts triumfēdams iesaucās. — Jūs varat iedomāties, cik tā varēs ietaupīt?

Streņģe ar neslēptām aizdomām apskatīja putnu.

— Viņam būs jāgādā barība. Varbūt jūs tagad pieteikumos pasūtīsiet sliekas?

— Nekas! Viņš varēs ēst mūsu ēdnīcā. Uz sabiedriskiem pamatiem.

— Nekas neiznāks! — Streņģe sacīja. — Jūs pats tur varat ēst. Bet viņš no tādas ēšanas jau pēc nedēļas atstieps kājas.

— Es jau esmu iesācis dresēt balodi, — Pagusts moži lebildā. — Balodis ir pieticīgs, par gabalu maizes viņš var izšķirot veselu detaļu kalnu.

— Nu labi. — Streņģe pagrozīja galvu. — Bet ja nu pēkšņi jūsu strazds sāks laist brāķi cauri? Vai arī viņā pēkšņi pamodīsies beznosacījuma reflekss un viņš detaļu šķirošanas vietā sagribēs dziedāt!

— Sitais strazds nedzied. Viņš vienīgi var iemācīties runāt, ja bieži dzirdēs vienu un tos pašus vārdus.

— Val jums prāts! Tad jau viņš nestrādās, bet tikai lamāsies!

— Nē taču, — Pagusts ērcīgi sacīja. — Viņš var runāt, svilpot, dejojot polku, darbu tas nekādi neietekmēs.

Streņģe aplūsa un sāka vērot strazda darbu, gatavs piesieties par mazāko nieku.

— Labi, — viņš beidzot teica un atmeta ar roku. — Rādiet viņu priekšniecībai, ja jau ir tik liela vajadzība apmainīt mani ar kaut kādu meža putnu.

Pagusts priecīgs ielaida strazdu būrī.

— Pagaidiet, pagaidiet! — Streņģe pēkšņi apķērās. — Jūs neesat ņēmis vērā pašu galvenol

— Ko tad īsti? — Pagusts nepacietīgi vaicāja.

— Es protu arī brāķi palaist garām, — Streņģe mierīgi sacīja.

— Kad ir vajadzīgs. Val jūsu papagalīis to mācēs?

- N—nē, — Pagusts apjuka.
- Redziet nu! Kā tad cehs ar šādu kontrolieri pildīs plānu? Pagusts padomāja, smagi nopūtās un paņēma būri.
- Sitos smalkumus tev nesaprast, — viņš sarūgtināts teica strazdam. — Cilvēks dīlēžēl ir par tevi gudrāks.

VIK IKZARIŅŠ

FUTBOLS VEKSTERPILĪ

Mazpilsētiņas Veksterpils lielākais un gandrīz vai vienīgais lepnums skatījās Kravas ratiņu uzņēmums. Protams, vēl bija arī vecie kapi, kuros agrāk rādījušies spoki, bet tas nu tā. Mūsdienās spoki no vecajiem kapiem bija pazuduši gluži tāpat, kā apsika tuvējā Vekstere, kad to nomeliorēja un iztaisnoja. Tam bija tādas sekas, ka vecie ļaudis mūžīgi sūrojās par jaunatnes vieglprātību, vienmēr piebilstot: «Kad mēs augām...» Šai ziņā atzīmējams, ka vecajiem nebija gluži taisnība. Viņiem piemirsies, ka pašu jaunībā Veksteres lios auga kupli kokļi un krūmi, kas prata glabāt noslēpumus. Tagad kasti bija kaili kā ar bārdas nazi noskūti.

Kaut gan uzņēmums bija pilsētiņas lepnums, tomēr pasaules slavu neatnesa, jo saražotā produkcija KR—14 nekādi neatgādināja līmužus un raķetes jau nepavisam. Katrs sapratis, cik ļoti šādos apstākļos pilsētiņas dzīves rāmo plūdumu sabangoja vēsts, ka uzņēmumā priekšniekiņi nodomājuši sagādāt Veksterpilij slavu sporta jomā un no tiem pašiem populgotajiem jaunajiem puisiem jau sastāda futbola komandu ar skaņīgu nosaukumu «Rumba». Lai panākumi būtu drošāki, pāris futbola dūzus pieaicināja no malas. Kaislības Veksterpilī liesmoja un sprakšķēja kā sakaltuši kadiķi. «Rumbai» radās piekritēji un pretinieki, entuziasti un skeptiķi. Labvēļu tomēr bija vairāk. Krietni liels svars izrādījās vietējās apavu darbnīcas kerpniekmeistara Valdeļoša Nestundas vārdiem: — Es par «Rumbu» stāvu un krītul Un lai neviens to nevarētu apšaubīt, apņemos mūsu

futbolistiem ārpus kārtas un jebkurā dienmaktis laika labot apavus par brīvu!

Pēc tam pat negantākajiem futbola pretiniekiem mutes bija ciēt. Jo visi pazina Nestundu kā grūtnīgu meistaru. Alsaciņšanās no laiktūras brīvajā laikā patiesi liecināja par pašreizējību, varētu teikt, pat par uzpūšanās. Vismīgi viņa laulene Hortenzija bija un palika nelokāma.

— Tu, vecais, — viņa teica, — vari skriet un ākstīties, bet es tanī jūsu stadionā kāju nesperšu! Ja es to izdarītu, lai tūlīt sabruk tribīnes un Vekstere sāk tecēt atpakaļ!

Sos ātrumā paleiktos nepārdomātos vārdus nekādi nav iespējams novērtēt atzinoši. Kas notiktu, ja tribīnēs tanī brīdī atrastos skolotāji vai upīte, atpakaļ tecēdama, apšļiecinātu plāvas un tīrumus! Bet pat iedomāties.

Neilgi patrenējušies un saspēlejušies, futbolisti sezonu sāka daudz-sološi. Pirmā spēle — uzvara, otrā — tāpat. Tagad jau gavilēja visa pilsētiņa, atskaitot, protams, Hortenziju un vēl dažus. Sajūsma bija tik liela, ka vietējie mākslinieciskās pašdarbības spēki, rīnēdami «rumba—bumba», sameistaroja gluži atzīstamu maršu.

Un tad sekoja klupiens: zaudējums pret kaimiņu pilsētiņas suvenīru darbnīcas futbolistiem, kurus nievājoši dēvēja par svečturu dreijālājiem. Vaidētotim Nestundam tas bija kā zvēliens ar ozolvāli pa pieri. Tiesa, viņš godam noturējās kājās, bet apdullis bija un tāpēc nespēja izdomāt neko citu kā gājienu uz dzērienu veikalu. Tur viņš palūdzda pudeli no plaukta, kur stāv lētie, dūsmīgie vīni. Viņam pasniezda «saules dūrienu». Kurpniekmeistars piesūcās briesmīgi.

Pēc tam «Rumba» zaudējumus piedzīvoja visai bieži, taču krietnais kurpniekmeistars tādēļ no tās nenovērsās. Viņš saglabāja nesagraujamu ticību savai komandai, tikai biežāk pieslaigāja uz veikalu. Diemžēl mūsu tirgotāji nekad nav spējuši un pratuši vienmērīgi, bez pārtraukumiem pircējus apgādāt ar vispirmās nepieciešamības precēm. Tā nu kurpniekmeistaram nācās mainīt markas raibū rindā: «saules dūrienam» sekoja «strūdzinieks», tam pēdā minā tūkko no literatūras vīnrūpniecībā ierastais Tazelis, bet aiz tā rindojās dažādu citu grūtāk iegaumējamu nosaukumu «bumbas».

Neraugoties uz klupieniem, «Rumba» stabili turējās turnīra tabulas vidusdaļā, toties kurpniekmeistars par savu komandu biežāk krita nekā stāvēja un sabiedriskās cieņas tabulās slidēja arvien zemāk. Krietna daļa pilsētiņas iedzīvotāju par Veideloti Nestundu izteicās nosodoši, cili ar nožēlu, un tikai pavisam nedaudzi atzīna, ka nav otra tik pašreizlīdzīga komandas līdzjutēja, kas dodas tai līdzī pat izbraukumos un tādējādi iestājas par

visas Veksterpils labo slavu. Kurpniekmeistars aizstāvēdamies apgalvoja, un viņam varēja ticēt, ka roku pēc viņa pudeles viņš stiepļ tikai un vienīgi trīs gadījumos: no priekiem, kad «Rumba» uzvarējusi, no krenķiem, kad tā zaudējusi, un no errastībām, kad nospēlējusī neizšķirti.

Mājās Hortenzija, saprotama lieta, šai sakarā iesniedza demaršu, kurā bija kļaji piedraudēts ar Olaini. Vaidelotis neko neņēma galvā un gāja, precīzi kā gājis, uz darbu, pēc darba uz futbolu, pēc futbola uz veikalu vai bufeli.

Kādā jūlija sestdienā Veksterpils stadionā notika pēc savas nozīmes vietējais gadsimta mačs. Nē, sākumā tas vēl nebija gadsimta. Pēc spēļu kalendāra «Rumba» otrreiz tikās ar svečturu dreijātājiem. Mačam sākoties, skatītāju pārpildītajās solu rindās valdīja saspringts klusums, jo šoreiz vajadzēja daudz kam noskaidroties — uz spēles bija likts Veksterpils gods. Ieguvuši bumbu, svečturnieki strauji devās uz «Rumbas» vārtiem, un tie krita jau pirmās minūtes beigās. Ar to klusums bija uzspridzināts un tribīnes sāka vētraini dzīvot. Tālākajā spēles gaitā rumbenieki atbildēja ar trim vārtiem. Divdesmit otrajā minūtē svečturnieki guva otru vārtus. Līdz puslaika beigām spēle ritēja ar «Rumbas» teritoriālu pārsvaru, taču rezultāts nemainījās.

Otro puslaiku svečturnieki sāka ar mēģinājumu ieviest futbolā dažus gladiatoru cīņas elementus. Tiesneši izrādījās acīgi, un īsā laikā no laukuma noraidīja trīs sirdīgākos gladiatorus. Līdz ar to svečtur-

nieku rindas paralizēja dziļš pesimisms, un līdz spēles beigām viņi laukumā galvenokārt pildīja noverotāju lomu. Vienīgi viņu vārdsargs turpināja darboties kā uzvilktā atspere. Tagad par bumbu cīnījās vienīgi runbenieki savā starpā. Taisnība, jaucās pa kājām un traucēja mēģinājumus trāpīt bumbu vartos bijušie pretinieki. Arī ar to visu «Rumba», protams, nevarēja ne tuvu līdzināties Tbilisi dinamiešiem, ņoties temperamentīgie dienvidnieki gan varētu pamācīties, kā vajag līdzī dzīvot savai komandai. Zinātne un tehnika vēl nav izgudrojusi tādu rakstāmo, ar kura palīdzību varētu kaut aptuveni to atainot. Beigu svīlpienam atskanot, tas jau bija gadsimta mačs, protams, vietējas nozīmes — 17 : 2 «Rumbas» labā.

Skurbinoša uzvara. Skurbinošu smaržu pilns bija vasaras vakars, un bufetes lapenē uz galdiem glāzēs skurbinoši dzirkstēja vīns. Kurpnickmeistars sēdēja pie nomāja galdiņa, tomēr atradās apmeklētāju uzmanības centrā. Viņš runāja, un viņu klausījās, viņš izteica savus spriedumus, un viņam piekrita. Ar viņu saskandināja, viņu uzciņāja, un viņš ar vēlīgu vienkāršību pieņēma sabiedrības atzinību. Jā, beidzot bija situsi Vaideloša Nestundas lielā stunda. Tovakar viņu četrrēiz mētāja gaisā un urravoja.

Kad pienāca bufetes slēgšanas laiks, publika izklida ļoti negribīgi. Jauniņa oficiante, iegājusi lapenē nokopt traukus, pamanīja, ka pie galdiņa snauž kurpnickmeistars, atbalstījis nogurušo galvu uz rokām. Viņa par to gandrīz dziedošā balsi pavēstīja bufetniecei:

— Mūsu valodīgais onkulītis aizsnaudies!

— Pamodini kurpnickmeistaru, saki, ka ir jau vēls un laiks uz mājām, — bufetniece atsaucās no sava nodaļuma.

Meiņa tā arī izdarīja, tikai pirms tam, kādas pēkšņas ledomas pamudināta, izcēla no sava priekšautiņa kabatas ķīmisko zīmuli — xi, jaunības nebēdnībat — un meistaram uz kailās galvas virsas uzviikā «Mīlu tevi, runčuk!» Tāds viņš aizgāja mājās.

Dzīvoklī kurpnickmeistars ieslidēja kluss kā kapsētas spoks, Hor-

tenzija, darbodamās virtuvē, tomēr bija dzirdējusi un ienāca istabā palūkoties. Nopētījusi savu laulāto draugu, viņa indīgi jautāja:

— Vai tad tīnī arī jau esi sācis dzert?

Meistars, sviedrus slaucīdams, lillā krāsu no galvas vīrsas ar roku bija pārcēlis uz seju. Par to viņam pašam nebija ne mazākās jausmas, tādēļ atbildēja ļoti miermīlīgi:

— Tik tālu vēl nav.

To pateicis, viņš smagi apsēdās mikstajā krēslā. Hortenzija pievīrziņās tuvāk, ieraudzīja uz kailās galvas atstāto jūtu apliecinājumu un uzdeva tradicionālo jautājumu:

— Kur tu šoreiz vazājies?

— Svinējām uzvaru.

— To var redzēt! — sieva sarkastiski piekrita. Patiesībā uzrakstīto vārdu saturs viņai līdz apziņai vēl nebija nonācis. Kad pēdīgi viņa to aptvēra, tad apstulba tā, ka nesaprata ne ko domāt, ne ko darīt. Hortenzijai likās pilnīgi neticami, ka šis te vecais prauls, šis te pagalam noplukušais runcis vēl būtu spējīgs klatņot pa romantisku dēku jumtiem. Nē, tas sniedzās pāri cilvēka saprašanai! Bet uzraksts uz plīkā paura? Tas runāja pārāk violešu valodu.

Hortenzija atgriezās virtuvē, lai visu pamatīgi apdomātu un izlemtu, ko darīt. Valdelotīs tādā bija sastapis kādu sievišķi, kas atradusi veco vēl gana lahu. Tā droši vien ir kāda no tām jaunajām, kam tik vaļīga dzīve, bet kurpniekmeistars nopelna labi, vēl jo vairāk tādēļ, ka vienai otrai dāmiņai kārojas modīgaks apavs. Taisnību runājot, vecais gluži zemē metams nav — mājās mierīgs, salicīgs, reizēm gan sāk tiepties, kā tagad pat — sajucis ar savu «Rumbu», bet tā vēl nav mirstama vaina. Nonākusi līdz šādai atziņai, Hortenzija izslējās, no nesenā apjukuma sejā ne vēsts. Tā atkal bija agrākā Hortenzija, kas apņēmīgi teica: «Nu, nē! Veco neatdošu nevienai! Viņam ir sava pajumte, savs silts pavards, dzīvī izvadīti bērni, tāpēc nav nekādas vajadzības mētāties apkārt.»

Tā izlēmusi, viņa atgriezās istabā, sapurināja snaudošā vīra plecu,

palīdzēja viņam atzīstīt līdz kušelei, novilkta svārkus, noāva kurpes, rūpīgi noguldīja un apsedza.

Kurpniekmeistaru pamodināja rīta saule. Viņš pieslējās sēdus. Sajūta nebija nekāda lādzīgā. Sameklējis cigareti un aizsmēķējis, pārliecinājās, ka arī dūmam nav istas garšas. Vlebdamies domāja par gaidāmajiem «rīta pētariem». Un tur jau nāca Hortenzija. Viņa pienāca un pavisam negaidīti apsēdās blakus uz kušetes malās, brīdi pavēroja viru, tad apskāva ar rokām viņa galvu, piespieda to pie savam raženajām krūtīm un nopūtās:

— Ak, tu mans grēka gabals... Ko man ar tevi iesākt...

Tas kurpniekmeistaru izsita no sliedēm, jo ceremoniju ievadīja jauna un pavisam negaidīta dziesma. Viņš tik vien atpaka, ka piekrist:

— Ir jau taisnība, vēl vairāk nekā grēka gabals...

Un te kurpniekmeistars sajuta, ka uz viņa pakauša sāk kaut kas pilēt. Tad atpaka, ka Hortenzija raud. Viņš bij pārsteigts, ka asaras var būt tik karštas. No šīs apziņas kļuva savādi, un vīrs atskārta, ka viņam krūtīs kaut kas sāk kust. Tas pārsteidza vēl vairāk, jo viņš jau sen bija pārliecināts, ka viņam tur iekšā nekāda kūstoša materiāla vairs nav. Viņš nespēja pasacīt ierasto: «Nepuņķojies, vecen,» — bet nedrošā balsi nomurmināja:

— Neraudi, māt...

Hortenzija turpināja raudāt, un viņas asaras, birdamas kurpniekmeistaram uz pakauša, kā uz globusa veidoja līdz šim nepazītu violeto kontinentu.

— Saki, lētiņ, kas ir tā bezkaunīgā sieviete, kura tavu pakausi tā izķemojusi? — Hortenzija nospiestā balsi jautāja.

— Kāda sieviete, kādi vārdi?

— Nu tev uz pakauša ar lillā zīmulī: «Mīlu tevi, runčuki!» — Hortenzija, gan vēl ieņukstēdamās, rāmi un izlīdzinoši skaidroja.

— Ko tu saki! — kurpniekmeistars

uztraucās. — To būs uzķēpājuši nolādētie puikas! Droši vien, kad snaudu.

— Puikas, lēlīņ, tev būtu sarakstījuši pavisam citus vārdus, — sieva lēnīgi, bet pilnīgi pamatoti aizrādīja.

— Tur tev laikam taisnība... Bet tu taču nedomāsi, ka es varētu būt tik traks, lai ļautu kādam ar visādām muļķībām aprakstīt savu galvu un tad izspokots rādītos ļaudīs! — kurpniekmeistars iebilda. Un viņa vārdi arī nebija apstrīdami.

Tagad Vaideloša Nestundas dzīvē atkal atgriezušies miers un saskaņa. Kurpniekmeistaram ir žēlīgi atļauts turpināt slāvēt par «Rumbu», retumis arī krist, bet tikai mājās. Pilsētiņas dzīvē ir notikuši divi brīnumi — nav sabrukušas tīrbīnes, un Vekstere nav sākusī plūst atpakaļ, lai gan Hortenzija, iebāzusi somā adīkli, cīlīgi staigā vīram līdzī uz visām futbolā sacīkstēm. Pie adīšanas viņa gan neliek, jo spēles laikā daudz un nekompetenti klaigā. Veksterpils sporta slavas atnākšana vēl kavējas, bet bumba ir apaļa... Vismaz Hortenzija par to ir svēti pārliecināta. Un lielais futbolā speciālists kurpniekmeistars Nestunda ar viņu ir pilnīgi vienprātis.

DOMU GRAUDIŅI

Var droši kāpt pat uz visaugstākā pļedestāla — gan jau kāds palīdzēs tikt lejā.

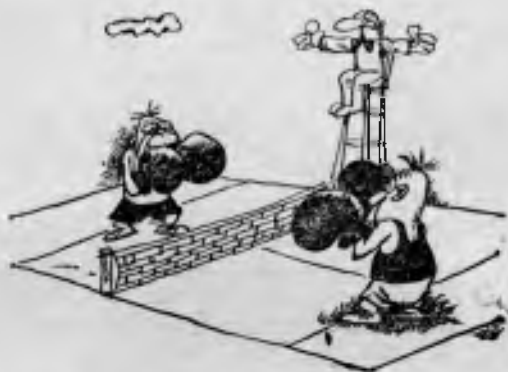
*

Izdevīgākā situācijā ir nevis tas, kam priekšroka, bet tas, kam pieder pēdējais vārds.

*

Dīvdomībās visbiežāk nav nevienas domas.

A. Lejiņš

Bez vardiem.

8. 01a

Bez vardiem.

8. 01a

Pie durvim

Vai esat jau ievērojuši, ka, jo tālāk, jo vairāk laika mēs pavadām pie durvīm? Kad paliek vēsāks, cilvēks aizvien biežāk mīnājas aizdurvēs, piedurvēs un starpdurvēs, jo tad, lūk, veikali, ēdnīcas, poliklīnikas un tamlīdzīgas iestādes un iestāditēs tā nobarikādējas pret aukstumu, ka atstāj tikai šauru spraugu, pa kuru spēj izspraukties labi ja puse cilvēka: acimredzot tiek cerēts, ka cilvēks, kas daudz trinies durvīs, mazāk trīsies iekšā. Bet, ja cilvēks atspēries atver tādas durvis, — tām katrā ziņā pielikta varena atspere — tad viņš var būt pārliecināts, ka tās nav atvēris sev: pretim veselām gūzmām gāžas promgājēju vītenes, un tām nav gala, un tās laužas, laužas un laužas ārā — tikpat kā putra no brāļu Grimmu brīnumainā katla. Tajā pašā laikā cilvēkam elz muguras sāk kārtoles cita gūzma. Pēc nerakstīta likuma viņš tai kļūst par barvedi un līdz ar to spiests attaisnot uz viņu liktās cerības, tas ir, izlauzties cauri pretējām gūzmām. Jo ilgāk viņš to novilcinās, jo vairāk saņems viņam adresētu lamu un pat dunku. Divainākais ir tas, ka par barvežiem kļūst viskautrīgākie un pieklājīgākie: viņi, raugi, nesteidzas gāzties citiem pakaļ pa durvīm un tāpēc paliek par visvieglāk pārraujamo pēsmu savā virtene — bet tādi spraugai tā vien uzglūn pretējā virtene! Un, kāds īgnums pārņem, kad redzi, ka satiksmes stundās tiek regulēti mašīnu sastrēgumi ielu krustojumos, turpretim cilvēku sastrēgumi durvīs paliek likteņa varā. Tālab katrā ziņā jāiegaumē vismaz dažī staigāšanas noteikumi, kurus neievērojot var tā iestrēgt durvīs, ka no turienes pat ar adatu nebūs iespējams izurķēt ārā...

Tātad atgriezīsimies pie minētās situācijas: cilvēks kļuvis par barvedi. Proti, viņš saņēmis skaidru uzdevumu: ieņemt sliksni, citiem vārdiem runājot, zonu, ko tobrīd zosu gājienā enerģiski bradā

pretinieks. Nevilcinoties ne mirkli, barvedim jāsāk rīkoties divās frontēs: a) jāsameklē visvieglāk iedragājamais posms pretējā virtenē, b) jāneitralizē sava aizmugure, iekams no tās nav saņemis dunku vai iekams tā viņu nav pārvērtusi par dzīvu tarānu, lai izlauztos pāri sliekšnim. Šajā nolūkā jāizdara viltus manevrs: jāmetas uz priekšu un tad, it kā ienaidnieka daudz lielāka pārspeka atstātam, atmuguriski jātriecas atpakaļ pret pirmo sev aiz muguras, tas savukārt atdursies pret otro un tā tālāk... Kamēr atsitiens vilnis aizvēlsies līdz galam un daudzkārt pastiprināts atnāks atpakaļ, barvedim būs brīvas rokas, lai darbotos pirmajā frontē, tas ir, lai forsētu pretinieka gūzmu. Ja viņš vēriģi skatīsies, tad arī bez tālskata ieraudzīs kādu tantīņu ar smagiem saiņiem vai izkānējušu inteliģentu ar reimatisma savilkto kāju, vai arī dāmu pavisam jaunā mēteli. Tad, lūk, viņam apņēmīgi jāmetas uz priekšu šai virzienā un tā dēvētā uguns zona būs rokā, sāksies veiksmīga savas vienības pārdislocēšanās viņpus sliekšņa.

Ka noteikumus ir vērts zināt, to lai apliecina skats, ko nesēn redzēju pie kāda tēla veikala. Salpus un viņpus veikala durvīm slāvēja ļoti lielas ļaužu gūzmas, bet durvis, atdurdamies te pret vienas, te pret otras gūzmas barvedi, kā vilciņš riņķoja cilvēciņš.

— Eļ, — pirmās gūzmas barvedis kliedza otram barvedim, — eļ, kāda joda pēc jūs te palaidāt garām šito ķeceri?

— Paši palaidāt! — otrs aizstāvējās. — Paši esat ķeceri.

— Ņemiet viņu atpakaļ un dodiet ceļul!

— Paši ņemiet atpakaļ! Viņš nav mūsējais!

— Viņš nav arī mūsējais!

Kamēr abas gūzmas ķīvējās un viena otrai uzvēla vainu, cilvēciņš, nespēdams tikt ārā, riņķoja un dīca kā loģu starpā iekļuvusi muša.

— Ziniet ko, — viena gūzma miermīlīgi lika priekšā otrai, — jūs atkāpieties un ļaujiet viņam iet.

— Gudrinieki! Paši atkāpieties, jūs taču esat ārpusē, — otra gūzma atsaucās.

— Lal viņš pats pasaka, uz kuru pusi grib iet, — kāds rindas galā ierosināja.

— Ei, no kuriem tu esi, uz kuriem tev jātiek?

Taču muša jau bija zaudējusi jebkādu sajēgu un apdullusi malās uz visām četrām pusēm. Stāvoklis kļuva neatmudzināms, rindas garums neizmērijams, bet barvežu muguras kļuvušas par ribošām bungām.

— Klausieties, — kādam ičšāvās prātā, — šeit taču ir divviru durvis! Ņemsim un atrausim vajā otru pusi!

Visi pēkšņi sastinga... Oho, padomā tikai: atbultēt durvīm otru pusi!... Ko tad viņš, jūcis, vai?... Var sakimerēt telefona automātu, sadauzīt ielas laternu, sagrauzīt parka solu, izraut kociņu ar visām saknēm, bet atļauties durvīm otru pusi! Aiz bailēm, ka viņus var uzskatīt par anarhistu līdzgaitniekiem, barveži ar savām jaušu gūzmām rāvās pēc iespējas tālāk no sasodītajām durvīm, un pa radušos spraugu muša izdica laukā...

Un tomēr būtu jāpriecājas, ka mums ir tādas šauras durvis. Kur citur, ja ne pie tām, var asināt redzi un pavingrināt muskuļus? Kur citur, ja ne pie tām, dzimst drosmīgie, stīpie un veiklie? Vai tad ne pie tām ir jāmeklē mūsu sportistu slavas pirmsākumi? Vai tad ne šeit cilvēks nostaigā sarežģīto un likumsakarīgo evolūcijas ceļu no mimosas līdz buldozeram? Un jūs — jūs, kas staigājat tikai pa pakaldurvīm? Vai jūs prastu novērtēt un cienīt to, ko esat ieguvuši, ja nebūtu šo stāvgrūdām piedzīto durvju?

Pie durvīm varētu dzimt arī jaunas skaistas tradīcijas. Piemēram, ja jau ir godalgas šoferiem — ceļu džentlmeņiem, kāpēc nevarētu nodibināt godalgas durvju džentlmeņiem? Re, cilvēks pie sliekšņa ņem un palaiž garām kādu vecenīti, un — špuk! — viņš iegūst pirmā džentlmeņa nosaukumu, turklāt arī godalgu — ceļazīni uz visas pasaules džentlmeņu galvaspilsētu Londonu! Iedomājieties, kas tad notiktu pie durvīm! Uzmutuļotu tādas pieklājības sacensības, ka visas aizbultētās durvis pajuktu skaidās un līdz ar to pati par sevi pilnīgi atrisinātos durvju problēma.

KĀ SASTRĪDĒJĀS BRILLE AR AKMENTELI

Pirms kāda laika Malēniju skāra spēcīgs mūzikas bums. Citiem vārdiem sakot, malēnieši pastiprināti sāka iegādāties atskaņošanas tehniku un ierakstus — lentēs, kasetēs, platēs. Kā vispār zināms, pieprasījums rada piedāvājumu, un tieši tādēļ aktivizējās vietējie mūzikas sacerētāji, šie visādā ziņā vērtīgie un vajadzīgie radošie gari, kurus mēs dēvējam cēlajā vārdā — komponisti.

Malēnijas skaņu mākslinieki pie darba ķērās ar milzīgu atbildības sajūtu. Isā laika sprīdī radās svītas, kantātes un pastorāles, viegli blūzi, sarežģīti bitī un — diemžēl arī no tā nevaram izvairīties — nedaudz mažora toņos iekrāsoti sēru marši.

Tas bija ārkārtējs Malēnijas mūzikas dzīves pacēluma periods. Visi, kas vien spēja un kam uz to bija nags, komponēja, iestudēja un skaņu studijā ierakstīja savus sacerējumus. Vietējā patērētāju biedrība nežēloja līdzekļus, lai izlaistu skaņuplates tūkstošu tirāzās.

Bet drīz vien no tirdzniecības tīkla pienāca nelāgas vēstis.

— Pēc šīm platēm nav pieprasījuma, — kādā ražošanas sanāksmē paziņoja kultūras preču sekcijas vadītājs Dižlāks. — Pircēji kļuvuši prasīgi. Dodiet viņiem «Money—B»! Dodiet «Rocky»! Dodiet «Smockie»! Tad viņi pirks. Bet tagad nepērk...

Un cienījamais vadītājs noplālīja rokas.

Taču, būdams smalks psihologs un, starp citu, arī pircēju psiholoģijas pazinējs, viņš turpat lika priekšā:

— Kolēģi, es gribētu jums atgādināt kādu senu tirdzniecības paveidu, tā saukto dāvanas principu. Katram, kas gribēs saņemt kāroto importu, mēs to dosim. Plates vienā pusē, he, he! Bet otrā pusē...

Tajā neizmirstamajā dienā, kad tirdzniecības tīklā izmēta Dižlūka ierosmes pirmo paraugu, Malēnijas mūzikas draugi lika aplaimoti dubulti: platei vienā pusē spēlēja un dziedāja «Money—B», bet otrā pusē bija ierakstīts Trekternieka dziesmu cikls. Sakiet, lūdzu, kurš

cilvēks, kas sevi ciena, laidīs garām izdevību iegādāties Treklernieka dziesmu ciklu, ja par to pašu naudu viņš turklāt saņem «Mo-Ney—B»? So un citas līdzīgā veidā ierakstītas plates pircēji rausīs izrāva. Un prasīja vēl

Isā laikā tirdzniecības darbinieki uzzina plāna rādītājus nebijušos augstumos. Arī skaņu ierakstu studijas vadība bija apmierināta — tai pienācās koeficients par produkcijas realizācijas izpildi. Visvairāk, protams, priecājās paši komponisti, kuru produkcija vairs neiegūlās veikalu plauktos.

Sajā muzikālās labklājības plaukumā notika nepatīkams starpgadījums: gandrīz izputēja abu ievērojamo Malēnijas komponistu — Akmentēja un Brillles sensenā draudzība. Savā laikā abi skaņu meistari bija kopīgi rausuļes augšup pa ērkšķiem kļāto atzinības taciņu. Tagad viņi katrs savā specialitātē uzskatīja sevi par maestro Nr. 1, un šim vērtējumam labprāt pievienojās arī kritika. Rakstot par Akmentēli, vīletējā avīze «Malēnijas Taurētājs» atzīmēja komponista «tēlainos, kontrastiem bagātos darbus, par kuru paliekošo vērtību šaubas nerodas». Par Brillles daiļradi kritika savukārt izteicās, ka viņš «ar savu mākslu izpelnījies klausītāju nedalītu atzinību».

Viens ar otru īpaši nesadurdamies, abi dzīvoja, muzikāli izsakoties, labā saskaņā. Un, lūk, šo harmoniju gandrīz sagrāva kāds mazpievērējais skaņu ierakstu studijas darbinieks, kas abu dižgaru opusus ņēma un apvīnoja vienā platē: vienā pusē Akmentēja dziesmas retromanierē, otrā pusē — Brillles lielo rapsodiju. Bet kas nu iznāca? Aptūkojot plati, publika pilnīgi dībināti apvaicājās: «Kurā te skaitās tas deficīts, kurš — pielikums?» Muzikāli mazizglītotās Malēnijas veikalu pārdevējas nespēja pircējiem sniegt šajā jautājumā pārliecinošu atbildi, un plates ar abu skaņražu darbiem atkal iegūla veikalu plauktos.

Pirmais abiem komponistiem par šo nepatīkamo faktu ieminējās bufetes pārzinis, kad viņš sēdēja pie vienkārši klāta galdiņa mākslinieku radošajā kafējnīcā.

— Kas par muļķīgu jautājumu? — Brille igni norūca, pablenzdams uz Akmenteli. — Nevar būt divu domu, kura plates puse labāka.

— Bez šaubāmi — Akmentelis atsaucās. — Pietiek izlasīt labvēlīgo kritiku «Malēnijas Taurētājā», lai saprastu, ka galvenās un nozīmīgākās šajā platē ir manas retrodziesmas!

— Atļausiet aizrādīt, dārgais, — Brille dzēlīgi iebilda, — mūsu nākotne ir rapsodijas.

— Ho, ho, ho! — Akmentelis nodārdināja pāri visai kafējnīcas zālei. — Kas tad jums tās klausīsies?

Atbildes vietā Brille piecēlās un aizgāja, bufetes pārzinim samaksājis pusi no rēķina.

Tūlīt pēc tam kādā Malēnijas radio pārraidē Akmentelis plašam klausītāju masām pastāstīja par savām dziesmām retromanierē, cik tās nozīmīgas visādos aspektos un kādas vispārcijvēciskas idejas tās pauž. Par Brillas rapsodiju Akmentelis aprobežojās ar nelielu piezīmi: «Tā nav radusies mākslinieka labākajā periodā.»

Televīzijas raidījumā «Sadziedāsim kopā!» Brille iepazīstināja mūzikas draugus ar savu brīnišķīgo rapsodiju, «kura rakstīta kā himna saulei, jaunībal un priekam». Turklāt, Brille piezīmēja, šajā darbā viņam ir laimējies izvairīties no tām konstruktīvas dabas kaitēm, ar kādām diemžēl sirgst Akmentēja opusi.

Isi sakot, brieda konflikts visas Malēnijas mērogā. Un neviens nezina, cik tālu tas būtu aizgājis, ja kādā veikalnieku ražošanas sanāksmē neliktu izteikta doma:

«No plates jāliek vaļā. Kad nebūs vairs strīda objekta, izsiks arī pats strīds.»

Nākošajā dienā Brilles un Akmenteļa plati Maīēnijas veikalos pārdeva kopā ar etiķa pudelīti. Abi priekšmeti bija glīti lesainoti celofānā un pārsieti ar rozā lentīti. Jau pēc nedēļas noliktavā un veikalos no plates vairs nebija ne miņas. Tiesa, no etiķa arī ne. Taču, kā dzird, ir jau noslēgts līgums par lielāka etiķa daudzuma ieviešanu no Jaunmaīēnijas.

Akmentelis un Brille atkal ir sirsniģi draugi. Ja tā labi padomā, īpašu domstarpību viņu starpā nekad nav bijis.

A. DUMBRAĪS

KLĪNISKS GADĪJUMS

Kad saslima sieva, sāku iet pusdienās uz ēdnīcu. Ēdnīca mums jauna, moderna, ēdieni ciešami. Nav jau, protams, tas, kas mājas ēdiens, bet iztikt var.

Tā nu sēzu pie galdiņa un pusdienoju. Galdabiedrs it kā būtu redzēts, tomēr pazīstams neliekas, tāpēc ēdam klusēdami. Pēkšņi viņš sasīngst ar dakšiņu rokā. Es arī. Bet neko citu, izņemot neskaidru balsu murdoņu pie blakus galdiņiem, nesaklausu. Sākam ēst. Pēc briža viņš atkal sasīngst ar pilnu muti un uzmanīgi ieklausās. Es daru to pašu un atkal neko nesaklausu, vismaz neko tādu, kā dēļ man būtu jāļauj šnicelei atdzist. Varbūt viņam gluži vienkārši tāds paradums. Varbūt viņš ir slims, bet es kā tāds ērms ķēmojos pakaļ. Galu galā tā ir viņa paša darīšana — grib — ēd, grib — klausās. Lūk, jau atkal! Nu, lai jau klausās. Es vienā mierā turpinu ēst. Tad jūtu, ka galdabiedrs sāk mani slīvi blenzt. Tas man nu galīgi nepatīk. Skaidra lieta — slims, bet ar slīmiem un trakiem tikai ar mieru. Pēc briža, skatos, šis, savācis vēl neizēstos traukus, pārvācas pie blakus galdiņa, bet viņa vietā apsēžas cits.

Jā, un šitais pievērsa man uzmanību, pat nesācis ēst. Steidzīgi noriju saldo ēdienu un devos prom. Garderobē iemetu acis spoguļi.

Nekā, viss kārtībā, mute tīra, mati gludi pieglausti. Viens gan, tiesa, bija saspurojies, bet tas nu nav nekāds debesu brīnums, lai ar to pievērstu sev uzmanību...

Kaut gan neatradu sev nekādu vainu, turpmākās dienas nebija labākas. Jutos ļoti neomulīgi, kad ikviens, kas piesēdās pie mana galdīņa, pēc brīža sāka tā jocīgi vērties manī un tad pārcēlās pie cita galdīņa. Vēl jaunāk — sākās sačukstēšanās un sabikstīšanās, kur vien es parādījos un kur mani pazina. Un skatienos tāds kā žēlums, tāda kā līdzjūtība. Kāpēc? Mazgājās trīs reizes dienā — nekas nelīdzēja, pie mana galdīņa ēdnīcā neviens vairs nesēdās. Katrs jau to nevar izturēt, es arī kļuvu nervozs. Sieva pat sāka uztraukties par manu neveselīgo izskatu, dzīrās braukt uz tirgu, lai mani varētu kārtīgi paēdināt. Es aizbildinājos ar to, ka daudz darba. Tiesa, rāvos par diviem. Pensijas gadi pie durvīm, visi saprata, ko tas nozīmē, tāpēc darba man netrūka.

Kādu dienu pie manis pienāca Šimanīte, visiem pazīstama kā sirds-cilvēks, neviens bēdīgāks brīdis bez viņas klatbušanas un atbalsta nav iedomājams. Kad viņa man tā svinīgi sērīgi tuvojās, jutu, ka tik tiešām esmu nelaimīgs un man vajadzīgs mierinājums.

— Tā ja, Klucīt, — viņa teica, sīrnīgi man noglaudījusi plecu, — domāju, ka vispareizākais būs tev visu pasacīt. Lai varētu nelaimī novērst, cilvēkam ir jāzina, kas viņu galda.

Jutu, ka man sāk tirpt papēži. Kas ar mani tāds varētu notikt? Mašīna uzbraukt virsū? Zāģi pirkstus ieogrūdīšu? Biju tik uztraucies, ka līgā nedzirdēju, ko Šimanīte saka.

— Tas ir ļoti bīstami, ja laikus neārstē...

— Kas ir bīstami? — es atguvos.

— Kā? Es taču visu laiku par to runāju! — Šimanīte satvēra manas rokas un, kā svarīgu valsts noslēpumu atklādama, teica: — Tev klab žokļi...

— Kas? — es skaļi iesmējos. Tik nenozīmīga man likās pareģotā nelaime.

— Nemaz nesmejies, — Šimanīte pacietīgi turpināja. — Varu atnest «Mājas Arstu», tur ir viss aprakstīts. Sākas ar klabēšanu, bet vēlāk... — viņa tik bēdīgi pašūpoja galvu, ka man ne prātā vairs

nenāca smieties. Tomēr skatījies uz Šimanīti neticīgi, līdz šim nekad nebiju manījis, ka man kaut kas klabētu.

Redzēdama manas šaubas, Šimanīte pamāja dažiem netālu stāvošajiem kolēģiem, un tie ielenca mani lokā.

— Ed, — viņa ieģrūda man rokā maizi ar speķi, kas kārdinoši smaržoja. Es neliku sevi divreiz lūgties. Kad biju jau pusriecienu apēdis, skaidri sadzirdēju: klab, klab, klab, kas aplkusa, tiklīdz pārstāju gremot. No liecinieku sērīgajām sejām sapratu, ka klaboņa nāk no manis un tas, kas klab, ir mani žokļi, kas samala Šimanītes iedoto speķamaizi. Lai cik uzmanīgi centos no tās nokost, reizē atkodienu atskanēja — klab!

— Nebaidies, — Šimanīte mierināja mani. — Mēs tevi nelaimē neatstāsīm.

Un neatstāja arī. Turpmākās dienas pagāja vienā uzmanībā un līdzjūtībā. Padomi un receptes bira no visām pusēm.

— Vajag iesmērēt, — Kuģītis prātīgi teica. Un es smērēju žokļus gan ar sviestu, gan eļļu, pē nakti tos stingri nosaitēju, bet nekas nelīdzēja, klabēja, kā klabējās. Tad Šimanīte stingri noteica, ka jāgriežas pie ārsta. Kolektīva spiests, aizgāju ar. Pārņācu starodams.

— Ārsts teica, tas ir slikums! Ja citas vainas nav, tad ar šo nemiršot.

Gaidīju, ka citi arī būs priecīgi, bet visi, gluži otrādi, kļuva drūmāki par decembra debesīm. Šimanīte pat nobirdināja asaru.

— Nekas, Klucīt, — viņa teica, — mēs levi nelaimē neatstāsīm, par sievu parūpēsīmes...

— Kāpēc? — man paspruka jautājums, bet tad es sapratu, — ja jau reiz ārsts neņemsa neko darīt, tad...

— Ir jau par vēlu... — tieši tā neviens neteica, bet visu acīs to izlasīju kā uzrakstītu un pagalam sāšluku. Kolektīvs mums ir ieju-tīgs, visi pret mani izturējās ļoti uzmanīgi. Kad Lociņš sāka bārties par laikā nenomaksātu biedranaudu, pārējie viņu pieklusināja: «Kuš, vai tad tu nezini...» — un Lociņš pasteidzās nozūst. Priekšnieks ilgi spieda roku, ieteica nepārpūlēties, solījās pārcelt vieglākos darbos. Es sākumā pretojos: bet izpeļņa? Bet pensija? Tad aptvēru, kam man

tā vairs, un savu vietu atdevu Šimanītes brālīm, kam tāpat pensijas vecums bija klāt. Un kuram gan nav vajadzīga lielāka pensija?

Sieva ar to bija neapmierināta; bet man bija dusmas, ka viens cilvēks tik ilgu gadus varēja no manis kaut ko tādu slēpt! Ja man par to būtu pateikts, es noteikti būtu izārstējies!

— Vecais āzis, — sieva nospļāvās, kad viņai to pārmetu. — Atrādis, par ko uztraukties! Tev, jau kāzu mielastu ēdot, tā klabēja žokļi, ka visu laiku šķindināju glāzi, lai citi nedzird.

Mani žokļi turpināja klabēt kā klabējuši, un pamazām visiem apņēma gaidīt manu galu. Vēl jo vairāk tāpēc, ka Šimanīte pamanīja, ka ar skaisto, jauno Loniju nav labi. Kā tikai viņa sasmēja, tā žagojas, bet tā ir ļoti slikta zīme. Visa kolektīva uzmanība tagad pievērsās Lonijas mēnīglī ziedošajai veselībai. Nesen dzirdēju, ka Loniju talsoties pārcelt pie vieglāka darba, bet viņas vietu ņemīs Šimanītes māsasmeita.

Par maniem žokļiem tagad neviens vairs neinteresējās, sieva izvecoļojusies, uz ēdnicu neeju, tāpēc domāju, ka pensiju sagaidīšu godam.

— Ar ko tu pļāpā?
— Nezinu... Te viens sa-
jaucis mummuru...

W. Ardašova

REGIMANTS KASKAUSKS

«*Sluota*», Viļņa

NEPAEJIET GARĀM!

Pie vecenītes, kas slauka asaras, pieiet sabiedriskais kārtības sargs
Steps.

STEPS. Par ko bēdājies, vecmāmuļ? Vai tev kāds ir nodarījis pāri?

VECENITE. Glāb, dēliņ! Nu pavisam slepkavo nost!

STEPS. Kas slepkavo? Man liekas, jūs mazliet pārspilējat. Drīz jau būs rīts, ielas gandrīz tukšas, visi huligāni guļ.

VECENITE. Ne visi, dēliņ, ak vai, ne visil

STEPS (izvelk piezīmju blociņu un pildzīmuli). Parādi, kas, kur un ko slepkavo. Kur tie slepkavas ir iemitinājušies?

VECENITE. Aiz sienas, dēliņ, aiz sienas. Kā vakar vakarā sāka dzirot, tā noālējās visu nakti.

STEPS. Cilvēkiem ir tiesības kulturāli atpūsties.

VECENITE. Nekulturāli viņi priecājās, nekulturāli...

STEPS. Būtu ziņojusi namu pārvaldei. Lai tā veic kādus nekādus pasākumus.

VECENITE. Dzvokļu pārvaldei maz ir tās varēšanas. Vai tu, dēliņ, pats nevarētu ķerties klāt?

STEPS. Moments vēl nav nobriedis. Pagaidiet, kamēr izlauzīs durvis. Vai vēl labāk — kamēr sāks jūs zmiest nost. Āre, tad tiešām varēšu palīdzēt.

VECENITE. Sāka dzirot sešos vakarā. Palaida vaļā magnetofonu un pašī auroja līdz pulksten trijiem. Meldiņu neviens noturēt nevar, vārdus nezina, tikai blauj kā kaujami. Visu laiku šito te... kā nu bija... (mēģina dziedāt): «Es redzēju, tevi glāstīja cits, tu viņu kaislīgi skūpstīji...» Kad gāja projām, visur samētāja smēķu galus un vēstuļu kastītē iekurināja uguni.

STEPS. Nodosim biedru tiesa!

VECENITE. Nelīdzēs.

STEPS. Kāpēc?

VECENITE. Tāpēc ka ar biedriem jāiet uz restorānu, nevis uz tiesu.

STEPS. Ziņas par visiem tādiem traču cēlājiem vajadzētu nodot namu pārvaldēmi!

VECENITE. Vajadzētu, dēļiņ, vajadzētu...

Atskan piedzērušu balsu dziedāta dziesma) «Es redzēju, tevi glāstīja cits...»

VECENITE. Tie pašit... Jēziņ, varbūt nāk atkal atpakaļ!

STEPS. Vai jūs, vecmāmuļ, esat sabiedriskais kārtības sargs?

VECENITE. Vēl ne, dēļiņ.

STEPS. Es jūs tūlīt ierakstīšu sarakstā. Labi?

VECENITE. Bet es taču nemāku krietni kauties, dēļiņ...

STEPS. Sabiedriskais kārtības sargs ir ne tāpēc, lai kautos, bet tāpēc, lai citi... hm... nu, lai citi... hm... nepaiešu garām... Sapratāt?

Atskan plīstošu stiklu šķindoņa.

VECENITE. Viņi garām nepaies, dēļiņ. Šitādi garām nepaieš.

STEPS. Mūdzil Izdauzīja štābam logus! Nepagāja garām! Man pakaļ, vecmāmuļ!

VECENITE. Ko mēs viņiem darīsim, dēļiņ?

STEPS. Mēs... Mēs arī nepaiesim garām! Mēs savāksim lauskas!

SPURAINAS DOMAS

Dažs gan daudz sasniedz, taču neko nedabū rokā,

•
Kad aptrūkst talantu, māksla prasa upurus.

•
Ko līdz, ka visu uztver ar humoru, ja novērtē — traģiski.

A. Leļiņš

ŽAKETE

Katram no mums ir sava zvaigžņu stunda. Man, jums, viņam, viņiem, īsi sakot, visiem, to skaitā arī Fabiānam, kalsnējam vidēja vecuma pilsonim, ko allaž var sastapt pie alus mucām vai «Sviestmaizes». Tur viņš stāv vientuļš kā nocenots pravietis, skatās pasaule mīglaini pārmetošām acīm un gaida, vai neparādīsies kāds sirsnīgs cilvēks. Tiklīdz sirsnīgais parādās, Fabiāns neuzkrītoši viņam piešļūc klāt. Tālāk seko nopūta un skumjās stāsts par laimīgu dzīvi, ko izpostījušas jaunas, sātaniskas sievietes. Ja sirsnīgais atbild: «Jā, sievietes ir velni!» — tad tas nozīmē, ka Fabiāns tiks nedaudz uzcieņāts. Varbūt pāri paliks neapēsts uzkožamais, kas tūdaļ pēc sirsnīgā alžiešanas pazudis Fabiāna rīklē. Vakaros, kad alus mucas ir izdzertas un «Sviestmaizes» slēgtas, Fabiāns nesteidzamies aizligo uz saviem apartamentiem. Dažreiz tie atrodas bēnīkos, dažreiz siltā pagrabā un dažreiz Erņiņas ķēķī. Ķēķa apartamentiem ir milzīga priekšrocība — no tiem pa nelielām durtiņām iespējams tikt pieliekamajā, un tur vienmēr var sagrabstīt rupjmaizi, biezpienu, vārtus kartupeļus un safitu reņģi. Dīemžēl Erņiņas ķēķis no metropoles ir milzīgi tālu. Lai tur nokļūtu, cilvēkam divas stundas jākratās autobusā. Vēl jāpiebilst, ka Erņiņai piemīt neizprotama tieksme dzīt Fabiānu pie darba. Viņa strādā cūku fermā un nezin kāpēc grib, lai Fabiāns cilā šausmīgi sinagas mēslu dakšas un nes kombinētās lopbarības maisus. Bet to viņš nedrīkst darīt, nekādā ziņā nedrīkst Fabiānam, ziniel, jāsargā rokas.

Tur nav ko smīnēt, mēs visi zinām, ka dažu profesiju pārstāvju meistarība ir atkarīga no roku veiktības. Kā piemēru varam minēt vijoļvirtuosus, ķirurgus un, piedodiet, kabatzagliņus. Lai novērstu nelāga pārpratumus, tūdaļ piebūldisim, ka Fabiāns nav ne vijoļvirtuoze, ne ķirurgs, ne kabatzagliņš. Viņš ir kāršu speciālists, turklāt augstākās klases, un tas, atļaujiet aizrādīt, kaut ko nozīmē.

Kādreiz, viņa labākajās dienās, Fabiāna āriene bija drusku cītāda. Tumšpelēkā žaketē un sniegbaltā kreklā tērpies, viņš grozijās pa

restorāniem, bāriem un vilcieniem. Nē, es nepārteicos, pa vilcieniem. Tas izklausās visai neparasti, bet vilcienos viegli var iepazīties, sacīsim, ar saimnieciskiem darbiniekiem, kas brauc nedaudz atpūsties un izklaidēties dienvidu kūrvietās. Fabiānam vienmēr bija kabatā armēņu konjaka trauciņš, Fabiāns bija valodīgs, Fabiāns bija sirsnīgs un asprātīgs. Ar tādu cilvēku neapazīties vispār nav iespējams. Pagāja stunda, divas stundas, un Fabiāns gluži neuzkrītoši nožāvājās. Lai aizdzītu garlaicību, jaunie paziņas sāka niekoties ar kārtīm. Sākumā viņi spēlēja uz kapeikām, tad likmes pamazām auga, un Fabiāns visu laiku zaudēja. Kamēr viņi aizbrauca līdz dienvidiem, viņš bija pagrūdis pārsimts rubļu. Tālāk visi roku rokā devās uz viesnīcu, iekārtojās pēc iespējas ērtāk un sāka atpūsties. Paziņas zināja, ka Fabiānam vēl nauda turas un viņš ir viegli kāšams, tāpēc kārtu spēlēšana gāja vajā ar jaunu spēku. Lūk, šajās brīdī sākās nopietns darbs. Dažreiz tas ilga nakti, dažreiz nakti un nākošo dienu, dažreiz vēl ilgāk. Bet, kad darbs bija galā, visi jauno paziņu rubliši bija lebruši Fabiāna kabatā.

Aha, tātad blēdis un šulera. Izteiksimies, lūdzu, precīzāk — caya amata pratējs. Un, ja tā labi padomā, kas Fabiāna partnerus kavēja nemanot ieslidināt pāris kārtītes piedurknē, kas viņiem liedza uz smalkas galodīpas noslīpēt pirkstu galos ādu tik plānu, lai varētu saļausīt krāsu, ar kuru iespīestī visi šie pīķi, kāravi, kalpi un džokeri? Kāpēc viņi jau iepriekš neiemācījās, kaudzīti pārceļot, iegrušst vajadzīgo kārti tajā kaudzītes vietā, kur kārtij jābūt?

Dažreiz Fabiāna partneriem, gluži dabiski, radās drūmas aizdomas, ka tie kaut kas smird pēc žulicības. Viņš tika novērots, viņš tika uzmanīts, aiz viņa muguras neuzkrītoši nostājās divi vīri, lai atklātu šulera trikus un pēc tam izsīstu dažus no viņa uzvaroši atspīngtajiem zobiem. Ne velns viņi neatklāja! Kā jūs, tumšie cilvēki, varat pieņemt melstāru, kam acis ir pirkstu galos? Viņš jau daļot zina, kāda kārts kuram ir iedota, tāpēc nomierinājās un ļoti mudīgi sviedīd bankā savus desmitniekus un kvartus, lai Fabiāns tos var lebāt kabatā pie citiem desmitniekiem un kvartiem.

Cilvēks, kam ir tik solīdi ienākumi, šo to var atļauties. Fabiāns ēda labos restorānos, mīlīnājās ērtā vecpuiša dzīvoklī, brauca ar

personisku mašīnu, vārdu sakot, dzīvoja pilnskanīgu dzīvi. Diemžēl viņa pilnskanīgā dzīve tika izpostīta, un to izpostīja, kā jau sākumā minēts, ļaunas, sātaniskas sievietes.

Tur nu nekā nevarēja darīt — Fabiāns bija kvēls skaistā dzimuma pielūdzējs. Ai, cik burvīgas dāmas viņš savā laikā ir pazinīsl Dīvainā sagādīšanās, bet visas Fabiāna draudzenes ir bijušas negantas dabas un visas Fabiānu ir krāpušas. Fabiāns, būdams ar jūtīgu dvē-

seli, negantību un krāpšanu pārdzīvoja sāpīgi. Kā jau tas mīlētāju aprindās ir pieņemts, savas ciešanas viņš slicināja grādīgajos. Slicināja vienreiz, slicināja otrreiz, slicināja un tā tālāk reizes, kamēr...

Pats jaunākais ir tas apstāklis, ka Fabiāns vairs nevar strādāt savā profesijā, jo viņam nav pieklājīgas žaketes. Ja kādam no kāršu spēlmaņiem ir pavecas bikses, tad, pie galda sēžot, tās tik ļoti neduras acis, bet žaketei jābūt nevainojamai. Citādi pārējiem trumpotājiem rodas šaubas, vai viņu partneris ir kārtīgs cilvēks. Lūzdu, tevdrojiel — kārtīgs! Ar gņīdu neviens ple kāršu galda nesēdīsies, jo gņīdam, tas visiem zināms, nav ko likt bankā. Ja izrādās, ka solidā kāršu kompānijā ielavījies maksāt nespējīgs subjekts, tad runāšana ir īsa — ar celi pa dienvidpolu, un lido, balodīti!

Gods kam gods, Fabiāns nebija atmelis cerības kādreiz atkal kļūt par kārtīgu cilvēku, kas var nosviest uz galda piecus desmitniekus un tā, starp citu, sacīt: «Pirmā iemaksa!» Diemžēl pieklājīgas žaketes trūkums iekļūšanu kārtīgu cilvēku sabiedrībā stipri kavēja. Taisnība, reiz tāds brīdis gandrīz pienāca, jo Erniņa cēlsirdības reizē Fabiānam nopirka lielisku žaketi. Pelēkrūtainu, ar baltu lakatiņu krūšu kabatiņā. Tas bija sapnis, ne žakete!

Bet tad notika kaut kas neparedzēts — briesmīgu slāpju brīdī Fabiāns lielisko žaketi apmainīja pret trim pusstapiem, un līdz ar to cerības kļūt par kārtīgu cilvēku nodzisa kā ziloga izpūsta svecite.

Tomēr izmisumā Fabiāns nekrita, viņš pacietīgi lupēja pie alus mucas un gaidīja, vai kāds viņam neuzdāvinās vēl vienu žaketi. Un tiešām — uzdāvināja! Tas ir, ne nu īsti uzdāvināja, bet nolika sev blakus sētmalē un pats aizmīga. Fabiāns bez liekas kavēšanās žaketi pievāca, jo citādi kāds nelietis to varētu nozagt. Tikai — ak tu pikis! — arī šito žaketi slāpju brīdī nācās apmainīt pret trim pusstapiem!

Un tomēr skumjām nebija iemesla. Varēja taču nolaisties eņģelis un Fabiānam uzdāvināt trešo žaketi, ko brīnumainā kārtā pret trim pusstapiem apmainīt nevarētu.

Nekas gan neliecināja, ka eņģeļa parādīšanās notiks tuvākajā laikā. Nāca rudens, tāpēc bēniņos mīlināties vairs nevarēja, bet siltais pagrabs, kur Fabiāns parasti pārļaida ziemu, bija pieplūdis ar nelabi smirdošu ūdeni. Lūk, šādā izmisuma brīdī viņš atcerējās Erniņu. Dārgā, neaizmirstamā Erniņ, Fabiāns, mīlestības dzīls, tūlīt trauksies pie tevis ar dūjas spārnieniem!

Kā jau teikts, ceļš pie Erniņas bija tāls. Bet, kad cilvēks ilgojas pēc otra cilvēka, tad, dzejnieka vārdiem runājot, tālums kļūst tuvs. Ak vai, tālums nebija pats nopietnākais šķērslis, kas Fabiānu šķīra no viņa mīlestības. Pats nopietnākais šķērslis bija svešs, ārkārtīgi nesimpātisks tēviņš. Ārkārtīgi nesimpātiskais tēviņš gulēja Erniņas istabā uz kušetes un kasīja vēderu. Kad Fabiāns apjautājās, kur viņš varētu sastapt dzīvokļa saimnieci, tēviņš savukārt painteresējās, vai ciemiņš negribētu paskatīties uz pasauli caur slimnīcas logu. Ņemot vērā, ka tēviņa rumpis bija divas reizes resnāks nekā Fabiāna vārgā miesasbūda, diskusija ar to pašu arī beidzās.

Liktenis tomēr bija lēmis, lai tēviņš par saviem nekaunīgajiem vārdiem tiktu sodīts. Priekšnamā uz naglas karājās viņa žakete, un Fabiāns aizejot to nejauši paņēma sev līdzī kā piemīņu no tikšanās ar jauku cilvēku.

Interesanti, cik žaketes kabatās ir sīkā? Necik. Erniņ, Erniņ, kāpēc tu sasities ar žūpu, kas nodzēris visu naudiņu līdz pēdējam grasim! Kā lai Fabiāns tagad tiek atpakaļ uz metropoli, ja viņam ir astoņpadsmit kapeikas maķeli, izmisums sirdi un vairāk nekās?

Fabiāns bija tērpies krekļā un vecā, stipri apvazātā mētelī, tāpēc žakete viņa izmisušo sirdi drusku varēja sasildīt, un viņš to žigli uzvilka zem mēteja. Tā, un tagad sagrabināsīm pāris rubliņu autobusa biļetei un pieļcīgām vakariņām. Sagrabināsīm... Bet kā? Nu tā, kā jau parasti rubliņus grabina. Tēpat netālu ir ciematiņš ar tīri smukām mājiņām. Mēģināsīm piekļauvēt pie pirmās mājiņas durvīm. Ja durvis atvērs virkētis, Fabiāns viņam pastāstīs par savu laimīgo dzīvi, ko izpostījušas jaunas, sājaniskas sievietes. Stāstīšana tiks pavadīta ar nelielu raudāšanu, bet raudāšana garantē vismaz rubli.

Tas gudrais, kas teicis, ka nelaime nekad nenākot viena, ir bijis nolādēti gudrs. Brīzdams pa tumsu un dubļiem, Fabiāns nepamanīja ogļu kaudzi un, rokas izpletis, nostiepās garšļaukus, it kā viņš griebe kaudzi apkampt un nobučot. Patiesībā Fabiāns to, protams, negriebe darīt, jo vairāk tāpēc, ka tās bija riebigi sliktas ogles, precīzāk izsakoties, ogļu puteklī un gruži. Patelcis dažus vārdus, ko atkārtot nav pa spēkam, viņš piecēlās un ilgi slaucīja ar piedurkni gūmi.

Pirmās durvis, pie kurām Fabiāns piekļauvēja, atvēra vecene. Te nebija ko muli dzesēt, tāpēc viņš nomurmināja dažas pieklājīgas frāzes par kļūdišanos un kopās prom. Varēja dzirdēt, ka mājā vecenei kāds jautā:

— Kas tur bija?

— Viens tāds ar mēlu mūli, — vecene atbildēja.

Ar mēlu mūli... Kāpēc tu, ragana, ogles ber tādā vietā, kur

cilvēkam jāstaigā? O, kā tagad vajadzētu paķert akmeni un ielaist logā!

Otrajā mājā durvis atvēra puika, tātad atkal šķērsām, bet trešajā, izcili skaistā mitekļi, Fabiānam laimējās. Tiklīdz viņš piekļāvēja, durvis ar joni tika atrautas vaļā, un viņpus sliekšņa stāvēja vēderīgs papiņš.

Fabiāns nespēja sākt savu skumjo stāstu par laimīgo dzīvi un sātaniskajām sievietēm, kad vēderīgais jau pricīgi kviecai:

— Pašā reizē tu, jampampiņ, esi atvilcies!

Tūlīt pēc kvieciens Fabiāns juta, ka viņu rauj iekšā. Zīp, rīp, un viņš jau stāvēja stipri piepīpētā istabā. Istabas vidū bija galds, pie galda sēdēja trīs vīri — viens tāds stipri gurdens, otrs miļsmaidīgs, trešais ar atrotītām piedurknēm un spalvainām žņaudzēja rokām. Uz galda bija tējas glāzes un kārtis. Un kārtis!

Fabiāns gandrīz sāka raudāt. Cilvēki, kāpēc jūs kārdināt nelaimīgo! — Tu sēdēsi te un turēsi man roku uz pleškas, — vēderīgais iekšā rāvējs pārtrauca Fabiāna sērīgo apceri. — Poņimē?

Turēt roku uz pleškas... Kādi ārpriļīgi vārdi! Nē, Fabiāns nekā nesaprata. Bet, ja kungi tā vēlas, viņam nekas nav preti. Fabiāns novilkā mēteli, sakārtoja žaketi, kas, starp citu, bija drusku par lielu, un uzlika vēderīgajam roku uz pakauša.

— Uhu — hu — hul — miļsmaidīgais lesmējās maziem, apaļiem smieklīņiem. — Šito tumsonībul Mēs taču dzīvojam divdesmitā gad-simta beigās!

Žņaudzējs nesmējās. Viņš drūmi paziņoja, ka tas esot vienalga, vai skurstenslauķis kādam turot roku uz galvas vai pakajas, no tā labākas kārtis nekad vēl neesot nākušas un nenākšot. Gurdenais piekritošī pamāja, bet neteica neko.

Nu Fabiānam paspidēja neliela gaismīņa. Tātad viņu tās nolādētās ogļu čupas dēļ uzskata par skurstenslauķi. Labi, mīļie, man nav

tebildumu, tikai, ja drikstētu lūgt, ielejiet nosalušam ceļiniekam glāzītī tējas. Viņš būs pateicīgs, ļoti pateicīgs!

Mīļsmaidīgais ielēja. Kāds burvīgs pārsteigums — tā nebija plika tēja, tas bija groks, kārtīgs groks, kas silda un ieliksmo.

Groku sūkdams un pūzdams, Fabiāns neuzkritoši palūrēja apkārt. Nu moins, tik lepnu namu viņš sen nebija pagodinājis ar savu ierašanos. Kristāla lustra, tepīķi, krāsainais televizors, glaunas mēbeles, kamīns...

— Loc fiksākl! — vēderīgais Fabiānu paskubināja. — Ja es vīn-nēšu, tu dabūsi pusī. Atiet!

Ko tad kungi isti spēlē? Ak tā, acīti. Gurdenais, kā liekas, visus bija noslaucis. Tāpēc viņš varēja zāvāties un pasviest vēderīgajam kārti tik vienaldzīgi, it kā tā nebūtu kārts, bet mēsls, ko ilgāk ne-gribas pirktos turēt.

Vēderīgais kārti pacēla, un Fabiāns palūrēja viņam pār plecu. Devītnieks.

— Es eju par desmit rubļiem! — vēderīgais darīja zināmu. — Nākošol

Nākošais bija kalps. Dod vēl Dāma... Tad atkal kalps.

— Nepērc vairākl! — Fabiāns vēderīgajam pačukstēja.

— Tu mani nemācīsi! — vēderīgais paskatījās uz Fabiānu ar dusmīgu cūkas aci. — Vēl vienul

Dūzis. Nuja, to jau varēja gaidīt. Pēc trim sīkajiem vīnēm nāk platais. Kas to nezina, ir traks.

Gurdenais pievāca vīnēto desmitnieku un sāka lēnām sūkt groka glāzi. Viņš sūca, sūca, kamēr izsūca. Tad sekoja smaga nopūta un sūcējs nolika vaidziņu uz galda blakus tukšajai glāzei.

— Neguli, ķemsl! — vēderīgais viņam uzkvieca. Zņaudzējs savukārt gurdeno nikni kratīja un purināja.

Veltas pūles. Kam temts gulēt, tas guļ, un tur nekā nevar darīt. Sapratis, ka atspēlēties nevarēs, vēderīgais Fabiānu špetni pagrūda sāņus.

— Pievāc savus taustekļus!

Fabiāns tūlīt paklausīgi noņēma roku no vēderīgā pakauša.

— Lasies! — sekoja nākošā pavēle.

Tā tad Fabiānu sviež ārā. Labi, viņš izdzers otru groka glāzi un atvadoties patelks vēderīgajam dažus patiesus vārdus.

Tā arī notika.

— Tu spēlē kā šinders, — Fabiāns bezbailīgi sacīja. — Neņem vairs kārtis nagos, saprati?

— Pareizī! — žņaudzējs Fabiānam pīkrita. — Neņem vairs nagos, neņem!

— Uhu — hu — hul — mīļsmaidīgais atkal laida vaļā mazos smiekliņus. — Kas neprot, lai nespēlēt!

Vēderīgajam pakausis kļuva tītariski sarkans. Viņš pagrāba pilnu sauju kāršu, trieca tās pret galdu un kvieca:

— Nāc priekšā! Es lieku bankā televizoru!

Ko darija Fabiāns? Fabiāns kārtis trieca pret galdu vēl dūšīgāk.

— Atiet!

Miers taviem pīšļiem, vēderīgais! Tajā brīdī, kad Fabiāns grāba kārtis, kāds pāritis viņam nejauši ieslidēja aiz piedurknes. Sis apstāklis Fabiānu padarīja neuzvaramu, tāpēc viņš varēja atjauties žņaudzējam nekaunīgi pajautāt:

— Vai tas ir viņa televizors? Vai viņš ir kārtīgs cilvēks?

Žņaudzējs tūlīt apliecināja, ka vēderīgais patiešām ir kārtīgs cilvēks.

— Būvbrigadieris. Izsit ap seši nulle nulle mēnesi.

Pag, pag, vai kungs bišķīt nepārsāla? Būvbrigadierim tik daudz kulē nekrīt...

— Krīt, krīt, — mīļsmaidīgais tūdaļ paskaidroja. — Viņam brigādē ir mirušās dvēseles, un viņš dēļus laiž pa kreisi.

Nu, ja tā, tad Fabiāns var mierīgi nosviet uz galda savu maķeli ar astoņpadsmit kapeikām un lepni paziņot:

— Es lieku preli piecus simtus! Lūdzu, kārtī!

Tajā brīdī Fabiānam uz pleciem sāka augt spārni. Tagad vai nekad!

Pēc stundas viņam piederēja krāsainais televizors, lustra, putekļu sūcējs, mēbeles, tepīķis, elektriskā tējkanna, gaļas mašīna un gleznas «Pompejas bojā iešana» pirmskara reprodukcija. Par katru paspēlēto vērtslietu vēderīgais izrakstīja parādzīmi jeb vekseli, kā senči mēdza teikt. Tad nāca kārtā cūkai, govij, piecām aitām un ķerrai ar gumijas

riteni. Pagalam cūka, pagalam govš, pagalam piecas aitas un ķerra ar gumijas riteni!

Vēderīgais savā agonijā gribēja likt bankā pidzamu un apakšveļu, bet Fabiāns cēlī pakratīja galvu. Viņš nekad nav bijis rīja un nebūs. Ieliesim vēlreiz pa tējiņai, lai galvas kļūst gaišākas!

Kamēr visi dzēra kārtējo tējiņu, vēderīgajam kaut kas iešāvās prātā.

— Es ieku bankā sievui — viņš priecīgi iekviecās. — Par kādu summu viņa tiks kotēta?

Fabiāns, to dzirdot, bija pārsteigts, priecīgi pārsteigts. Viņam nav nekas pretī, taču vispirms minētā dāma būtu jāredz, un tikai pēc tam varēs noteikt likmi.

Vēderīgais ar zināmām pūlēm piecēlās un paņēma ģimenes albumu.
— Re, šitāda viņa izskatījās jaunībā un šitāda pašreiz!

Jā, starpība bija jūtama, un tomēr Fabiāns vēderīgā sievu kolēja par sīmi rubļiem. Tātad uzskatiet, ka minētā summa ir jūsu rīcībā. Lūdzu, te būs kārtis!

Pēc sievas paspēlēšanas vēderīgais drusku apraudājās.

— Draņķa viņa bija, un tomēr žēl... Divdesmit gadi kopā nocoelti...

— Nekauc! — žņaudzējs vēderīgajam uzsauca. — Tu savu veceni tūhā dabūsi atpakaļ, tikai pēc tam mani nelamā! Un tagad paskaties, kā pareizi jāspēlē acītei!

Ja kungs vēlas, Fabiāns ir gatavs pakalpot. Bet, piedodiet par nekastrīgo jautājumu, vai jūs esat kārtīgs cilvēks?

Mijsmaidīgais apļecināja, ka žņaudzējs esot nāvīgi kārtīgs cilvēks. Kolhoza ūdeļu fermas pārzinis, lielisks savas lietas speciālists. Starp mums runājot, viņam tās ūdeles bieži sprāgst, un sprāgst tikai tie zverīgi, kam ir pirmās zortes šķiņas... Vai jūs saprotat manu mājienu?

Paldies, Fabiāns mājienu saprata lieliski. Tātad, kārtīgais ūdeļu pārzinis, par kādu summu varat atļauties spēlēt?

— Man pieder luksa žigulis un zelts divdesmit piecu stabu vērtībā. Lūdzu, kārti!

Gods kam gods, žņaudzējs bija daudza cienījamāks pretinieks, un

žigulis kopā ar zeltu divdesmit piecu stabu vērtībā Fabiānam kabatā galīgi un pilnīgi lekrīta tikai divos naktī. Un tagad, ja drīkstu lūgt, uzrakstiet parādizīmi... Tā, paldies, viss kārtībā!

— Liec bankā sievul — vēderīgais špuksstēja. — Tev ir tāda feina sieva...

Žņaudzējs bija cēls cilvēks. Viņš kopā ar pārējiem izdzēra kāriējo tējas glāzi un paziņoja, ka seko drauga aicinājumam.

Otru sievu Fabiāns vinnēja bez sevišķām pūlēm, jo žņaudzējs sāka žāvāties un klanīt galviņu.

Žāvājās arī mīļsmaidīgais un tomēr bezbailīgi lika bankā māju ar siltumnicām trīsdesmit tūkstošu vērtībā un, protams, sievu, kas kolējās tā ap piecdesmit rubļiem, jo viņš godīgi atzinās, ka tā esot velns, ne cilvēks.

Cetros no rīta Fabiāns iebāza kabatā pēdējo parādizīmi. Visi, atskaitot viņu un mīļsmaidīgo, jau dusēja. Arī Fabiānam actiņas kļuva miglainas. Lēnām, ar cieņu noslidējās blakus krēslam, viņš nonurmināja: «Man nekad nav bijusi caureja,» — un aizmiga.

Fabiāns pamodās klusā, saulainā mežmalā. Kokos čivināja putniņi un debesīs slidēja balti mākoņi. Blakus Fabiānam gulēja trīs tukši stikla trauciņi.

Piespiedis galvu pie vēsa, sūnām apauguša akmeņa, viņš pamazām sāka domāt.

Ko Fabiāns atceras? To, ka viņi no istabas tika izsviesti. Kas viņus izsvieda? Ļauna, sātaniska sieviete. Laikam tā bija vēderīgā sieva, ko vēderīgais nospēlēja kārtīs. Kārtīs nospēlētām sievietēm tik varmācīgi rīkoties ir aizliegts. Tās, kuras aizliegumu neievēro, vajadzētu iesūdzēt tiesā. Tātad viņus izsvieda... Pēc tam visi izsviestie saķērās rokās un gāja. Kur viņi gāja? Tas ir tīts noslēpumainā tumsā, tāpēc par tālāko var spriest

vienīgi netiešā ceļā. Lūk, te nezina no kurienes uzradušies trīs stikla trauciņi. Varbūt kaut kas ir pazudis? Liekas, ka ne. Mētelis ir, bikses ir, tupeles ir, maķelis ar astoņpadsmit kapeikām ir... Zaketes nav! Tātad, ar prātu spriežot, žakete ir apmainīta pret trim traukiem. Kas vēl ir pazudis? Parādzīmes par četrdesmit... nē, piecdesmit tūkstošiem rubļu. Tā tam arī jābūt, jo parādzīmes atradās žaketes kabatā. Kas te džinkst? Odi. Nenormāli kukaiņi, rudens jau klāt, bet viņi, nolādētie, vēl džinkst... Un tagad mēģināsim piecelties. Viens, divi, opāl Un vēlreiz opāl Un vēlreiz!

... Ja jums kādreiz gadīsies apstāties ielu stūrī pie alus mucas un atspirdzināties ar kausiņu jaukā dzēriena, jūs varbūt ieraudzīsiet kalšņņu vidēja vecuma pilsoni bez žaketes. Iespējams, viņš pienāks jums klāt un paklusām sāks stāstīt, ka viņam kādreiz bijis krāsainais televizors, lustra, tepiķis, elektriskā tējkanna, gaļas mašīna, gleznas «Pompejas bojāiešana» reprodukcija, cūka, govys, piecas aitas, ķerra ar gumijas riteni, žigulis, zelts divdesmit piecu tūkstošu vērtībā, māja ar siltumcām un trīs sievas. Ja viņš tā stāsta, nevajag, lūdzu, sminēt, jo tā ir patiesība.

Labāk izmaksājiet pilsonim kausiņu alus un, ja esat kārtīgs cilvēks, uzdāviniet viņam žaketi.

ĀĶĪGI JAUTĀJUMI

Ja cilvēks maldās mežā — vai tas ir cilvēciski vai zvēriski?

Kad lielāks guvums — kad nošauj vienu buku vai kad nošauj divus zaķus uzreiz?

Vai, sūtot kādu pie velna, jāparāda arī durvis?

A. Lejiņš

ATSVEŠINĀŠANĀS

Tagad daudz runā par atsvešināšanos. Nu, sacīsim, dzīvo divi kaimiņi, draudzējas, kopā svin svētkus, kopā sagaida Jauno gadu. Un pēkšņi ne no šā, ne no tā viņu draudzība sāk kļūt aizvien vēsāka, līdz atsalst galīgi.

Vai ņemsim citu gadījumu. Jonu ar Petru saistīja, neteiksim, ka pārāk cieša, draudzība, kaut arī skolu beidza, uz viena sola sēdēdami. Satikušies viņi tāpat — tiesa kas tiesa — ap kaklu viens otram nekrita, taču vienmēr sasveicinājās. Bet tagad, kur tas laiks, kopš uz ielas satikušies, viņi ne tikai nepaceļ cepuri, bet pat galvu nepaloka.

Kāpēc?

— Atsvešinājāmieš, — Jons saka. — Tagad tāda mode. Sivēns, ledams garām otram sivēnam, kaut ko norukšķ, tāpat arī cilvēka pieņēmums būtu savas draudzības jūtas otram cilvēkam līdzīgā veidā izteikt. Dzīvoju jaunā mājā jau piekto gadu, bet kāpnēs, satiekoties ar kaimiņiem, nekad viens otram neparukšķam, it kā mēs būtu pilnīgi nepazīstami.

Kāds mans draugs, kamēr mēs vēl nebijām atsvešinājušies, teica, ka mūs visus mazliet var vainot par šo savstarpējo attiecību atvēsināšanos. Traka lieta — sāk tikai no vidus atsalīt, pēc tam, skaties, aiziesi tik tālu, ka uz ielas novērsiesi pat no sava miesīga brāļa.

Manam draugam tāpat, liekas, viss sākās ar sīkumu.

«Kad jutu, ka sāku jau viduci kļūt auksts, laidos taisnā ceļā uz veikalu,» mans draugs stāstīja. «Bet kabatā tikai rublis. Sieva vairāk neiedeva. Viņa jau gandrīz pilnīgi iestigusī atsvešināšanās mūklājā. Nu ko, stāvu ar rubli un tik tikko neraudu — trūkst tieši četrdesmit kapeiku. Man garām iekšā un ārā sprauca priecīgi, sasārtuši, acimredzot vēl neatsvešinājušies pilsoņi. Ģimji apmierināti, portfeli piepūlušies, klunkšķ. Skatos, viens — pazīstams. Es viņam klāt: izpalidzi! Tu man tikpat kā dieva sūlīts, es viņam saku, aizdod četrdesmit kapeikas! Bet viņš: nav, brālīt, paši pēdējās sametām kopā. Tad ņemiet mani ar rubli kompānijā. Ko tad mēs tavu rubli iesāksim, ja tam klāt nav četrdesmit kapeiku, — bijušais jaunības dienu draugs saka. Mums jau tāpat uz trim iznāca tikai viens traucīšs. Ak tu, es saku, nevis manu jaunības dienu biedrs, bet atsvešinājies ēzēlis tu esi! Nospļāvos viņam pakal, kad viņš gāja projām.

Jūtu — vēl mazliet, un manas jūtas atsals ne tikai pret atsevišķiem indivīdiem, bet pret visu cilvēci.

Pieskrēju pie letes, noņēmu pulksteni no rokas un lūdzu: «Mijā jaunkundzīt, atstāju ķīlā pulksteni, dod, citādi es kā personība būšu pagalam...» Bet pārdevēja atrāva atvilktni un man parādīja, kas viņai tur ir. Jā, nevis atvilktne, bet juvelieru veikals — vesela kaudze visādu marku pulkstenu, pat viens modinātājs pa vidu. «Āre,» pārdevēja saka, «te tās jūsu ķīlas gul jau kuro dienu, kasē man pašai sava nauda bija jāiemaksā.» Redzu, arī šī ir atsvešinājusies, draņķe. Izgāju uz ielas, sapinkāju matus, uzmetu kūkumu, pastiepu cepuri. Labie cilvēki, teicu, nupat esmu izrakslīts no slimnīcas, naudu man izvilka, biļetes nav, mājās sieva, mazi bērni...

Dzirdu, dzin, dzin, viens iemet piecas kapeikas, otrs trīs, kāda māmuļa nepazēloja pat divas sviestmaizes. Aizved hērniņiem; dēļiņ, viņa vēl piesacīja. Desmit minūšu laikā sameta četrdesmit trīs kapeikas. Ir vēl pasaulē sirdscilvēki!»

Kā rēdzat, atsvešināšanās mūsu vidū nav vēl tā izplatījusies, kā jāceļ trauksme. To pierāda ne tikai filozofu darbi, bet arī mana drauga konkrētais piemērs.

— Ja tas trešais tik ilgi netūjātos, varētu sastīķēt!

U. Mežardīks

Atmiņu gūsternis

— Vienkārši nevar no viņiem atkauties, — rakstnieks Mudurs sa-
cīja savai sievai Zenevjēvai. Mudurs bija vīrietis tai vecumā, kad
pīlīkam pakausim vairs neplevērš īpašu uzmanību, vismaz — neuztver
šo parādību kā kaut ko sāpīgu, bet gan likumsakarīgu un līdz ar to
nelzbēgamu. Muduru jaunībā meitenes bija saukušas par skalstu;
tagad viņas varbūt labprāt teiktu «interesants», ja vien pie šādas
teikšanas tiktu. Lai tā nebūtu, par to acīgi rūpējas Zenevjēva. Viņai
nebija simt acu kā Argam, tās pašas divas parastās vien, bet tās viņa
grata lieti valkāt. Tikai Zenevjēvai Mudurs varēja pateikties, ka ne-
kad nav maksājis alimentus savām bijušajām sievietēm. Nav maksājis,
jā, jo nebija jau kam maksāt. Zenevjēva viņam mūžā bijusi pirmā
un vienīgā, un bija brīži, kad Mudurs gauži lepojās ar to, uzsverdams,
profams, savu jūtu noturību, un gadījās atkal paviešam citi brīži,
kad viņš dusmojās uz sevi par sprobežoti godīgi nodzīvotu dzīvi.
Katram bija savs salds grēciņš, vairumam pat vairāki, bet kas bija
nabaga Muduram? Bet kad nu Zenevjēva neļāva.

— Kas tad atkal? — Zenevjēva pa-
jautāja un uzlika plaukstu uz cukur-
trauka, no kura Mudurs nupat bija
mēģinājis izķeksēt trešo gabaliņu. Jā,
jā, Zenevjēvas modrais skatlenis!
— Vai tev prāts!

— Viņi grib, lai es rakstu bērni-
bas stāstus, — Mudurs svinīgi pa-
vestīja, kad bija pāris reižu apmaisi-
jis kafijā atļauto cukura devu.

— Un pareizi, ka grib, — Zenev-
jēva lītišķi piezīmēja. — Rožlapiņš

savējās raksta jau trešajam žurnālam. Es domāju, varētu reiz dot vietu arī kādam citam.

Zenevjēva, kā tas labai rakstnieka sievai klājas, zināja visus literārās dzīves jaunumus un sikumus. Viņa zināja tos tik labi, ka reizēm varēja pat pastāstīt šo to savam vīram.

— Nuja, bet viņš jau raksta bērniem un jaunatnei.

— Tieši tāpēc bērniem un jaunatnei tavas atmiņas būs vēl interesantākas, — Zenevjēva atteica, un Mudurs saprata, ka jāraksta vien būs.

— Uz cik loksnēm? — Zenevjēva painteresējās, brokastu galdu novākdama.

— Piecas, — Mudurs sacīja.

— Maz, — Zenevjēva nicīgi noteica. — Tev vajadzēja uzstāt vismaz par astoņām.

— Bet kad es nezinu, kā lai tās pašas piecas pieraksta! — Mudurs kļuva nervozs. Sieva viņam reizēm šķita bezsirdīga. Lai gan ar šo bezsirdi viņš tik ilgi bija kopā nodzīvojis. Bet tā jau gadoties, tieši pretstatiem esot lemts pievilkties.

— Būtu ko nezināt, — Zenevjēva kravāja tasītes uz paplātes, un viena nikni piesitās otrai. — Redzi, tu padari mani pavisam nervozul! Par jaunību nemācēšot uzrakstīt! To vien es caurām dienām dzirdu, kā tavas nopūtas par aizgājušo jaunību! Nepūt, bet raksti reiz augšā, lai visi uzzina, cik debešķīgi tev toreiz gājisi!

— Ne jaunībā, bet bērībā, — Mudurs vārgā balsi izlaboja.

— Nu tad atceries, kā tu sēdēji uz podiņa, — Zenevjēva kļuva pilnīgi nepanesama. — Vai, kā tu jaunajam kaimiņu puikam neļāvi izpostīt mazā, mīļā putniņa ligzdiņu! Vai, kad onkulis gribēja suni-šus mārķā sličināt...

— Sunišus ne, — Mudurs sarosījās. — Bet kaķēnus viņš vienreiz gan sličināja.

— Redzi nu, — Zenevjēva sacīja stipri cilvēciskākā tonī. Reizēm mums jāprot arī ar labu, un vai nu maigais sieviešu dzimums to neprātis. — Galvenais, raksti! Tu esi kļuvis šausmīgi slinks. Tā jau tev ne velna nesanašs kopotajiem rakstiem. — Viņa beidzot bija savākusi visus traukus un gāja uz virtuvi.

Kad pēc stundas Mudurs gāja laukā pa ārdurvīm Zenevjēva viņu turpat arī noķēra.

— Kurp tu ej?

— Pasaigālies, — Mudurs atteica dzīvu patiesību. Zenevjēvas sejā atspoguļojās lielu pretmetu sīva cīņa, taču tad viņa izšķīrusies sacīja:

— Labi, ej un pārdomā savas almiņas. Tev vajag uzrakstīt tā, ka tu vari visiem iegriezt. Sāk jau runāt, ka tu esi padevis slinkošanai.

— Bet vai tad... — Mudurs sāka, un sieva nevilcināmās viņu pārtrauca:

— Mēs abi zinām labāk. Ķeries tikai klāt. Aizej paskaties, kā bērni rotaļlaukumā spēlējas. Varbūt iedvesmas pēc tev derētu aiziet uz bērnu dārzu?

— Es taču bērnu dārzā negāju, — Mudurs atgādināja.

— Zēl. Tas tavai audzināšanai būtu nācis par labu, — Zenevjēva sacīja, taču tad uzmundrinoši piebilda. — Var arī bešā. Kad ne, ne. Pasaigā un padomā, ko tu pēcpusdienā liksi uz papīra. Un mājup-nākot nopērc kartupeļus.

Kad viņš pēc dažām stundām atgriezās, tā nebija īpaši priecīga algriešanās. Pats svarīgākais jau nebija, ka viņš atkal aizmirsis nopirkt kartupeļus. Viņš godīgi atzinās savā pārkāpumā. Mudurs tika izmelojies pietiekami ilgu laiku. Tad viņš stāstīja, ka nav atradis kartupeļus, lai gan izskrējis veselu rindu veikalu. Tagad, Mudurs domāja, tādiem meliem nenoticētu pat par Zenevjēvu lētticīgāka sieviete. Tāpēc viņš klaji atzinās savā nodarījumā — vai pareizāk nenodarījumā — un gaidīja nosodījumu. Taču Zenevjēva tikai piedodoši pasmējās un teica:

— Ak, kādi nieki! Kāpēc gan tev pašreiz būtu pa saimniecību jānoņemamas. Sēdies tikai un raksti augšā.

— Ko rakstīt? — Mudurs painteresējās.

— Atmiņas. — Zenevjēva turpināja smaidīt. Zenevjēva vienā mirklī varēja smaidīt, nākamajā — mest zibeņus. Tā viņai bija tāda maza īpalnība. — Tiklīdz tu biji aizgājis, zvanīja Rožlapiņa sieva, Viņa

gribēja zināt, kā mums ejot. Ak šausmas, es teicu, vīrs galīgi nomicījies, viņam zvanīja dienu un nakti, līdz viņš piekrita uzrakstīt savas bērņības atmiņas. Šausmīgi, es teicu, viņš bija iecerējis pavisam ko citu, bet kad nu mieru neliek. Un ir taču katram rakstniekam savs pilsoniskais pienākums, es teicu. Un vēl es viņai teicu, viņi gribēja tev uzspiest desmit loksnes, bet tu pēc ilgas lūgšanās piekriti tikai par piccām. Tā ka neaizmirsti, kad sastapsies ar Rožlapiņu!

— Un ko tu vēl viņai teici? — Mudurs gurdī apvaicājās.

— Vēl... vēl... kas tad man vēl bija jāsaka? Tu pats vairāk nekā nepastāstīj! — Zenevjeva uztraucās.

— Ir jau labi, — Mudurs sacīja pavisam vājā balsi. Viņš vēra darbistabas durvis, tur bija viņa drošā miera osta, laimes cietoksnis... Bet šoreiz Zenevjeva sekoja viņam arī šai posteni. Mudurs smagi nopūtās: uz galda bija puķes vāzē — Mudurs ciest nevarēja puķes uz galda — un tur bija termoss ar kafiju un trauks ar cepumiem...

— Kas man te būs jādāra? Jāmlelojas? — Mudurs lebrēcās. — Tas ir mans darba galds, pusdienot... veļns parāvis, strēbt kafiju es varu citurt!

Tagad balsi pacēla arī Zenevjeva.

— Nepateicīgais! — viņa iesaucās. — Cietais cilvēk ar akmens sirdi! Visu mūžu esmu centusies darīt tavu dzīvi gaišu un nolīdzināt tev no ceļa visas grambas... Katru akmentiņu es esmu centusies nolāsīt...

— Būtu man jāvusi strādāt! — Mudurs lūkoja viņu pārkliegt.

— Strādāt? Strādātājs atradies! Slinkuma maiss! Ko tad tu esi sastrādājis pa šiem gadiem? Ja es tev mūžīgi pakaļ nebūtu skatījusies, tu arī to mazumiņu nebūtu dabūjis gatavul!

— Talantu nenovērtē pēc makulatūras sējumiem! — Mudurs spērojās.

— Talantul Jā, ja tev tāds būtu! Ja būtu! Tad nevajadzētu kā pie smildziņas ķerties pie katra pasūtījuma, vienaiņa, vai tas nāk no slieču glābšanas biedrības vai... vai...

— Sliečus tu neaiztieci!

— Tāpēc jau tik daudz slikt, ka leprlekš salasās tavus darbus! — Zenevjēva vairs nevaldīja pār sevi. — Bet tagad pietiekl Tagad tu man sēdēsi un rakstīsi. Ja tev nebija labas diezgan manas puķes un mana kalija, tad tagad tu vispār sēdēsi bez pusdienām, kamēr nevarēsi man atrādit vismaz desmit lappuses. Mašīnrakstā, ievērot Un es izlasišu katru vārdu, tā ka šmaukties nedomā, šoreiz tu cauri netiksi!

— Bet iedvesmu taču vajag. — Mudurs bēdīgi bubināja, kamēr Zenevjēva vāca nost no galda visu to, ko plīrmit ar mīlestību bija tur uzstatījis.

— Pasēdēsi, iedvesma radīsies, — Zenevjēva cietsirdīgi nosmējās. — Un ir taču rakstnieki, kuri vispār apšaubā iedvesmu kā tādū. Darbs, viņi saka, darbs ir tas iesākums un tas galst Tad nu strādā, mīļais!

Un Zenevjēva izgāja laukā. Durvis viņa aiz sevis neatzvēra. Tā būtu pārāk liela nodrošināšanās. Viņa zināja, ko dara. Zenevjēvas vārdi vieni paši ar nesaraujamām saitēm bija piesējuši Muduru pie galda. Un tagad viņš tur sēdēja, nelaimīgs un tukšu galvu, un viņš jūta, tas ir konstants stāvoklis, nevis acumirkliģa, pārejoša noskaņ.

Logš bija vaļā. Pa logu iekšā lidoja jautras bērnu čalas viņu daudzstāvu mājas pagalmā.

— Neliešl, viņi smejas, — Mudurs rūgti nodomāja. — Kas tādiem ko nesmieties? Vai viņi ko zina no pasaules grūtumiem, vai viņi redzējušl dzīves cietsirdību? Sēsties tikai trīs četras reizes dienā pie galda, lai tad mamma un omīte tikai stūķē tev iekšā. Taisnība gan, šodien bērni daudz par vieglu augl

Mudurs sagrozījās aēdekli. Paakatlījās uz baltu lapu kaudzīti, kuru arī Zenevjēva bija gādīgi nolikusi priekšā, un sajūta tīri fizisku ne- labumu.

— Bērnības atmiņas... — viņš murmināja, — raksti tu tādiem bērniības atmiņasl Labāk lai skolotāja pārbauda, vai viņi vienreizvienu kārtīgi iemācījušies!

Un Muduru pārņēma lielas dusmas, ka šodien bērnus skolā vairs neliek kaktā.

— Bija kādreiz kārtība, — viņš bargi teica sev. — Klausl un ne-

pīksti, un, ja ne, tad kaktā iekšā! Es neteikšu, ka bērņus pērt bija īsti pareizi... — te viņa prātā laikam uzzibsnīja kāda tāla atmiņa, jo Mudurs nervozi sagrozījās, — vismaz ne visiem bērņiem mīcassods ir piemērojams, es te domāju par jūlīgiem, maīgiem bērņiem, kuriem šāds soda veids noteikti ir noliedzams..., bet kāda plauka palaidnīm, kad tas negrib ieklausīties tavos norādījumos... tāda plauka nudien nevar nākt par sliktu. Atcerēsīmies, pat Makarenko... Makarenko taču..., vai varbūt ne? — Mudura skatiens tramīgi pārslidēja grāmatu plauktiem, bet kājās Mudurs tomēr necēlās. — Nujā, ne jau par sodiem mums šoreiz būtu jārunā..., protams, tas ir pilnīgi otršķirīgi... arī es uzskatu, ka jādara viss, lai nodrošinātu mūsu bērņiem neaptumšotu bērņību. Kad es atceros savas bērņū dienas...

Mudura skatiens stīvi apstājās pie kāda punkta uz sienas. Savādi, kur tāds punkts radies. Liels punkts. Nevajadzētu būt punktiem uz sienas, kas tikai pērn krāsota par jaunu.

Punkts sakustējās un pacēlās spārnos. Ka tā tiešām bijusi muša, Mudurs droši varēja pārliecināties jau pēc mirkļa, jo muša laikam bija ievērojusi viņu un apsēdās tieši uz baltās papīru kaudzītes. Muduru mušas ievēriba nesajūsmināja. Viņš nikni savēcināja roku, muša, šķiet, vienaldzīgi paraustīja plecus un tad atkal pacēlās spārnos. Un no viņas apciemojuma palika neapstrīdama liecība — arī viens punkts, neliels un meins. Uz balta papīra.

— Nekauņa, — Mudurs teica mušai. Tā noteikti nedzirdēja un apsēdās uz griestu lampas. Nu, ko viņš te noņēms ar insektiem. Viņam bija jāraksta atmiņas. Desmit lappuses, Zenevjēva tika draudējusi. Zenevjēva prata būt nelokāma. Un galu galā, kāds grūtums uzrakstīt atmiņas? Desmit, kaut divdesmit lappuses dienā? Sēdi tikai vienā mierā, atceries un raksti...

Mudurs pastiepa roku, lai ielietu sev kafiju. Termosa ar kafiju nebija. Nujā,

Zenevjēva taču visu bija aiznesusi. Mudurs jūta, ka viņam ļoti gribas kafijas. Un cepumu. Kā jaunības dienās.

Kā bērnības dienās! Nu lūk, tūlīt tā lieta tes!

Mudurs jau pacēla rokas kā pianists, lai tūlīt sāktu uvertīru. «Bērnībā man ļoti garšoja cepumi, bet maniēiem vecākiem ne vienmēr bija tik daudz naudas, lai nopirktu man kāroto gardumu...»

Stopi! Kas tad tā par uvertīru? Nevar taču sākt atmīgas ar tik prozaiskām lietām. Iznāk, ka pazīstamais rakstnieks Mudurs jaunībā, tas ir, bērnībā bijis pēdējais našķis un vispār...»

Mudurs nolaida rokas. Papīrs tā arī palika balts. Protams, ja neskaita mušas atstāto mazo plankumiņu.

«Pāri gadu kalniem atskatoties uz savām bērnības dienām, sirdī lepalo atmīgas...»

Hm. Nav slikti. Tie kalni gan tā kā apdrāzti. Bet «atmīgas lepalo»... Liekas, neviens tā nav rakstījis, vismaz nevar atcerēties. Ja nu kāds dzejnieks varbūt. Bet tie jau vienmēr saraksta diezin ko. Un visus dzejniekus visi nemaz nelasa, pat redaktori ne.

«Kad šodien es dzirdu mūsu bērnu liksmās balsis, man kļūst silti un gaiši ap sirdi. Un, kaut dienas pašam rit jau uz rudens pusi, un varbūt tieši tāpēc...»

Tagad tikai neapstāties! Ja gadās kāds štamps, pagaldām lai paliek, vēlāk izsvītrosim. Un priekš kam galu galā ir tie paši redaktori? «...un varbūt tieši tāpēc sirdī jūtu tik daudz kopīga sev ar šiem spridzīgajiem mazuliem, mūsu rītdienu. Gribas pastāstīt viņiem par savas bērnības vienķāršajiem un sirdij tomēr tik dārgajiem priekiem...»

Atkal sirdij! Vēl, kur tā sirds nelūgta lien un lien iekšā. Ko tu darīsi, nav mums vārda meistariem neviena cita tikpat atbilstoša orgāna ko izlietot.

«...tik dārgajiem priekiem. Mums visiem taču ir viena kopīga valoda, ne tikai tā, kuru mēs runājam ikdienā, bet arī tā — un tas ir daudz svarīgāk — kādā ar mums sarunājas...»

Mudurs uz mirkli apstājās savā trauksmainajā domu lidojumā un sāka apsvērt, kas īsti varētu ar mums sarunāties. Putni, puķes, jā,

protams, un kas vēl, kas oriģinālāks? Steidzami vajadzīgs kas oriģinālāks! Kur ņemsi?

Mudurs sasprindzināja visus savus garīgos spēkus. Tūlīt, tūlīt...

Tajā brīdī no pagalma, kur pati jaunākā paaudze rotaļājās un, kā vēlāk noskaidrojās, sīta arī futbolu, viena komanda zaudēja vienus vārtus. Līdz ar to otra komanda ieguva, protams. Futbolā taču spēlē divas komandas. Notikumu pavādīja tādi sašutuma brēcieni un sajūsmas spiedzieni, ka rakstnieka Mudura zelta domu pavediens ar joni notrūka. Viņš pielēca kājās un metās pie loga, aizcirdams to ar tādu sparū, ka stikli neizbira tikai par brīnumu. Pa durvīm ieskatījās Zenevjēvas patiesi satrauktais vaigs.

— Ko tu te dari? — viņa painteresējās.

— Un ko man dara, to tu nejaudā? — Mudurs jautāja presi un ar traģisku žestu norādīja uz loga pusi. Zenevjēva piegāja, atkal atvēra to. Viņa izliecās laukā. Viņa skalījās un klausījās. Troksnis lejā bija pierimies tikai par dažiem decibeliem.

— Nezvēri! Briesmoņil — Mudurs plosījās. — Viņi zāgē man nervus pušul! Viņi...

— Manu nabadziņ, — Zenevjēva sacīja maiguma svaidītā balsī un aplika rokas ap Mudura trisošajiem pleciem. — Tas ir šausmīgi, — viņa pēc brīža piebilda.

Vēlāk Zenevjēva uzvārija viņam baldriāna tēju. Un vēl vēlāk viņš ar apeti li paēda garšīgas pusdienas, kaut arī nebija pierakstījis desmit lappuses. Arī rakstnieks reizēm uzskatāms par cilvēku.

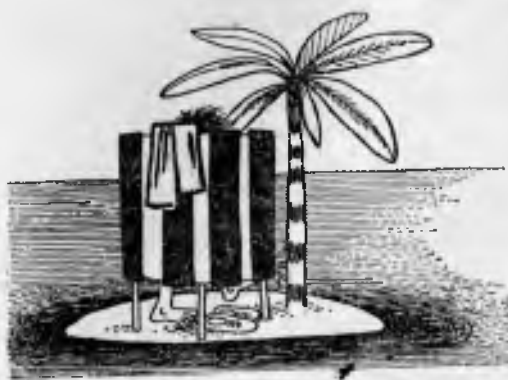
Tagad Mudurs intensīvi meklē tādu vietu, kur tuvumā nekādā ziņā nebūtu bērnu. Viņš neiebilst pret šosejas un dzelzceļa līnijas tuvumu, pat netalu esošs aerodroms viņu apmierina. Viņš cieši turas tikai pie sava pirmā noteikuma.

Citādi viņš mazajiem lasītājiem neuzrakstīs skaistas un saistošas bērniņas atmiņas.

Bez vārdiem.

I. Melgailis

Bez vārdiem.

I. Melgailis

VALDIS LUKSS

**PAR CŪCIETI
[Pēc Pērsleša]**

Ko sacīt cūcielim,
kurš kājas silē liek?
Tu velti tīnāsies —
lai arī citam tiekl

Beļ rīma

vienā mierā urkšķ:

Ko žvangstīl

Man visskaļāk vēders kurkšķ!

Drīz vien šis rīma

tālu tiks —

tas visas četras

silē

līks.

IRENA LAGZDIŅA

KĀ ES KALPOJU PAR NEGATĪVO PIEMĒRU

Pēc mūsdienu psihologu jaunākajiem atzinumiem, dažkārt arī negatīvajam piemēram varot būt audzinoša nozīme un pat vēl lielāka, iedarbīgāka un noturīgāka nekā pozitīvajam.

To es vienmēr atceros, lai sevi garā spēcinātu, it sevišķi tajās reizēs, kad dažs labs mani min kā negatīvu piemēru.

Nesen savā vasarnīcas dārziņā sāku skaldīt maiku. Jau kādu brītiņu jutu — taisni jutu, nevis saredzēju — kaimiņa caururbjošo skatienu. Tad atskanēja purpināšana, kura drīz vien kļuva par taisnīga sašutuma pilnu sprediķi. Mūsu kaimiņš ir tāds patiesības mīļotājs, ka viņš savukārt man vienmēr ir pozitīvais paraugs. Tātad atskanēja sprediķis, kas vienlaikus bija lekcija astongadīgajam dēlam Arnim.

— Arni, panāc šurp, — kaimiņš teica, — nāc paskaties, kā neva-
jag skaldīt maiku!

Es, protams, nejutos visai omulīgi. Lai gan ar prātu aplvēru savu visnotaļ svētīgo misiju — kalpot par negatīvu piemēru, tomēr nebija patīkami, ja mani aplūko kā nedzīvu priekšmetu. Nogāju maliņā, pagriezu kārtību mīlošajam kaimiņam muguru, lai viņu lieki nekaitinātu un arī pati justos mazāk traucēta savā nemākulīgajā nodarbībā.

— Tu redzi, Arni, kaimiņiene piedevām ir ne tikai nejēga, bet arī nepieklājīga, viņa griež mums muguru, — atkal atskanēja kaimiņa balsis.

Kas tiesa, tas tiesa. No manas puses tā nebija pareiza rīcība. Es tiešām rīkojos muļķīgi. Turklāt vēl egocentriski. Es neļāvu kaimiņam sevi pilnībā izmantot kā uzskates līdzekli, bet pakļāvos visādām pagātnes emocijām — patmīlībai, šausirdībai un pārliecīgai lepņībai.

Pārvarēju sevi un pagriezios profilā ar visu malkas pagali, kas bija skaisti uzķīlējusies uz cirvja.

— Tu paskaties, Arni, — tā atkal kaimiņš. — Ja tu šitā turētu rokās cirvi, es tevī tuvumā pie malkas nelaištu!

— Tu jau mani tāpat nelaid, — Arnis sapņois novilkā.

Nezin kādi sašutuma pārkoņi un zibeņi būtu gāzušies pār Arņa astoņgadīgo galvu, ja pagalmā neparādījies mans vīrs ar izmazgātu kabatas lakatu rokās. Te nu mūsu krietnais kaimiņš zaudēja garīgo līdzsvaru un viņa sulīgais bass uzdūca līdz priežu galotnēm.

— Arni, to tu iegaumē, šitā ir aēgārna māja, te viss ir otrādi, viss tā, kā nevajagi Virieši te dara sieviešu darbus un sievītes — vīriešu!

Nu, ko lai saka, svēta patiesība, tā tas ir! Un galvenais — man nav cerību, ka es vai mans vīrs labosimies. Laikam jau to pozitīvo piemēru ap mums, cik uziet, bet negatīvais — es viena pati. Tāpēc drīz ar lielu prieku pārliecinājos, cik esmu bijusi sabiedriski noderīga.

Kādu dienu, ejot garām kaimiņa mājai, redzēju, cik Arnis virtuozī skalda malku. Un cik skaistas simetriskas grēdas nokrāvis! Lūk, tajā brīdī man acīs saskrēja gandarījuma asaras. «Uz mani, nejēgu, skatīties, taču Arnis iemācījās pareizi skaldīt malku,» es ar lepnumu nodomāju.

Vai, piemēram, mana pilsētas kaimiņiene, kas bija leņēmusi galvā nemīlīgi audzināt un pārraudzināt mani, visus manus tuviniekus un

pat viesus. Man patik tādi cilvēki. Bez viņiem mēs ieslīgtu pašapmierinātībā, trulimā, nepazītu paškritisko jūtu dvēseli pacilātāju un šķīstītāju spēku. Vārdu sakot, būtu nejēgas un murmuļi. Taču, pateicoties viņu modrajai acij, mūsu nervi ir asi un jutīgi un nemitīgi vibrē, jaunus iespaidus un pamācības uzņemot. Tas palīdz saglabāt leikšējo jaunību.

Kaimiņieni es parasti satieku uz kāpnēm, parasti arī cenšos sveicināt pirmā, kaut gan viņa ne vienmēr sveicienu atņem. Taču es par to nemaz neļauņojos. Cenšos saprast, ka es, tāds nepareizs cilvēks, viņu, pareizo, varu arī kādreiz kaitināt.

Tā vienreiz, neatņēmusi sveicienu un kritiski mani nopēlijusi, viņa ar pirkstu rādīja uz mani — ļoti pareizi darīja, ka rādīja, citādi nevarētu saprast, par ko ir runa — un teica savai desmitgadīgajai meitai: — Paskaties uz šito tanti, ja tu būsi tik kroplīgi tieva, tevi nevienš neprecēs!

Kaimiņiene ir tiešām veselīga sieva gan garā, gan miesā, bet meitēns viņai blakus izskatījās kā tāda ganu stabulīte. Mani pārņēma dusmas. Labi, ka laikā attapos un neļāvu tām vaļu! Es gribēju bilst, ka viņa bērnu ir nomocijusi ar savām pamācībām. Taču atcerējos, ka kaimiņienei vienmēr ir taisnība, kamēr es turpretī nevaru un nevaru, ko viņa man ļoti pareizi ir norādījusi, tikt vaļā no subjektīvisma.

Ne kaimiņieni, ne viņas ģimeni ilgāku laiku nebiju redzējusi, kad beidzot viņus atkal sastāpu. Visu ģimeni. Suni un kaķi arī. Viņi laikam devās uz vasarnīcu. Manam priekam nebija galal Cik koša veselības un dzīves pilnības aina! Kāda harmonija! Viņi visi bija itin kā no van Deika gleznas izkāpuši.

Iztīdējušo pusaudzīti ne pazīl Gada laikā meitene dūšīgi pieņēmusies miesās. Tik veselīga, ka ļum vien! Mazais brālītis kā jauka bumbiņa, uz kuras uzgleznotas apaļas acis, mute un deguns. Par vecākiem vispār nebija ko teikt, viņi, liekas, tūlīt, tūlīt plīsis aiz veselības. Ļoti labā baro-

Jumā bija viņu spanlels, kuram pa zemi vilkās ne tikai ausis, bet arī vēders. Tikai nabadzinām karstā laikā grūti, jo viņu mocīja neliela aizdusa. Bet tas jau tīrais sīkums. Galvenais — veselīgums! To saprata pat viņu papagailis, kas nemitīgi daudzīnāja: — Ēd vēl, ēd vēl...

Liekas, vienīgi angoras kaķis maskēja ar savu kuplo spalvu slīktāku barojumu nekā pārējie. Kaut gan jāteic, no skalu groziņa izcēlt viņu ārā vis nav tik viegli. Vajadzēs jaunul... Un es pati viņiem to uzdāvināšul Tā es viņiem arī pateicu. Jo mani pārņēma milzu gandarījuma jūta, kad viņus ieraudzīju. «Redzi,» es sev sacīju, «bez manis viņiem diez vai būtu izdevies tik jauki uzbaroties.»

Jā, patīkami ir apzināties, ka tu esi negatīvais piemērs!

E. ZIEMELIS

KĀ SPĪDZINA SMĒĶĒTĀJUS .

Reizēm mūsu sabiedrība nonāk tik tālu, ka publiskās vietās tiek izkārtī cilvēka cieņu pazemojoši uzraksti: «Pie mums nesmēķē», «Atceries: 3 pilieni nikotīna nogalina zirguli» utt. Kā nu tā var! Vai tad smēķētājs tāpat nav sabiedrības loceklis, vai viņš tāpat nav mūsu draugs, biedrs un brālis? Tāpēc uz to ātrāko vajadzētu šādus aizvainojošus aizliegumus novākt! Kaut gan, starp mums runājot, īslam, pārliecinātam pīpētājam, tādi uzraksti bijuši nebijuši. Tāpēc daudz vairāk jāuztraucas par to, ka smēķētāju vidū gadās arī viens otrs, kas pēkšņi zaudē garīgo līdzsvaru un smēķēšanu cenšas atmet. Kāpēc tas notiek? Tagad noskaidrots, ka to panāk netipiskās sievietes, kas pašas, redziet kādas, nevēlas kūpināt cigareti.

— Ja nevari atmet, tu esi glēvulis un lupata! Vai tad «Veselību» nemaz nelsi? Kāda tumsonība! — Šitāda dāma mēdz pēkšņi uzbrukt pīpētājam. Nu, pīpētājs nav pirmo reizi ar pīpi uz jumta, viņš paklausās, paklausās un uzpīpē. Tāpēc nepīpiska sieviete ar to vien neaprobežojas. Kādu dienu viņa ellišķi villīgi ievilina smēķētāju kādās dzimšanas dienas vai citās svinībās, kur visi ēd un dzer, cik uziat. Tikai pats briesmīgākais — neviens nepīpē! Būdam labi audzi-

nāls un pieklājīgs, smēķētājs kādu brīdi ciešas un, lai neapvainotu namamāti un namatēvu, arī ēd un iemet vienu glāzīti, otru, trešo... Un tad viņš ļoti pieklājīgi lūdz atļauju uzvilkt dūmu.

Tieši to netipiskā sievietē visu laiku ir gaidījusi. Viņa met galdā trumpas dūzi.

— Tu tik tiešām esi glēvulis un lupata! «Veselību» nelasi! Par citiem, ko tu saindē, nedomā...

Vairums viesu šausmās ievaidas un tuvredzīgākie uzliek acenes, lai skaidrāk redzētu, kāds tad izskatās glēvulis un lupata.

Tā kā smēķētājs ir maķenīt iedzēris un šādā stāvoklī viņa goda jūtas ir saasinātas, viņam atliek vienīgi aizkapa balsī nošļupstēt:

— Nesmēķēt? — Man tas ir tirā špicķa!

Par šo neapdomīgo izmuldēšanos nekavējoties uzzina mājas kaimiņi, tad kaimiņu mājas kaimiņi, pēc tam zina kaimiņu ielas kaimiņi un tā tālāk, līdz to zina kaimiņu rajona kaimiņu kaimiņi un daudzi citi. Jau nākošajā dienā tas kļūst zināms arī kolēģiem darbavietā. Zvērinātie demonstratīvi novēršas, bet nesmēķētāji priecīgi berzē plaukstas un kā čūskas lien klāt nelaimīgajam, lai kārdinātu. Viņam piedāvā visdažādāko marku smēķus, un kāds pat uzrauj sērkokociņu, lai tūlīt var piesmēķēt.

Sai kritiskajā brīdī tad nu pēkšņi, kā no grīdas izlīdis, uzrodas enerģisks tēviņš, kas sāk plātilties:

— Saderēsīm, rīt tu atkal sāksi kūpināt! Redz, redz, viņam jau sāk drebēt rokas! Skaidrs, ka nav rakstura!

Tālākais seko mērķa ātrumā. Nepilnas pusstundas laikā, lai glābtu godu un vīra vārdu, vakardienas smēķētājs ir spiests noslēgt vismaz pusduci derību. Pēc tam viņu liek mierā. Pēc stundas nabags sāk atjēgties no pārciestās morālās spīdzināšanas un uzsmēķē, un tūlīt pazaudē derības sava autiņa priekšējo stiklu, benzīna tvertni, izpūtēju, rezerves rīteni un importa gumijas krokodilu, kas līdz šim tik skaisti guļēja uz aizmugures sēdekļa.

Ko nelaimīgais cilvēks dara pēc tam? Varbūt aiz krenčiem vēlreiz uzsmēķē un dodas dzīt rokā spekulantus, lai nopirktu pazaudēto? Viņš patiesi nospriež, ka nekas cits neatliek, bet te kāds no kolēģiem (nelaime nekad nenāk viena) pieprasa atmaksāt aizdoto naudu,

Tāpēc vakardienas pīpmanī viss tā sagriežas, ka viņš, dulls paliek dulls, tik tiešām pavisam atmet smēķēšanu un tūlīt sāk meklēt, vai neizdosies saderēt ar kādu cilu, ko arī samulsinājusi kāda netipiska sieviete. Tā taču ir vienīgā izeja, jo autiņa priekšējie stikli, benzīna tvertne, izpūtējs un rezerves ritenis pa zemi nemētājas, par importa gumijas krokodīļiem nemaz nerunājot...

AIVARS VENTS

LIETAINĀ DIENĀ

List! Kaut viņu jupis parautu, kā list! Ilgāk sēdēt šajā sasodītajā kafejnīcā, nekā nepasūtījis, nevaru, bet kabata tukša. Arā iet nav ko domāt — mans jaunais uzvaiks nepavisam nav peldkostīms. Ir gan situācijai Re, viesmīlis slepus smīn kā sievasmātes bērns... Brīsmīga, es teikšu, jušana. Izliekos, ka rūpīgi aplūkoju mušu izraibināto gleznu pie sienas, lai tikai nebūtu jāredz šis nelaktiskais viesmīlis. Un tad es ieraugu viņu Lūk, mans glābējs! Vientuļi pieslēdies pie loga palodas, viņš tur stāv, it kā visu laiku gaidījis mani. Skaists, vienreizēji skaists lietussargs! Tagad tikai viss labi jāapdomā... Kad ienācu, pie šī galdiņa sēdēja Tomass no antikvariāta. Viņam, to noteikti atceros, mugurā bija neilona mētelis ar kapuci. Tādam lietussargs nav vajadzīgs. Blakus galdiņš bija brīvs, bet nu pie tā pa labi divi puīšeļi sūc piena kokteiļi. Kur nu šiem importa manta rasiel! Tātad šie divi atkrīt. Pilsonis ar zeltītām acenēm gan bija pirms manis. Bet kādēļ viņš lietussargu būtu nolīcis tieši šeit? Otrs logs viņam daudz tuvāk, un turpat stūrī īpašs šādi vajadzībai paredzēts statīvs.. Nē! Tas nav viņš! Tas, kas to aizmirsis, ir jau aizgājis. Nu ko, mūžu dzīvo, mūžu mācīs! Neatsāj, tā teikt, labu mantu sabiedriskās vietās. Bet es kā atradējs varu to ar pilnām tiesībām uzskatīt par savu.

Es pasmaīdu, salūkoju kabatā kapeikas, ko taupīju autobusam, un nevērīgi pamāju viesmīlim.

— Glāzi pienal! Bet ļabi karstul!

Balss man skān lepmi, it kā es pasūtītu mazzālitu lasīti vai austeres ar visu, kas tādā reizē piederas klāt. Lai nedomā, ka esmu tuk-

šinieks! Autobuss man tagad bijis nebijis. Ar šādu lietussargu varu stāvēt zem Niagāras ūdenskrituma. Svētlaimīgi malkoju pienu un domās redzu, kā man vīrs galvas izplaukst krāsains zīda zieds...

— Vai brīvs? — bārdains virietis, pienācis pie mana galdiņa, jautā.

Es pamāju un uzsmaidu svešajam. Simpātiska seja. Bārda melna, ūsas melnas. Būs kāds mākslinieks vai dzejotāju rakstītājs. Tie jau tagad kā traki uz bārdām. Lai nēsā, vai man zēli

No lietus gan tāds matu ērkulis neglābs.

Mans jaunais galdabiedrs acimredzot labu laiku būs stāvējis kafējnīcas priekštelpā, jo nemaz nav salijis. Nabadziņš! Viņam vēl ilgi būs te jāsež. Palūk, kā gāž, nemaz nedomā skaidroties.

— Glāzi piena. Ja var, no ledusskapja, lūdzu, — viņš teic viesmīlim.

Kur gan esmu viņu redzējis, šo simpātisko bārdaini? Varbūt kādā žurnālā uz vāka, varbūt teātrī... Pag! Jā, noteikti! Teātrī! Viņš ir aktieris! Saubu nav!

Aktieris dzer pienu kā negribēdams un visu laiku grūtsirdīgi veras logā. Laikam pārdomā jauno lomu. Es atbīdu tukšo glāzi, viegli paloku sveicienam galvu un sniedzos pēc lietussarga.

— Vienu mirklīti, — aktieris man saka. — Vai tas būtu jūsu lietussargs?

Es sastomos.

— Ko?... Es... redziet... nu protams, mans! — beidzot izdabūju atbildi.

— Dīvaini, — aktieris saka. — Biju pārliecināts, ka tas pieder man.

— Jums?

— Man!

— Kādēļ jums?

Jautājums ir muļķīgs, bet neattiecos neko pateikt.

— Sorīt ienācu brokastot un aizmirsu, — bārdainis stāsta un paņem lietussargu.

— Sorīt? Cikos?

— Astoņos, — svešais saka un ceļas, lai ietu.

Ahā, putniņ! Nu tu man esi rokā! Ne velti draugi apgalvo, ka manī esot kaut kas no Šerloka Holmsa.

— Ak astoņos gan, — es iesmejos. — Jūsu zināšanai, šo kafecīņu atver tikai deviņos.

Svešais nobāl. Es, pārliecināts par savu uzvaru, izrauju lietussargu viņam no rokām. Bārdainis to satver aiz otra gala.

— Sirmis ir mans! — viņš nekaunīgi apgalvo. — Un ņemiet vērā, es slimoju ar nerviem!

— Seit nav psihiatriskā slimnīca, Laidiet vaļā lietussargu, ja negribat sēdēt aiz restēm! Mans brālis ir advokāts!

— Mans brālis ir bokseris. Un es tūlīt speršu! — svešais draud un nelietīgi rauj lietussargu uz savu pusi.

Nu man beidzot kļūst skaidrs, kur esmu šo nelieti redzējis! Televīzijā! Pārraidēs, kurās rāda meklējamo noziedznieku fotogrāfijās!

— Rokas nost! Es saukšu miliciju! — cenšos pretinieku iebiedēt.

Bārdainis nikni sēc, bet neatkāpjas ne solī. Izmisis palūkojos apkārt. Oficiante un bufetniece lūr uz mums un sačukstas. Abi pušēji snaiksta kaklus, bet brillainais pilsonis jau ceļas no krēsla. Nēt! Nekādu traci taisīt nedrīkst! Turklāt bārdainais noziedznieks liekas stiprāks par mani.

— Labi, — es saku, — iesim zem mana lietussarga abil!

— Es no sava lietussarga pat pusi tev nedošu! Laid! — svešais sēc un rauj eleganto plastmasas kātu uz savu pusi.

— Piedodiet, biedri, — šajā brīdī atskan klusa balss.

Vīrielis zeltītajās acenēs raugās uz mums skumji un pārmetoši.

— Neglīti, — viņš saka un izņem lietussargu mums no rokām, — neglīti plēsties cita mantas dēļ. Tādi solidi cilvēki...

Lietus turpina gāzt spaiņiem. Mans jaunais uzvalks gan nav nekāds ūdenslīdēja tērps, tomēr sirdī tāds atriebīgs prieks. Nelielīgais svešinieks lampačo un blakus pa peļķēm, un no viņa krasotās bārdas tek melnas straumītes. Tā tev vajag! Tagad tevi pat sieva nepazīs, bezgodil!

... Netālu no mājām man pretī drāž antikvariāta Tomass. No kapuces

apakšas raugās divas uztraukuma un bailu pilnas acis.

— Kur tad tu? — Es satveru skrējēju aiz piederuknes.

— Aizmirsu lietussargu tajā velna kafejnīcā! Sievas lietussargu! Saproti? — Tomass tikai atmet ar roku.

Jā! List gan šodien! Kaut viņu jupis parautu, kā list!...

O. MAJORS

AR BURTU «K»

Kupejā mēs bijām tikai trīs pasažieri: sprigana meitene, kam, varēja redzēt, pat desmit minūtes grūti nosēdēt mierīgi, vēl pajauns; bet augumā jau krietni vien apvēlics vīrietis brūnā uzvalkā un es, «dīzās klaiņotāju cilts» vai, vienkāršāk sakot, makšķernieku saimes pārstāvis ar visiem amata rīkiem.

Pusstundas laikā jau bija izpildītas gandrīz visas vilciena pasažieru nerakstītā kodeksa pirmās pakāpes iepazīšanās formalitātes. «Tveicē gan šodien!», «Vai jums nevilks virsū, ja es atvēršu logu?», «Vai nevarētu mazliet palūgt jūsu laikrakstu?»... Atkal draudēja iestāties klusums, kad visi sasprindzināti raugās laukā pa logu, it kā tur tūlīt, tūlīt parādīsies kaut kas nebijis un nealkārtojams. Visgrūtāk tas padevās meitenei.

— Ziniet ko? — viņa pēkšņi draiski sapurināja brūnos matus. — Neko tā nevaru ciest kā klusešanai Lādēsim kaut vai kugus... Nu, sauksim vārdus, kas sākas ar vienu burtu.

Man nebija iebildumu.

— Lai notiek! — iecietīgi kā par maza bērna untumu pasmaidīja arī vīrietis brūnajā uzvalkā. — Ar kādu burtu sāksim?

— Vienai gal — meitene bija laimīga, ka viņas terosinājums nav galīgi noraidīts. — Kaut vai ar «k»!

Un mūsu gadiem varbūt mazliet nepiemērotā rotaļa sākās. Pirmie vārdi ilgi nebija jāmeklē:

— Kupeja... Konduktors... Kurtuve... Komandējums...

— ...Katastrofa! — pēkšņi atskanēja no durvju puses, un tajās parādījās plečigs puisis. — Atļausit piebiedroties arī man?

— Lūdzu! — visu vārdā atbildēja meitene. — Tikai ne ar tik drūmiem vārdiem!

— Katts... Kāposti... karteris... — rotaļa turpinājās, bet jau mazliet lēnākā tempā, meklējot vārdus ar burtu «k». Pirmais sastotijās vīrietis brūnajā uzvalkā.

— Kūts! — beidzot viņš atcerējās.

— Kāda kūts? — kā no miega pamodies, puisis cleši paraudzījās viņā.

— Tas ir kā, kāda kūts? — vīrietis paraustīja plecus. — Visparastākā.

— Ahā... — nenolaizdams skatienu, puisis garī novilkā. — Bet es, naivais, domāju, ka modernā, tāda kā «Kalmakārklu» komplekss, ko nu jau kuru gadu ceļ mūsu kolhozā. Un kādēļ tad ne «kalte» un ne «klubs»?

Mēs ar meiteni pārsteigti saskatījāmies.

— Kadri... — vīrietis brūnajā uzvalkā pat pietvīka.

Nē, tā jau vairs nebija rotaļa!

— Kadri, kadri, — puisis nerimās. — Kārtība klibo! Kašājas kā kūtri kurmjī kolhoza kartupeļos! (Paskat tikai, cik «k» vārdu puisim vēl rezervēt!) Kaunst!...

Vīrietis brūnajā uzvalkā steidzīgi piecēlās un izgāja. «Lai arī te visādus nekauņas! Diez vai nav dzēris!» — vēl dzirdējām, durvīm aizkrirot.

— Komiski kā kinokomēdijā, vai nel — Puisis pasmaidīja. — Tas bija mūsu starpkolhozu celtniecības organizācijas inženieris...

• • •

Jā, izrādās, ka arī tāda bērnu spēle reizēm nav nemaz tik nevaļnīgal.

ARNOLDS AUZIŅŠ

BĒRNUDĀRZS

Jauns pāris par nācījas nākotni gādā,
Un stārkis pie darba radināts tiek.
Bet abi vecāki cītīgi strādā.
Kur lai tie savu bērniņu liek?

Kā maija saulīte vecaistēvs smaida, —
Vai viņš par auklīti uzdienēt grib?
Nē, jaunais bērnodārzs mazuli gaida,
Un acis aiz laimes vecākiem zib.

— Šī vieta tev bija domāta, rakar,
Jo toreiz jau sāka pamatus likt, —
Tā vecaistēvs laimīgam tētiņam saka,
— Bet nebij tik viegli dārziņā likt.

To desmit gadus būvēja vīri,
Un desmit vēl rindā jāstāv bij mums.
Nu šodien beidzot papīri tīri:
Šis bērnodārzs, jaunieši, pienākas jums.

— Tu atkal neapēdi visas sviestmaizītes!

K. Liede

NELAIMĪGAIS CIMDS

Ai, ai, pašā Vecgada vakarā esmu pazaudējis vienu jauno cūkādas cimdu! Vēlreiz izmeklēju kabatas, izkratīju no portfela pirkumus — nav. Ko nu teiks sieva — viņas dāvana pagaisināta.

Kur gan es varēju to cimdu izsēt? Grāmatu veikalā? Varbūt žurnāla redakcijā, kur nodevu savus Jaungadam veltītos dzejoļus?

Vispirms gāju pie grāmatniekiem. Tur man laipni paskaidroja, ka neviens noklidis cimdīņš neesot manīts. Tad devos uz redakciju. Pa ceļam nopētīju visus sētas stābus un mīetus, kur godīgi cilvēki mēdz atradumus atstāt. Nekā! Protams, ja cimdu pacēlis invalīds — vienrocis, diez vai tas atradumu uz mietiņa gala karinās. Tāpat, sacīsim, ja cimdu patrāpās ieraudzīt suņu turētājam. Tas to noteikti slieps mājā un atdos kucēniem ko grauzt, lai šie, zobus asinot, nesazelē un nesaposta paša saimnieka mantu.

Izdzirdis redakcijā manas bēdas, dzejas konsultants iesaucās:

— Va' vellul Vai tad es būtu to cimdu reizē ar jūsu rīmēm lemetis papīrgrozā?

Papīrgrozu pamatīgi izčamdijis, viņš konstatēja:

— Nav. Fabrikas ražojumu nav. Ir tikai gara ražojumi.

Izstaigāt vēlreiz pārtikas veikalus un cerēt, ka cimdu atradišu tur, man nenāca ne prātā, jo es, mārulkus meklēdams, biju iegriezies vismaz pārdesmit tirdzniecības uzņēmumos.

Ko nu?

Galvā iešāvās prātīga doma: jānopērk jauns cimdu pāris. Gluži tāds pats kā sievas dāvana.

Viegli teikt — jānopērk. Siltie cūkādas cimdi, kā paši tirdzniecības darbinieki saka, esot «baigais deficīts». Ne velti sieva, šorīt man dāvānu pasniedzot, lepojās: «Es šito tikai ar pazīšanas...»

Tātad — vispirms jāmeklē pazīšanās.

Saldumu veikalā nopirku krietnu kuli «I.ācīšu» un tad vēru pirmā galantērijas veikala durvis. Katrai pārdevējai uz letes priekšā noliku

pa konfektei un, zemu paklanījies, izleicu savu vajadzību. Meltieši konfektes uzknābāja kā vistas graudus un vienā balsī atbildēja

— Nav un nebūs!

Nākamajā veikalā katrai pārdevējai noliku priekšā pa trim konfektem. Arī te cienasts tika veicīgi pievākts. Atbildei gan bija mazliet citāda nianse:

— Cik dabūjām, tik pārdevām.

Trešajā veikalā mainīju taktiku. Citām neredzot, krietnu sauju «Lācišu» iebēru virssvārča kabatā tikai vienai pārdevējai un savu vēlmi izleicu čukstus. Arī pārdevēja tāpat atčukstēja, papurināja galvu un noplātīja rokas. Saprātu.

Nebiju vēl ticis aiz veikala durvīm, kad ausis uztvēra sarunu.

— Ko tas večuks gribēja? — viena pavaicāja.

— Ko gribēja? Gribēja par pāris lāčiem dabūt siltus cūkādas cimdus, — otra nosmējās.

— Baigi aptaurēts! — trešā pielika punktu.

Apjautu, ka šādā ceļā meklēt cimdus ir tikpat kā šaut miklu aukstā krāsnī. Tālab nopirku pudeli konjaka un spēros pie paša veikala direktora. Direktors sēdēja savā kabinetā un risināja krustvārdu miklas. Izslāstīju savu nelaimi un uzliku pudeli galdā. Miklu minētājs rūpīgi iztina pudeli no papīra, lūpas kustinādams, izskaitīja zvaigzņītes un stingri noprasīja:

— Vai tas nav kukulis, ko?

Es diplomātiski atvaicāju:

— Biedri direktor, vai tad pudeli var saukt par kukuli! Kā var tik apلامي runāt!

Direktors dāvanu nobāza rakstāmgaldā un pasauca noliktavas pārzini.

— Lūdzu, izrakstiet šim pilsonim vienīgo silto cūkādas cimdus pāri, — viņš teica. — To, kuru es noliku priekš sevis. Mēģināšu šoziem iztikt bez cimdiem.

Direktors smagi nopūtās, lai es saprastu, cik viņam grūta ziema priekšā.

— Tiks izdarīts, biedri direktor, — noliktavas pārzīne atbildēja, — tikai, lūdzu, pasakiet, kādus cimdus izrakstīt — melnos, dzeltenos vai brūnos? Un kāda lieluma?

Direktoram nosarka ausis.

— Pilsonis pateiks pats, — viņš, kājās piecēlies, nobarkšķēja un izbīdīja mūs no kabineta.

Dabūju gluži tāds pašus cimdus kā dāvētie!

Mājupejot laimīgi izdevās likvidēt nelāgā nolikuma tiešo iecelnieku — pazudušā cimda brāli. To pa roku galam iesviedu garāmbraucošā kravas automašīnā.

Sieva mani sagaidīja redzami satraukta.

— Ak, cik tu vieglprātīgi izturies pret manu dāvanul — viņa pārmeta. — Tu tāk esi labās rokas cimdiņu aizmīrsis gaitenī pie spoguļa. Kāpēc tu kļūsti tik bāls? Droši vien būsi plīko rociņu apsaldējis. Rādi šurpt

— Mēs izgudrojām zobratu bez zobiem.

D. Breičs

VINŠ NEZINĀJA

Saulainā, gājputnu nemiera cauraustā septembra pēcpusdienā pēc kārtīgi atsēdētām darba stundām Kokainis izgāja no savas iestādes uz ielas.

Viņš vēl nezināja, ka trolejbusā sēdēs blakus savas sievas nākamajam, jau trešajam, vīram, ar kuru viņa drīz dosies laulības ostā. Viņš, protams, nepazīs šo vīrieti.

Viņš vēl nezināja, ka, izkāpis no trolejbusa, satiks skolas gadu draugu, kurš būs jau nopircis biļeti, lai aizceļotu ar vilcienu. Viņi ieies kafejnīcā, lai pusstundiņu parunātos par dzīvi, bet nosēdēs tur trīs stundas. Viņš nezināja, ka pavadīs draugu uz vilcienu, kupejā abi aizplāpāsies, pēc tam iesnauzīsies un Kokainis neizkāps vis tai pašā vakarā no vilciena Rīgā uz perona, lai dotos mājup, bet tikai nākamajā rītā, stundā, kad dzied gaiļi, mazā Lietuvas pilsētiņā.

Viņš vēl nezināja, ka, nopircis biļeti mājupceļam, apjukumā iesēdīsies nepareizā vilcienā, noguris snaudīs un izkāps uz perona kādā Ukrainas miestīņā.

Viņš vēl nezināja, ka tajā rītā būs ļoti izsalcis. Kā ieies turpat stacijas restorānā, ēdis kā zvērs un domās — ko gan tur Rīgā pašlaik dara viņa iestādes jaukais kolektīvs un mīļotā sieva. Viņš nezināja, ka pagadīsies sirsniņgs cilvēks, kam Kokainis izstāstīs savas nedienas.

— Divas dienas tu jau kavē darbu, pie viena grēka var pakert klāt vēl nedēļu, — cilvēks teiks un pierunās Kokaini aizsaut uz Tālajiem Austrumiem pazvejojot lašus. Tas liksies tik vilinoši un otreiz mūžā vairs nepiedzīvojami, ka Kokainis ļausies likteņa vilnīn.

Viņš atgrieziesies tikai pēc mēneša iespaidu pārbagāts kā murds, kas pilns ar zīvīm.

Tajā septembra dienā ap pulksten pieciem pievakarē, iznācis no darba, viņš vēl nezināja, ka pēc pusotra mēneša viņam te iedos vilka pasi ar ierakstu darba grāmatiņā. Sieva, kad viņš būs pārradies, sataisīs traci un iesniegs pieteikumu laulības šķiršanai. Viņi izšķirsies, samainīs dzīvokļus.

Viņš vēl nezināja, ka viņa otrā sieva ielas krustojumā sadauzīs žiguli, kas viņiem būs palicis pēc laulības šķiršanas ar pirmo sievu, un viņam būs nepatīkšanu vairāk nekā saprašanas.

Neko tādu viņš pat nenojauta. Tāpēc, izgājis uz ielas, viņš ļoti pieklājīgi atsveicinājās no sava priekšnieka un nopirka uz stūra pušķīti asteru sievai.

LAIMONIS VÄCZEMNIEKS
RUNĀU NAKTIS

Tie runči, kas jumta korē
piekorē visu nakti,
tie runči man jādabū lejā
par varas makti.

Jo cīfādi zilajās naktīs,
klausoties trakajos runčos,
visas domas un jūtas
man pinas vientģgi brunčos.

Tik kaislģgas dziesmas var dziedāt
asarim, nģģim vai luncim,
bet man, ak, man — velns parģvis! —
nemaz vairs nav tālu lģdz runcim.

Nudien, to vģl redzģsiet paģi,
kģ pusnaktģ, nometis segu,
es lģdģģu, nelģģi bģaudams,
tieģģi pa jumta dģzegu.

Un tģpģc tie runči, kas korģ
piekorģ visu nakti,
tie runči man jģdabģ lejģ
par varas makti.

Pavasaris.

J. Belošs

dadža autori

PAR L. BULKINU

«Dadzi» jau ir atradusi. Paš-
laik meklē sevi. Ja atradis —
būs savdabīga karikatūriste.

Bez vārdiem.

L. Bulkina

HEMINGVEJA ŽOKĻI

Priekšējo mēleņu apakšsektora jaunākajam zinātniskajam līdzstrādniekam Zigim Brillēm, kas, varētu tā teikt, amatu apvienošanas kārtībā bija arī rakstnieks iesācējs, bija skaidrs kā diena: lai tiktu par vecāko līdzstrādnieku, ir vajadzīgas publikācijas. Tāpēc viņš nolēma, nezaudējot laiku, uzrakstīt referātu par jaunu pozicionālu variantu rašanos priekšējo mēleņu artikulācijā priekšzobu protezēšanas rezultātā un nopublicēt to Fonētikas un izrunas pētišanas institūta izdotā rakstu krājuma «Ortoēpija un ortogrāfija» kārtējā laidienā. Jaunākais zinātniskais līdzstrādnieks Zigis Brille bija jauns, bet tālredzīgs darbinieks. Viņš ļoti labi saprata, ka vajag tikai katram viņa apakšsektora līdzstrādniekam iedomāties uzrakstīt pa rakstam «Ortoēpijai un ortogrāfijai», lai priekšējo mēleņu artikulācijas novirzes un īpatnības tiktu nolasītas kā ogas zemeņu dobē un rastos sīva konkurence ar visām sekām, kas no tās izriet. «Ortoēpija un ortogrāfija» sava ierobežotā apjoma dēļ visus rakstus nemaz nespētu publicēt.

Lūk, šī iemesla dēļ jaunākais zinātniskais līdzstrādnieks Zigis Brille metās darbā ar pilnu krūti, jo — kas pirmais brauc, tas pirmais maļ. Pareizs teorētisks secinājums, kas guvis apstiprinājumu daudzās praktiskās dzīves jomās.

Vienu rakstāmgalda stūri Zigis Brille nokrāva ar valodniecības klasiķu darbiem, lai būtu no kurienes smelt izvilkumus un zemsvītras piezīmes. Uz otra stūra salika kārlīgā kaudzē no institūta fonotēkas patapinātās magnetofona kasetes ar pensionēto valodas pasniedzēju klubā «Skanēņi un troksneņi» izdarītajiem pierakstiem.

Tas bija smags darbs — ekscerpēt no pensionāru ierunātajiem tekstiem priekšējos mēleņus, salīdzināt tos ar etalonizrunu un pēc tam izanalizēt stomatoloģisko protēžu ietekmi uz artikulāciju. Beigās visu apkopot, sistematizēt un izdarīt secinājumus.

Zigis Brille bija visai apķērīgs jaunais zinātnieks. Viņš ļoti saprata, kāda ir viņa darba — virsraksta, teksta, secinājumu, izmanto-

tās literatūras sarakstā — relatīvā vērtība, kā arī to, kāda ir autora vārda Z. Brilles īstenā vērtība. Tāpēc viņš blakus savējam pierakstīja apakšsektora vadītāja Franča Austiņa vārdu un aiznesa manuskriptu savam nupat izceptajam līdzautoram.

Francis Austiņš bija stipri tuvredzīgs, un par pārpratumiem, kas gadījušies viņa pārskatīšanās dēļ, stāstīja legendas.. Savas vājas redzes dēļ viņš tikpat kā neatšķīra pareizi uzrakstītus vārdus no nepareizi uzrakstītiem, tāpēc nekad neko nelasīja. Neskatoties uz to, bet varbūt arī tieši tāpēc manuskripts ar viņa vārdu uz titullapas izraisīja viņā visnotaļ pozitīvas emocijas. Viņš pacietīgi visu izburtoja un, neizdarījis nevienu labojumu, parakstījās pēdējā lappusē.

Francis Austiņš bija pieredzes pārbagāts darbinieks. Viņš zināja, ka divi prāti ir labāki par vienu un trīs uzvārdi stiprāki par diviem. It īpaši, ja trešais uzvārds skan lepnī. Tāpēc Francis Austiņš titullapā pievienoja autoriem līdzskaņu sektora vadītāja Juzefa Pilnamutes vārdu un nolika manuskriptu viņam uz galda.

Te nu jāpasaka, cienījamam sektora vadītājam jau kopš dzimšanas neliels runas defekts, viņš stostās. Bet šo trūkumu pilnīgi kompensēja Pilnamutes fenomenāli smalkā dzirde. Viņš acumirkli atšķīra visus daudzveidīgos līdzskaņu artikulācijas variantus un to nianšes. Protams, stostīšanās dēļ viņš runāja pēc iespējas mazāk un īsāk.

— Mui—m... — viņš sacīja un nemaz nesāka manuskriptu lasīt.

Pilnamute uzreiz ieraudzīja manuskripta visvājāko vietu un ķērās pie labošanas. Vispirms viņš sakārtoja autoru uzvārdus pēc to svara: Pilnamute, Austiņš, Brille. Pēc tam pašā pirmajā vietā ierakstīja institūta direktora vietnieku ortoēpijas jautājumos Artūru Vālodzi. Šādas pārstāšanās iemesls bija tas, ka bibliogrāfiskajās norādēs uz kolektīvi sarakstītiem darbiem citē tikai trīs pirmos uzvārdus, pēc tam liek «u. c.». Bet citēšana, kā zināms, zinātniekam ir tas pats, kas nezinātniekam prēmēšana. Pievienodams autoru sarakstam augsti godājamo Artūru Vālodzi, Pilnamute skaidri apzinājās to ļoti patīkamo faktu, ka neviena, pat visnelabvēlīgāk noskaņotā redkolēģija neuzdrošināsies noraidīt manuskriptu, ko būs parakstījis pats Vālo-dze u. c.

Paņēmis rokā Pilnamutes, Austiņa un Brilles manuskriptu, direktora vietnieks ortoēpijas jautājumos ieslīga dziļās pārdomās. Viņa priekšā uz galda gulēja astoņi manuskripti — tik, cik institūtā bija sektoru, — un katrā no tiem kā pirmais stāvēja viņa uzvārds. Tas bija patikami. Diemžēl bija pilnīgi skaidrs, ka neviena, pat vislabvēlīgāk noskaņotā redakcijā neuzņems krājumā vairāk par trim vienu un tā paša autora materiāliem. Lai izvēlētos pēc labākās sirdsapziņas, Artūram Vālodzem vajadzētu izlasīt visus astoņus manuskriptus, bet to viņš negribēja darīt, jo uzskatīja, ka laiku nedrīkst nelietderīgi izniekot. Tāpēc viņš nolēma vadīties pēc sava veselā saprāta. Uzmanīgi izstudējis visus astoņus virsrakstus, viņš izvēlējās tos, kuros juta visciešāko saikni ar dzīvi: «Runas artikulācijas pilnveidošana mazbērnu novietņu audzēkņu jaunākajās grupās», «Runas orgānu saspringuma pakāpju maiņa akūtos sabiedriskās komunikācijas gadījumos» un «Par svelpēnu korekciju. Palīgs tiem, kas vēlas kļūt par televīzijas diktoru». Tāds sacerējums kā, piemēram, Pilnamutes, Austiņa un Brilles darbs «Priekšējo mēleņu artikulācija sudraba un pallādija sakausējuma zobu protēžu ietekmē» ar tiem konkurēt nevarēja.

Artūrs Vālodze bija ne tikai domājošs, bet arī principiāls darbinieks. Tāpēc viņš nešaubīdamies izsvītroja savu vārdu no pārējo piecu manuskriptu autoru sarakstiem.

Kad Juzefs Pilnamute iepazīnās ar priekšnieka pašrocīgi izdarīto svītrojumu, viņš steidzīgi aizlīmēja savu uzvārdu ar baltu papīra strēmeli.

Francis Austiņš, ieraudzījis šādi izkorigēto titullapu, žigli izdzēsa savu uzvārdu ar dzēšgumiju.

Zigis Brille, kas bija ne tikai jauns un tālredzīgs, bet arī ar smalku dzirdi apveltīts, pieredzes bagāts un domājošs darbinieks, nekavējoties saplēsa kādreizējo savu, pēc tam ne tikai savu un tagad atkal vienīgi savu manuskriptu sikos gabaliņos un iemeta papīrkurvī.

Bet Ziga Brilles sieva, kopš viņš ir ielicis sudraba un pallādija sakausējuma zobu protēzes, vairs itin neko nesaprot, kad viņš lasa viņai savus jaunākos literāros sacerējumus. Laikam vajadzēja likt zelta žokļus. Kā bija izdarījis Hemingvejs.

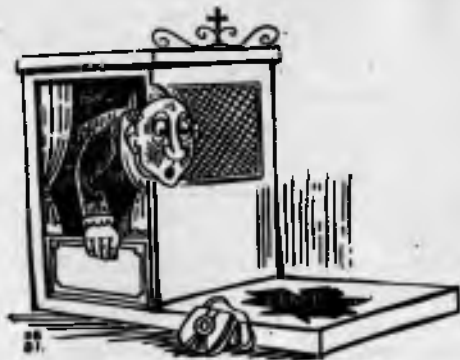
MĪMIKRIJA

Ko sevī nesam?
Kas īsti esam?
Rau, deudzi dāirās:
«Tiek panākts vairāk,
Ja laikā proties
Tu pārkrāsoties
Un piemēroties, —
Ir dzīve sūra
Konjunktūra.»

Ai, apsvērēji,
Ai, izsvērēji! —
Ko nesen smēji,

Tam pakaj skreji,
Ko teici svētu,
Nu sauc par Jēfu.

Pārkrāsošanās
Nav māžošanās.
Šī krāsu mīja
Ir mīmikrija,
Iet cilvēks dīvains —
Pavisam strīpains...
Un teic: «Kas vainīgs,
Ka viss tik mēlnīgs?»

— Tai nu gan ir bijusi grēku nastalll

GĀJIENS AR ZIRDZIŅU

Saha termini un izteicieni ir stabili iegājuši mūsu dzīvē.

«Laika trūkums!» mēs sakām un plātām rokas, kad gribam izvalīties no nepatikamas sarunas. «Lielmeistara gājiens!» novērtē skatītāji daiļslidotāju, kad viņš demonstrē trīskārtīgu salto. «Es izdariju garo rokādīl!» nesēn man paziņoja viens draugs — starp citu, zvērināts šaha nīdējs, — kad bija paveicis ļoti sarežģītu dzīvokļa apmaiņu.

Šķīrsfīdams Lielās padomju enciklopēdijas 19. sējumu, nejausi pamaniju teicienu: «Saha galdiņu palāta». Biju pārtiecināts, ka materiāls ir par šahu. Taču izrādījās, ka viduslaikos Anglijā tā saucās Finanšu pārvaldes augstākais orgāns. Nosaukums cēlies no rūtafnā auduma, ar ko bija apsegti galdi palātas zālē.

Rakstnieki un dzejnieki šaha figūras nereti izmanto, lai radītu spilgtus mākslinieciskus tēlus. «Bandinieks un karalis», tā runā par diviem pilnīgi pretējiem lielumiem.

Starp citu, literāti savā daiļradē izmanto ne tikai esošās šaha figūras, bet cenšas izgudrot arī jaunas. Grāmatā «Mans dimanta kronis» Valentīns Katajevs raksta, ka ļoti neparastu figūru izdomājis rakstnieks Jurijs Oješa. Tas nolcis I Maskavas starptautiskā šaha turnīra laikā. Lūk, saruna, kas notika starp Katajevu un Oješu:

— Es domāju, ka šaha spēli vajadzētu pilnveidot. Tajā trūkst vienas ļoti svarīgas figūras.

— Kādas?

— Pūķa figūras.

— Un uz kāda lauciņa pūķim jāstāv?

— Viņam jāatrodas ārpus šaha galdiņa.

— Bet kā tam jāpārvietojas?

— Pūķis var izdarīt gājienus pēc sava ieskats. Viņš var nosist jebkuru figūru, un spēlētājs tādējādi jebkurā laikā sprīdi var pūķi iesaistīt spēlē un pabeigt partiju savā labā ar matu...

Kas pirmais iesaistīs pūķi spēlē un nosīst pretinieka karali, tas arī būs uzvarētājs. Un nevajadzēs šaha partijai velēt tik daudz laika un enerģijas!

Tomēr vispopulārākā figūra šahā ir zirdziņš. Visiem zināms teiciens — «gājieni ar zirdziņu». Cik bieži mēs sakām šos vārdus, kad gribam izsācīt sajūsmu par viena cilvēka veiklību vai nosodīt otra viltību.

Un patiesi, zirdziņš ir pati apbrīnojamākā figūra. Lielmeistars S. Tartakovers, kas bija ļoti izcils asprātis, ir teicis, ka jebkurš šaha mačs — tas ir viens ļoti nomaskēts zirdziņa gājieni.

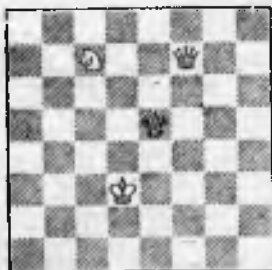
1969. gadā valsts sieviešu šaha čempionātā Beļcos pirmo reizi šaha vēsturē bija noteikta balva par labāko gājienu ar zirdziņu. Moldāvu humoristiskais žurnāls «Kīperuš» to piešķīra šahistei L. Starčenko par gājienu, ko viņa izdarīja partijā ar V. Borisenko.

Kādi zirdziņa gājieni ir vispopulārākie? Zirdziņa gājieni uz f7 bieži noslēdz kombināciju, kas veido slāpējošo matu. Efektīgie zirdziņa lēcieni d4:e6! un Zc3-d5! bieži iesāk kombinācijas modernajos sicīliešu partijas variantos.

Zirdziņš vienmēr cenšas nostāties šaha galda centrā, un pats mīl matot pretinieka karali. Taču, ja vajadzīgs, tas var darīt arī melno darbu.

Ka tie nav tukši vārdi — varat pārlicināties, atrisinot šo V. Sinkmana trīsvecl.

No J. Gika grāmatas «Sahs alpūtas brīžiem».

Sahā uzdevuma risinājums

1. Za8! Kd6 2. Kd4 Kc6 3. Dd5, mats.

Bez vārdiem.

J. Briģis

JĀZEPS OSMANIS

ZIBENSNOVEDĒJS

Tad, kad negaiss nāks pār laukiem
Lietus pilniem mākontraukiem
Un kad pērkons zirgus jūgs,
Vētru vizināties lūgs,
Zibens pātaga kad spoži
Noplaiksni, un vēja groži
Novilksies un pušu trūks, —
Ko es darīšu, — vai bīšos
Šajos briesmu pilnos brīžos?
Tētīm klāt es piespiedišos,
Melni mākoņi jau krājas,
Kaut nu lētis nāktu mājās!

VISBĪSTAMĀKAIS KUKAINIS

Kamielis —
Tas nav nekas.
Zilonis —
Ak, ko nu tas!
Tīģeris —
Nav it nekas.
Lauva briesmīgs?
Pasakas!
Allido
Viens odiņš mazs —
Ail
Lūk, tas jau ir kaut kas!

— Savu pirmo atskaites koncertu es sniedzu jau
piecu gadu vecumā!

G. Bērziņš

SATURS

Tabuļkalendārs 1983. gadam	3
Laika skaitīšana Latvijas PSR	4—7
Janvāris	8—13
Februāris	14—19
Marts	20—25
Aprīlis	26—31
Maijs	32—37
Jūnijs	38—43
Jūlijs	44—49
Augusts	50—55
Septembris	56—61
Oktobris	62—67
Novembris	68—73
Decembris	74—79
Jubilejas, jubilāri, humoreskas, dzejoļi un karikatūras	80—249
Jautrais šahs	250—251
Mazajiem «Dadža» lasītājiem	252—253
Tabuļkalendārs 1984. gadam	254

Союз журналистов Латвийской ССР

ДАДЗИС — 1983

Издательство «Авогс»

Рига 1983

На латышском языке

Составитель *Язепс Яунземс*

Ответственный редактор *Игорь Палковс*

Художник *Имантс Мелгайлис*

Авторы текста поздравлений *Арнолдс Аузиньш, Язепс Османис, Янис Рокпелнис, Оярс Вацетис, Валдис Гренковс*

Авторы дружеских шаржей *Гунарс Виндедзис и Угис Межавалкс*

Обложка *Эдгара Озолиня*

Оформление титульных листов месяцев *Угиса Межавалка*

Иллюстраторы художественного текста *Имантс*

Мелгайлис, Эрикс Ошс и Эдгарс Озолиньш

Переводчик *Игорь Палковс*

ИБ № 708

Latvijas PSR žurnālistu savienība

DADZIS-1983

Sastādītājs *Jāzeps Jaunzems*

Atbildīgais redaktors *Igoris Palkovs*

Izdevniecības redaktore *Lōlija Soma*

Mākslinieciskais redaktors *Imants Kreplis*

Tehniskais redaktors *Laimonis Rudzītis*

Korektore *Jevgeņija Indāne*

Nodots saīkšanai 14.04.82. Parakstīts iespiedšanai 11.11.82.

JT 19722. Formāts 70×108/32. Tipogrāfijas papīrs № 3.

Literatūras un žurnālu cirstā garnitūra. Augstspiedums,

11,20 uzsk. iespiedl.; 11,63 uzsk. kr. nov., 12,95 izdevn. l.

Metiens 150 000 eks. Pasūt. № 610-5. Cena 55 kap. Pasūtījuma izdevums, izdevniecība «Avots», 226047 Rīgā,

Padomju bulv. 24. Izdevn. № 649/4/82. Iespiests Latvijas

PSR Valsts izdevniecību, poligrāfijas un grāmatu tirdzniecības lietu komitejas tipogrāfijā «Cīņa», 226011 Rīgā,

Blāumaņa ielā 38/40. Vāks ofsetspiedumā iespiests Latvijas PSR Valsts izdevniecību, poligrāfijas un grāmatu tirdzniecības lietu komitejas Rīgas Paraugtipogrāfijā,

226004 Rīgā, Vienības gatvē 11.